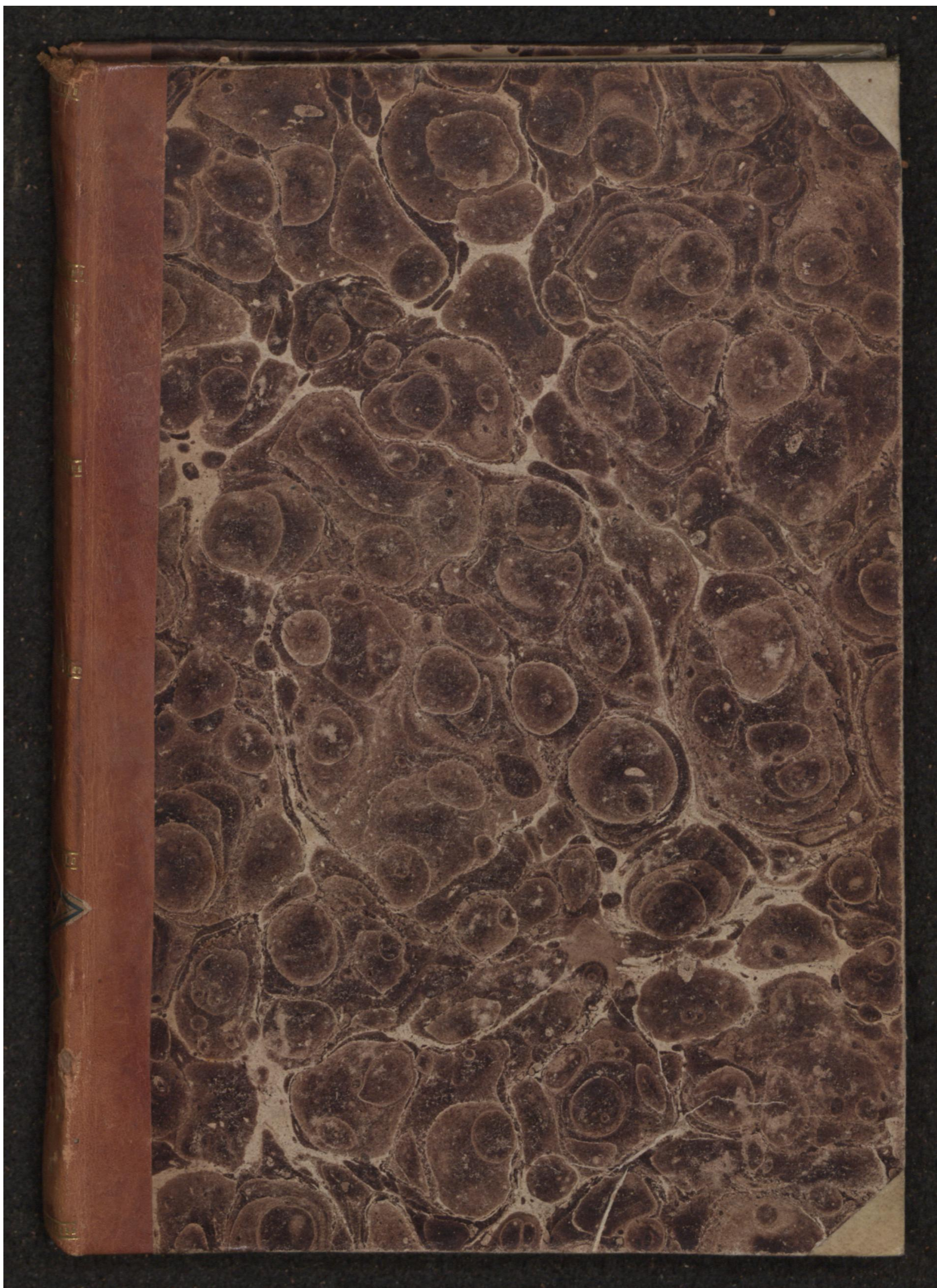
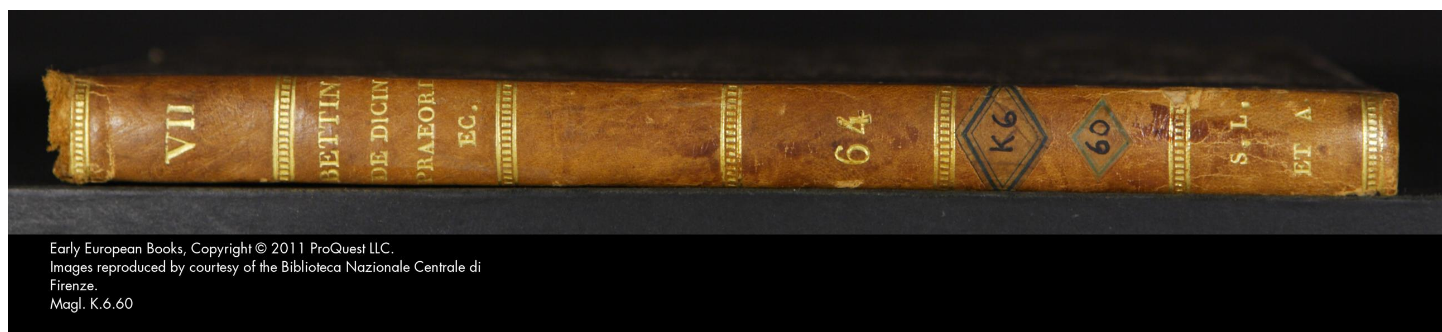
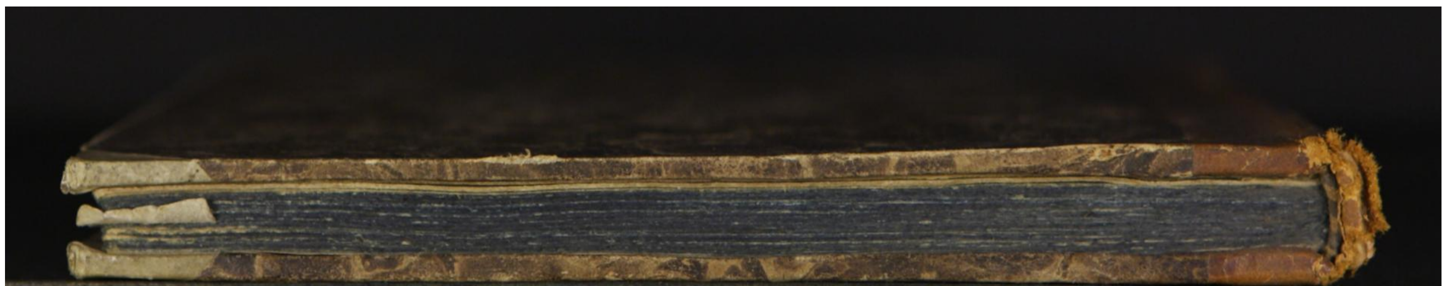
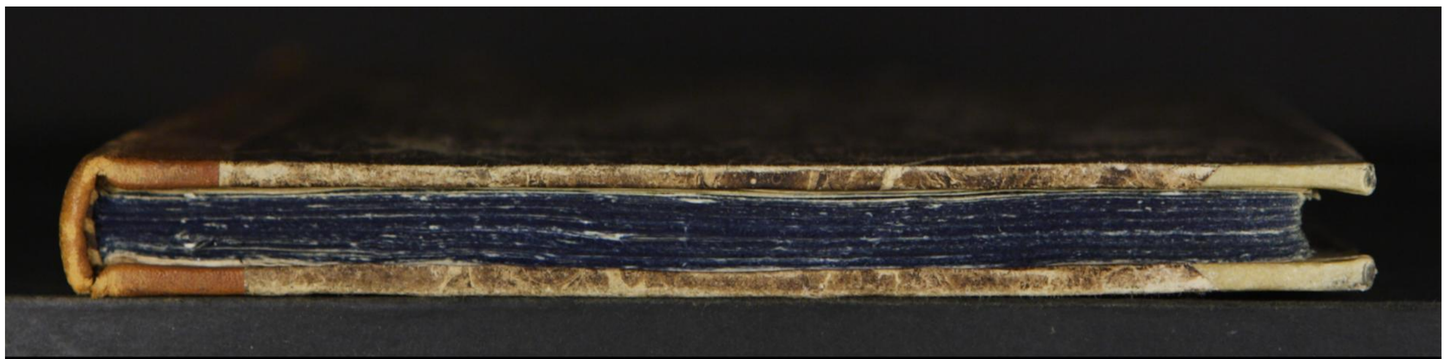
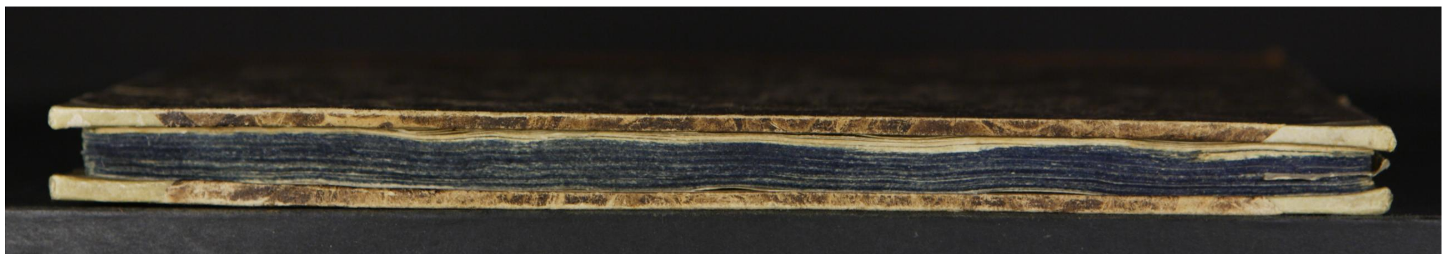

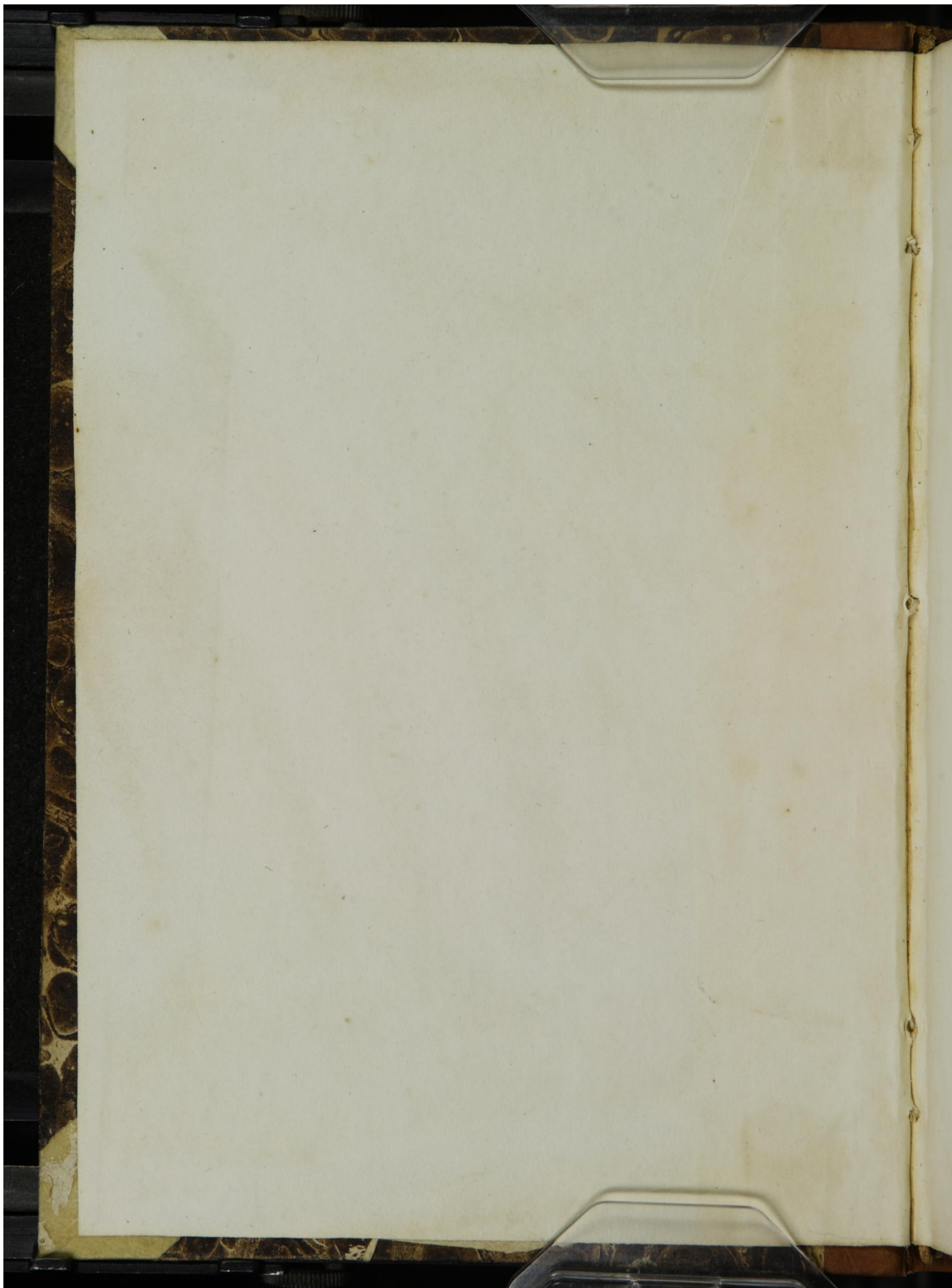

VII
BETTIN
DE DICIN
PRAEORI
EC.
64
K 6
60
S. L.
ET A.

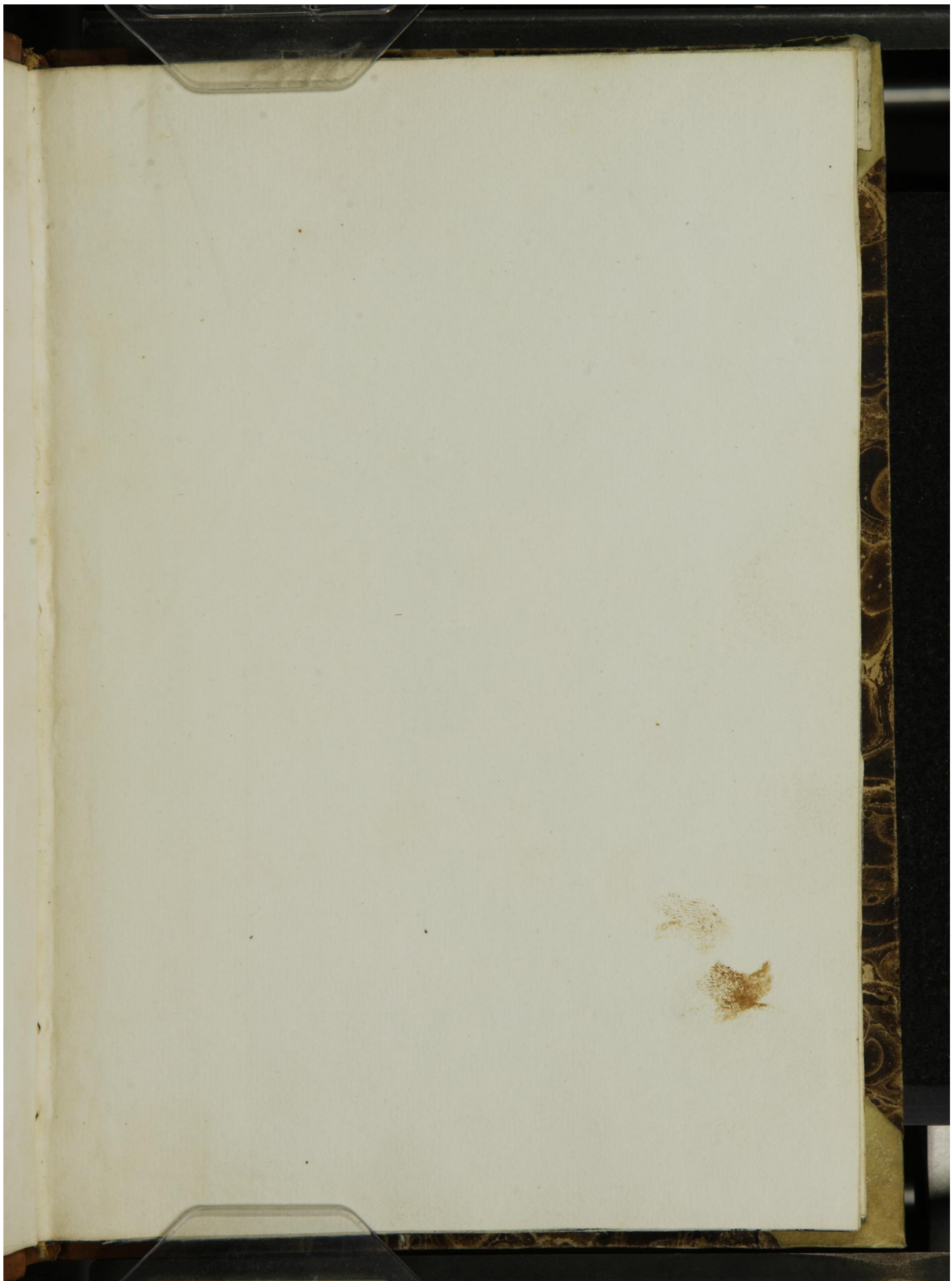

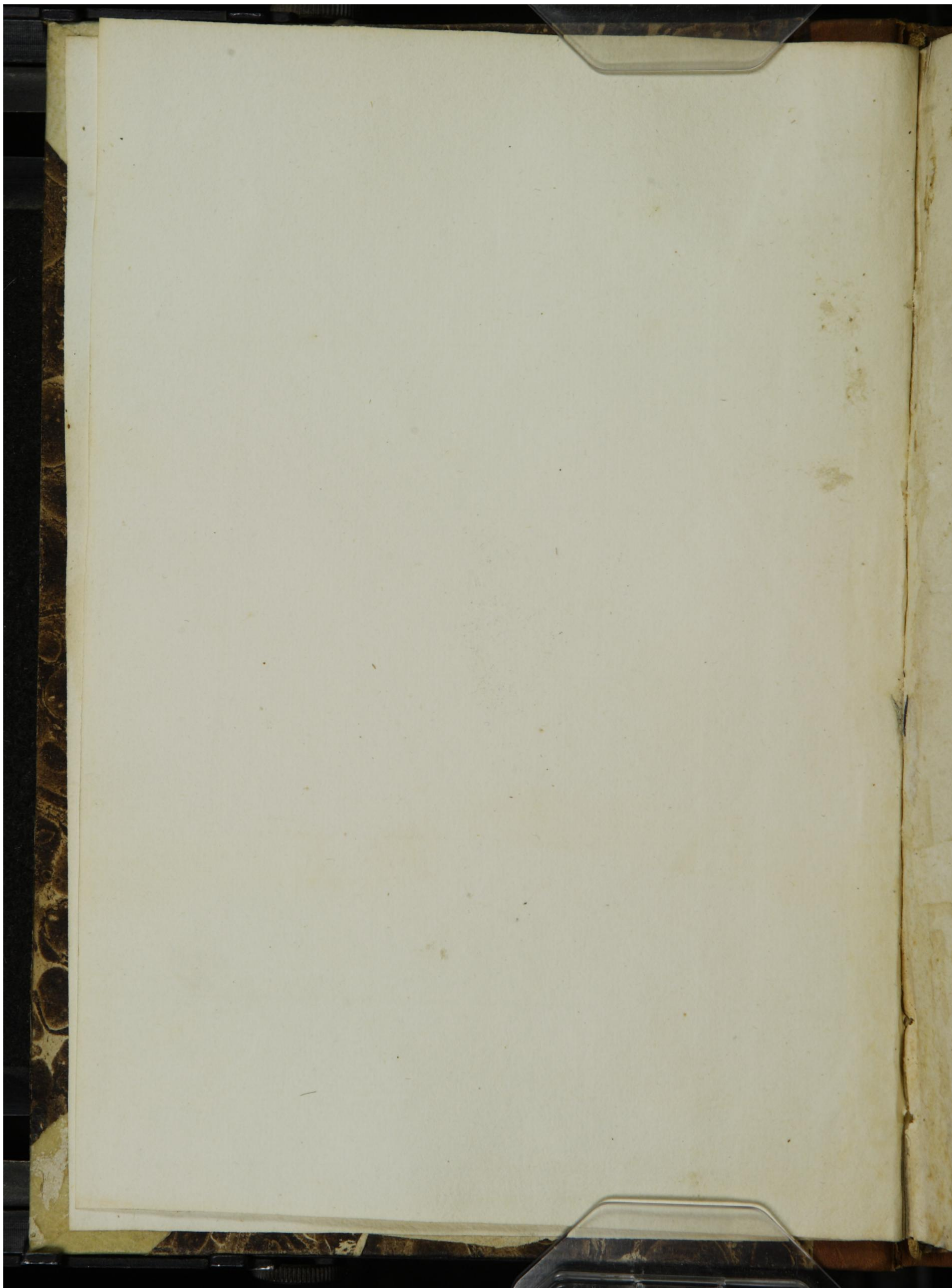

BIBLIOTECA
XV
NAZIONALE CENTRALE
FIRENZE

¶Incipiunt huius tractatus Rubrice.

¶De pessima ignorantia Capitulũ.i.

¶De pessima consuetudine inter xpianos tempore pestis Capi.ii.

¶ꝙ ad probandam hanc puersam consuetudinem examinande sunt sacre scripture C.iii.

¶ꝙ ꝓbatio huius corruptele dilectoribus mũdi est odiosa C.iiii.

¶ꝙ uita temporalis nõ est desideranda sed propter amorem dei est contẽpnenda C.v.

¶ꝙ mors corporalis est desideranda & non fugienda propter amorem dei C.vi.

¶ꝙ deus est creator & factor omnipotens omnium rerum C.vii.

¶Qui sũt illi qui nõ credũt ꝙ deus statuerit unicuiqꝫ tempus uite & mortis C.viii.

¶ꝙ unicuiqꝫ a deo constitutus est terminus mortis & mutari non potest C.viiii.

¶ꝙ negari non potest ꝙ a deo non sit statutus terminus mortis C.x.

¶ꝙ tempus mortis a deo prefixum mutari non potest C.xi.

¶ꝙ nõ credẽtes ꝙ a deo sit ꝯstitutus t̃minus mortis multa incomoda oriũtur C.xii.

¶ꝙ omnia futura predestinata uel prescita ita uenient sicut prescita sunt: & mutari non possunt. C.xiii.

¶ De dilectoribus mūdi & de opinione eoꝝ circa terminum mortis C.xiiii.
¶ De responsione beati Augustini contra dilectores & sapientes mundi C.xv.
¶ ꝙ dei predestinatio seu prescientia non impedit libertatem arbitrii C.xvi.
¶ Quomodo intelligi debet illud quod a deo p̄destinata & p̄scita necessario uenient C.xvii.
¶ ꝙ dici non potest ꝙ tempus uite & mortis nō sit constitutum a deo C.xviii.
¶ De causis pestilentie & de remediis ſm magistrum Gentilem de fulgineo C.xix.
¶ ꝙ sancta ecclesia in oībus principal̄r ꝯsiderat honorem dei & aīarum salutem C.xx.
¶ ꝙ uoluntas diuina est prima & principalis cā omnium rerum C.xxi.
¶ ꝙ cause omnium rerum & omnium motionū ab eterno sunt in deo C.xxii.
¶ De uariis opinionibus causarum oīm rerum ſm phōs & sanctos doctores C.xxiii.
¶ ꝙ nō hn̄ti fidē īpossibile ē placer̄ deo c.xxiiii.
¶ De penis & maledictionibus quas deus promittit peccatoribus C.xxv.
¶ ꝙ deus dat penas & maledictiones homibus propter eorum peccata C.xxvi.
¶ ꝙ pcōres in cōtinuo timore stare debēt ꝑꝑ̄ penas p̄ntes & futuras tribulationes C.xxvii.
¶ ꝙ nullus hō pōt impedire aut uitare penas q̄s

dominus dat pcõribus ppř peccata C.xxviii.
¶ q̄ pcõres petūt conſiliū a fidelibus de mō ui
tandi penas & maledictiones dei C.xxix.
¶ q̄ fideles conſulunt peccatoribus ut currāt p̄
conſilio ad deum C.xxx.
¶ De optimo & incōmutabili & eterno cōſilio
dei ad peccatores C.xxxi.
¶ Exhortatio ad pcōres ut conuertant̄ ad dn̄m
& ſequantur eius conſilium C.xxxii.
¶ De maxima ignorantia peccatorum qui pec
cati non fugiunt C.xxxiii.
¶ Exhortatio ad fidem ſpem & caritateʒ dei ex
proximi & ad uirtutes C.xxxiiii.
¶ De modo ſtandi & perſeuerandi in fide & in
ſpe & caritate dei & proximi C.xxxv.
¶ De Benedictionibus dei ad obſeruanda man
data eius C.xxxvi.
¶ De modo uiſitandi infirmos de peſte & q̄ ta
les infirmi non ſunt uitandi C.xxxvii.
¶ Exhortatio ad uiſitandum infirmos de peſte
ex caritate & nō timendo mortē C.xxxviii.
¶ Exhortatio ad caritatem dei & proximi & ad
opera miſericordie C.xxxix.
¶ De perfectiſſimo modo acquirendi gratiam
omnipotentis dei & ſanitatis anime & corporis
Capitulo. xxxx.

FINIS TABVLE.

Incipit liber de diuina preordinatione uite & mortis hũane Cõpositus per A. de Senis dei gr̃a ep̃m fulginatensem & de paupibus yhesuatis Anno dñi. Mccccl xxx. Et primo de pessima ignorantia Capitulum primum.

Quoniam per ignorātiam faciliter homo labitur in peccatum & ignorans quid sit dignũ culpa non sentiat Cauenda est ignorātia maxime eaꝝ rerum que ad uitam honestam atq; beatam ptinere uidentur. Et que suauitatem conscientie cordisq; puritatē efficiũt ordinemq; caritatis dei & pximi demonstrant & ad btitudinis finem pducũt. Haꝝ eni3 rerum ignorātia nihil peius nihil turpius nihil detestabilius. Sed haꝝ rerum scientia prudētia & sapientia nihil suauius dulcius aut melius q̃ obrem a studio cognoscende ueritatis quod ad laudabile ptinet ociũ nẽo si põt alienus existat.

De pessima ignorantia & ɔsuetudine int̃ xpianos tempore pestis. C. ii.

Certe haꝝ reꝝ pessima ignorantia multi in populo xpiano a rectitudine deuiant & honestate Diuinaꝝ reꝝ ignorātia puritatem cordis obnubilat & offuscat Et tandem ex uisceribus cordis dei & pximi caritatē expellens malitiamq; submittēs ad eterna ptrahit tormēta Hac pessima ignorantia iam q̃dam inordi

nata consuetudo seu potius corruptela hoc tpe inter xp̄ianos inualuit ut adueniente peste per ciuitates & castra iudicio magni dei quasi omnes potentes fugiunt ad loca in quibus non uiget pestis dicentes & appellantes morbum contagiosum: Nec uolunt infirmis ex peste aliquo modo apropinquare sed ab eis fugiunt & in necessitatibus eorum non subueniunt: nec eis sacramenta ad salutem necessaria tribuunt Peregrinos expellunt ex ciuitatibus castris. & domibus propriis & multa nefanda peccata committunt stulte credentes per hec id est per tales prouisiones sibi uitam elongare & mortem euitare Que quantum sint diuine uoluntati contraria nemo sane mentis ignorat & omnis fidelis xp̄ianus abhorret & de tanta crudelitate uehementer stupet & maxime quia hodiernis tēporibus nulla fides nulla pietas nulla caritas nulla misericordia inter xp̄ianos reperitur.

¶ Quod ad probandam hanc peruersam cōsuetudinem examinande sunt sacre scripture. C.iii.

Vnc autem corruptele usum clarissime percipiemus si ueritatem atq; ordinem temporum Et sanctarum scripturarum sententias ac patrum exempla & catholice fidei p̄cepta diligenter examinabimus: Hac in re seu disputatione ut clarius & elucidius appareat ueritas falsitasq; suffocetur Quatuor arbitror exa

minanda Tertio an a deo unicuiq3 stabilitu3 sit certum & determinatum tempus uite uel mortis Quarto an aliquo modo elongari possit uel breuiari. Primo an uita ista temporalis sit appetenda uel contempnenda. Secūdo an mors ista corporalis desideranda sit uel appetenda. His enim fideliter & diligenter examinatis clarissīa ac deuotissima apparebit ueritas Quanq̄.n.harum rerum examinatio dilectoribus mundi et eorum qui non recte credunt multu3 extranea uideatur & odibilis tamen apud fideles & dilectores dei & illos qui recte credunt & proximos diligunt suauis multū & delectabilis est.

¶ ꝙ probatō huius corruptele dilectoribus mūdi est odiosa. Capitulū quartum.

Ed que ratio esse pōt ꝙ examinatio huius questionis & probatio clara: ꝙ deus ante secula statuerit unicuiq3 certum tempus uite & mortis & ꝙ mutari non possit Tantum displicet & odibilis sit delectoribus mundi non recte credentibus nisi quia diligunt & abstracti & allecti a delectationibus & concupiscentiis carnis uellent semper uiuere. Secundo quia non sunt in caritate & non diligunt deum necq3 seipsos: necq3 proximos & in tenebris ambulant. Tertio quia non credunt necq3 legūt legem dei & scripturas sanctas necq3 obseruare curant mādata dei sed continue peccata peccatis addunt.

quibus dicit ysaias ut refert Matheus. xii. c. Excecauit oculos eorum & indurauit cor eoruȝ ut non uideant oculis & intelligant corde & ꝯuertantur. Hoc. n. ꝑmittit deus non dando eis gratiam suam quia nō conuertuntur ad dominum ex propria uoluntate & malitia sed credūt uitare mortem & elongare sibi uitam fugiendo de loco ad locū tempore pestilentie & non credūt ꝙ deus sit omnipotens & ꝙ ex deo & in deo et per Ihesum xp̄m facta sint omnia. Fidelibus autem xp̄ianis qui per fidem uiuam & caritatem manent in xp̄o Ihesu et diligunt deū et ꝓximū Examinatio et probatio huius questōnis ē multum suauis atqȝ delectabilis Sperant. n. per hāc examīationem & cognitionem ueritatis amplius et certius cognoscere & credere deū esse omnipotentem. Et usqȝ ad mortem Ihesu xp̄i uestigia ardentius sequi. Accedamus ergo cum fide uiua ex operibus ad inquisitionem ueritatis et firmiter credamus quia sine fide uiua intelligere & credere ueritatem non possemus.

¶ ꝙ uita tempalis non est desideranda sed ꝓpr̄ amorem dei est contēpnenda. C. v.

He uhe uobis peccatoribus qui magis diligitis mundū & ea que in mundo sūt q̄ dn̄m nostrum Ihesum xp̄m Et magis diligitis uitam temporalem q̄ uitam eternam. Omnia

ista temporalia & uana et caduca & corruptibi
lia sũt Sed uere sapienti ista uita temporalis pe
nitus contẽpnenda est & corporalis desiderãda
Et quia uita ista temporalis & corporalis nõ sit de
siderabilis sed odibilis & contemptibilis. Audi
Augustinum de se in soliloquio dicentem Heu
miser quid sum cecus pauper nudus plurimis ne
cessitatibus subditis ignorans introitum et exi
tum meu3 miser et mortalis cuius dies sicut um
bra ꝑtereunt cuius dies sicut umbra lũatica eua
nescit sicut flos in arbore crescit & statim mar
cescit nunc floret & statim arescit Vita inq̃ mea
uita fragilis uita caduca uita que quanto magis
crescit tanto magis decrescit quanto magis pro
cedit tãto magis ad mortem accedit Vita fallax
& umbranea plena laqueis mortis nũc gaudeo
semper tribulor nunc uigeo iam infirmor nunc
uiuo statim morior nunc felix appareo semper
miser nunc rideo iam fleo. Sicq; omnia mutabi
litati subiacent ut nihil una hora in uno statu ꝑ
maneat. Hinc timor inde tremor hinc fames in
de sitis hinc calor inde frigus hinc langor inde
dolor exupat Subsequitur his inopinata mors
que mille modis quotidie miseros xp̃ianos op
primit seu rapit Hũc febribus illũ doloribus op
primit: hũc consumit fames illũ sitis extinguit
Illum uero suffocat aquis illũ laqueo interimit
Illum perimit flammis illũ ueneno corrumpit:

Alterum iterum repentino terrore miſeram ui
tam finire compellit. Et ſuper hec omnia mag
na miſeria eſt quia cum nihil certius ſit morte
ignorat finem ſuum Et cum ſtare putat tollitur
& periit ſpes eius Neſcit autem homo quando
uel ubi uel quomodo morietur. Et tamen cer
tus eſt ꝙ eum mori oportet. Ecce domine quaꝫ
magna eſt miſeria hominis. Hec dicit Auguſti
nus: Et Bernhardus in quadam contemplatio
ne de miſeria uita hec dicit. O miſera uita que
tantos in proſperis decipis tantos deduxiſti tan
tos excecaſti que dum fulges nihil es: cum uide
ris umbra es: cum exaltaueris fumus es: dulcis
es ſtultis: amara ſapientibus: qui te amant: non
te cognoſcunt: Et qui te contempnunt: ipſi te in
telligunt: timenda es: fugienda es: qualis um
bra: & ſonus es: periculoſa es: breuis: & nihil es
Vhe qui tibi credunt Beati qui te contempnũt
Vhe ſemel & uhe iterum: qui te diligunt: Beati
& uere beati qui te ſpernunt: Corpus enim uile
eſt: anima enim pōdus & pena eſt: Inter corpus
uiliſſimum & animam: eſt pugna: in hac miſera
uita: nunquam deficiens: quia ut dicit Apoſto
lus: Caro concupiſcit aduerſus ſpiritum: & ſpiri
tus aduerſus carnem: Et ſic continue ſe adinuicē
contrariantur: aduerſantur: & pugnant: Ita ut
uita hominis ſuper terram potius ſit mors dicen
da quam uita. Hac conſideratōne dicebat Apo

ſtolus Paulus Quis me liberabit a corpore mor
tis huius: Et Beatus Gregorius ſuper Lucam di
cebat: Temporalis uita uite eterne comparata:
mors eſt potius dicenda quam uita: Ipſe enim
quotidianus defectus corruptionis: quid eſt ali
ud quam quedam prolixitas mortis. Non eſt er
go uita iſta deſiderabilis: ſed odibilis & contem
ptibilis. Vnde dominus noſter Iheſus Chriſtus
nos admonet per Beatum Iohannem dicens:
Qui amat animam ſuam in hoc mundo perdet
eam: Et qui odit animam ſuam in hac peregrina
tione: ſeu in hoc mundo: in uitam eternam cu
ſtodit eam: Et per Sanctum Lucam Euangeliſtã
dicit: Si quis uenit ad me & non odit patrem &
matrem ſuam & uxorem & filios et fratres et ſo
rores et adhuc animam ſuam: non poteſt: meus
eſſe diſcipulus: Et etiam per Beatum Matheum
dic: Qui inuenit animam ſuam: perdet eam: &
qui perdiderit animam ſuam: propter me inue
niet eam Cum ergo uita iſta tranſitoria ſeu tem
poralis ſit odibilis: & qui magis uitam ſuam: o
dit in hoc mundo propter deum: magis deo pla
ceat: Et qui uitam magis in hoc mundo diligit
magis deo diſpliceat: & in eternum uitam pdat
Heu heu ceci q̃re tam auide uitã q̃ritis tpalem:
Immoderatus quippe appetitus temporalium:
& ſuperbia honorum: & dignitatũ ambitio cer
tiſſima & euidentiſſima ſigna ſũt mortis eterne

Hec certe obcecat homines & mentes eorum fa
ciunt insanire Credunt enim lucem tenebras &
tenebras lucem bonum malum & malum bonũ
Credunt uitam tempalem uitam esse perpetuã
& mortem corpalem mortem ꝑpetuaꝫ uel eter
nam Ignorantes illud quod dicit dominus per
Io. in Apo. Beati mortui qui in dño moriuntur
Et illud Beati paupes spiritu qm̃ ipoꝝ est regnũ
celoꝝ Et illud qui odit aĩam suam in hoc mũdo
in uitam eternam custodit eam Non fugiamus
ergo mortem corpalem quã nemo sapiens unq̃
fugit aut fugiet Non. n. dixit dñs fugite: sed ui
gilate quia nescitis diem neqꝫ horam Et alibi di
xit Estote parati Et alibi dixit uigilate & iteꝝ di
co uigilate quasi dicat cum pacientia timore &
tremore cũ omni sollicitudine & sapientia iudi
cium mortis expectate. Ad solũ. n. deuꝫ ptinet
iudiciũ mortis & uite secundũ illud de utero nõ
xxxii. Ego occidam & ego uiuere faciam. Adhe
reamus ergo deo & domino nostro Ihesu xp̃o
qui est uera uia indubitabilis ueritas & qui est
uita omnia uiuificans Ahereamus ei totis uiri
bus & tota mente & tota anima Inspiciamus in
eum per fidem uiuam & spem certam atqꝫ indu
bitatam & diligamus eũ caritate pfecta quia ut
dicit dñs p Io. Hec ẽ uolũtas dei ut qui uidet fi
liũ & credit in eũ habeat uitam eternã Et ego di
cit xp̃s resuscitabo eũ in nouissimo die.

¶ q̄ mors corporalis est desiderāda & nō fugienda propter amorem dei C.vi.

N aūt mors ista corporalis sit desideranda & appetenda an uero sit fugienda dicendū est: q̄ cū ex oībus ꝓxime dictis clare pateat q̄ uita ista corporalis contēptibilis sit & odibilis necessario sequitur corpalem mortem desiderabilem fore nec fugiendā Q̄ m̄ p ipam mortem corpalem hec fastidiosa & odibilis uita finitur: que sua uarietate & instabilitate odienda & contēpnenda est Sicut.n.ille magis ad caritatis pfectionem accedit qui ꝓpter xp̄m hanc uitam tpalem magis odit Ita magis ad caritatis pfectioné accedit qui efficatius ꝓpter xp̄m morté diligit & affectat & illam non solum ꝓpter deū & ꝓximū nō refugit sed leto aīo suscipit ambiens a corporis sui uita magis q̄ a deo uita uite sue discedere. Certe ut dicit dn̄s per Io. Maiorem hac dilectionem nēo habet ut aīam suam ponat qs pro amicis suis Debemus ergo mortem totis uiribus desiderare & uitam odisse tpalem. Impossibile est.n.deū diligere & mundū: deo seruire & mamone. Nam diligens mundū odit deū & opa eius Et qui diligit deū odit mundū & cōcupiscentiam eius & opa diaboli. Vnde dn̄s p matheū Nemo pōt duobus dn̄is seruire: aut enim unū odio hēbit & aliū diliget: aut unū sustīebit & alteꝝ ↄtēpnet Non potestis deo seruire & ma

mone Qui mundũ & seipm odit cupit certe dis soluí ab eo qnod odit & deo cupit adherere qué diligit: cupit ab isto corporali onere p mortem dissolui & eternaliter deo ↄiũgi. Hoc desideriũ ardentissimũ habebat Paulus cũ dicebat: cupio dissolui & esse cũ xp̃o. Hũc benignissimũ dñm nr̃m Ihesũ xp̃m & creatorem & redẽptore ȝ nr̃m plusq̃ nos metipsos diligere debemus. Qui aũt sũt illi qui plusq̃ seip̃os deũ diligũt Declarat be atus Prosp in libro de uita cõtẽplatiua sic dicẽs Illi plusq̃ seipsos diligũt deũ qui pro eius amoꝛ sue ad tẽpus saluti nõ pcũt seipsos tribulationi bus atqȝ piculis tradũt nudati facultatibus pro priis patrie sue exteros fieri pẽtibus & uxoribus ac filiis renũtiare pati sũt Et ut totũ dicam Ipsá mortem corporis nõ solũ nõ refugiũt sed liben ter excipiũt ambientes a corpis sui uita magis q̃ a deo uita uite sue discedere. Et ex his clarissime patet ꝙ diligentibus deuȝ toto corde mors ista corpalis dulcis amabilis & desiderabilis est Per ipsam. n. mortem eternaliter ↄiũgimur deo sum mo bono & sepamur ab oĩ malo. Extrahimur ab hoc fluctuãti pelago ubi mirabiles pcõꝝ ela tiones sunt multitudo laqueoꝝ & multitudo la tronum & ad portũ salutis & quietis pducimur Quis uero non desiderabit mortẽ totis uiribus nisi stultus qui potius desiderat uanitati huius seculi ↄiungi q̃ ueritati. Et qui potius desiderat

peccatoꝝ stercora amplexari q̃ p̃ciosissimis uir
tutũ margaritis decorari Et potius eligit diabo
lo adhereř cũ pena eterna q̃ dño nr̃o Ihesu xp̃o
cũ gl'a sempiterna. Amor huius seculi & amor
uite p̃ntis & amor carnis signa sũt pessima dam
nationis eterne. Contẽptus mũdi odiũ peccati
& desideriũ mortis signa sũt caritatis. De hac
morte tpali uel corpali. Audi quid dicit Io. cli
macus sanctissimus ac sapiẽtissimus doctor gre
cus Probatus quideȝ penitus est qui hãc si mor
tem continue expectat sanctus uero est qui hãc
ex humilitate singulis horis desiderat Sed non
oĩs cõcupiscentia mortis bona est Illa sanctissĩa
& btĩssima mortis cõcupiscentia est ut sepemur
a malis & transitoriis & ꝯiũgamur ueris & eter
nis ut sepemur a uitiis & peccatis & a princ pe
demoniorum satana. Et coniungimur uirtuti
bus: et uirtutum dulcissimo domino: ut fugia
mus ad consortiuȝ beatorum ut fugiamus eter
nas et intollerabiles penas. Et cõsequamur eter
nam et inmarcessibilem gloriam. ut fugiamus
et seperamur ab omni malo et ꝯiũgamur sũmo
et eterno bono dño nr̃o xp̃o Ihesu Sanctũ ẽ er
go desideriũ mortis ꝓpter caritatem dei & pro
ximi. Qui enim ponit hanc uitam pro deo uel
proximo amore dei uitam consequetur eternaȝ
Desiderabilis est ergo mors etiam propter ma
ximum bonum quod inde naturaliter sequitur

Quia ut dicit Seneca in epistolis Mors hominũ pax ẽ optabilẽ rem extimabo mortem Optimũ & memorabile est mori in aliquo ope uirtutis. Cum aliquis tormẽta fortiter patitur oĩbus uir tutibus utitur Et in alia ep̄la dicit O te demẽtez & oblitũ fragilitatis tue si tũc times mortem cũ tonat. Et Plinius. vii. historiaꝝ dicebat ꝙ natu ra nihil hoĩbus breuitate uite p̄stitit melius tot piculoꝝ genera tot morbi tot metus tot cure ut totiens inuocata morte nullũ frequẽtius sit uo tũ. Et cassiodorus sup Matheũ dicit ꝙ mors ne cessariũ munus est iam nature corrupte que nõ est fugienda sed potius amplectenda fiat uolun tariũ quod futuꝝ ẽ necessariũ offeramũs mune re quod pro debito tenemur reddere Audiamus Iheronimuz deuotissimũ nr̃m in ꝑcintu mortis positũ dn̄tem O mors dulcis atq; iocũda nõne tu illa es q̄ ueram uitã donas q̄ febrem & oẽm ĩ firmitatem expellis: famis & sitis necessitatem fugas & extinguis O mors iustissima que pia es bonis & asp̄a malis Tu potentem ac supbũ diui tẽ humilias & exaltas humilem Veni soror mea sponsa mea amica mea & dilecta mea Ostende mihi quem diligit aĩa mea Ostẽde mihi ubi ha bitat dn̄s meus & deus meus ubi quiescit Ihesus xp̄s meus Nõ permittas me amplius deuiare a uera uia ꝑlongando mihi uitam Surge gl̄a mea porrige mihi dexteram tuam trahe me post te:

cor meum paratum est: & ego surgam currens
post odorem unguentorum tuorum donec me in
troducas in camera dei mei ut exultat & gaude
at spūs meus cū apparuerit ante faciem eius: &
iubilet & psallat coram facie sua. Ecce tu pulcra
es amica mea ueni & noli tardare dies mei ꝯsūa
ti sunt & anni mei transierūt uelut umbra Diri
ge faciem tuam super me: qñ in gaudio exulta
uit spūs meus ut suscipiat te anima mea qm̄ sem
per desideraui te: Et subdit si āplius differs spūs
meus quasi deficit pre multitudīe dolorum meorum
Consolationes tue letificauerūt aīam meam ho
die: ueni dilecta mea. Ecce clarissime appet: qm̄
mors ista tpalis: dulcis atqꝫ suauis est dilectori
bus dei: que toto corde desideranda & appeten
da est: Quam dū quis in memoria tenet uir ꝓ
batus dum uero desiderat sanctus est dū morit̄
sūmo bono adherens uere beatus est: Vnde do
minus per Io. in Apocalipsim Beati mortui qui
in domino moriuntur.

¶ Qꝫ deus est creator & factor omnipotens om
nium rerum. Cap. vii.

Q Vilibet uerus xp̄ianus integrā & uiuā fi
dē inpmis hr̄e debet quā nos docet sanc
ta mr̄ ecl̄ia dicens: Credo in unū deum prēm oī
potentē fcōrem celi & terre uisibiliū oīm & inui
sibiliū: Et iuxta illud Io. Oīa per ipm facta sūt:
& sine ipo fcm̄ ē nihil & iuxta illud Apl̄i ex ipo

64

& in ipso & per ipm sunt oia. Propter quod ad
mirans Bernhardus dixit: quid est deus ex quo
oia quo nihil melius cogitari pot Etiã dicit Au
gustinus in li: de tri. Deus est principiũ omniũ
atq3 finis qui ante pmordia seculoꝝ ante omẽs
origines est oim dominus & apud eũ oim stabi
liũ immutabiles manent origines: & oim rõna
biliũ atq3 tpalium sempiterne uiuũt rationes Ip
se.n.est sũmum eius a quo omne ens est: Quic
quid.n. est ab ipso est & sine ipo nihil est & ipe
est fons uite qua uita uiuũt oia que uiuũt: Et in
eodem libro de trinitate dicit: In illa trinitate
que deus ẽ: est sũma origo oim reꝝ.s.unitatis:
Et in ea est pfectissima pulcritudo.s.spẽi: & in
ea est pfectissima delectatio.s.ordinis. Ex his oĩ
bus clarissime apparet q oia que a deo facta sũt
unitatem q̃ndam in se ostendũt & spẽm & ordi
nem. Fecit ergo deus oia sapiẽtia sua bona pul
cra & delectabilia cũ admirabili & in pscrutabi
li ordine atq3 delectabili sm ordinatissimam dis
positionem temporꝝ Et non fecit deus res a casu
& sine ordine sed sua sapientia & ad certũ fine3
& cũ maxio ordine & unicuiq3 rei dedit pprium
ordinem atq3 tempus sm rõnem pncipii medii
atq3 finis. Et dñs Io. de turre cremata Cardialis
in sua quadam meditatione loquens deo dixit
Inuisibilia tua domine scilicet potentia sapiẽtia
& benignitas ab his tribus omnia procedũt: In

his tribus consistunt omnia per hec tria regun
tur omnia: potentia creat: Sapientia gubernat
Benignitas conseruat que tm̄ tria sicut in te deo
uero ineffabili unū sunt: ita & in opatione separi
ri non pn̄t: potentia per benignitatem sapiēter
creat: Sapientia per potentiam benigne guber
nat. Benignitas per sapientiam potenter ꝯseruat
Et Augustinus in li. v. de trinitate dei. xi. c. dicit
Deus sūmus & uerus cum uerbo suo: & spiritu
sancto que tria unum sunt deus unus omnipo
tens creator & factor omnis anime: atq; omnis
corpus: cuius sunt participatione felices qui fe
cit hominem rationale animal ex anima & cor
pore qui eum peccantem non inpunitum esse p
misit nec sine misericordia dereliquit: qui bōis
& malis essentiam etiam cum lapidibus uitaʒ se
minalem: etiam cū arboribus uitam sensualem
etiā cū pecoribus uitā intellectualē cū solis āge
lis dedit: a quo ē oīs motus oīs spēs oīs ordo: a
quo ē mēsura numerus & pōdus a quo ē qcquid
naturalr̄ ē cuiuscūq; gn̄is ē cuiuscūq; extimatōis
est: a quo sūt semīa formaꝝ forme seminū mo
tus seminū atq; formaꝝ: Qui dedit carni origi
nē pulcritudinē ualitudinē ꝓpagatōi fecūditatē
mēbroꝝ dispositionē salutem concordiaʒ. Qui
& aīe irrōli memoriā sensū appetitū; rōli insup
m̄tē intellectū uolūtatē qui celū terrā angelū &
hoīeʒ: sed nec exigui ꝯ ꝯtēptibil' aīantis uiscera:

nec auis penniculam nec herbe flosculum : nec arboris foliū sine suaꝝ ptiū ꝯuenientia: & q̃da3 ueluti pace dereliquid: Nullo mō est credendū regna hoīm eoꝝq3 dnātiones & seruitutes a sue prouidentie legibus esse alienas Propter quod ipse Augustinus in Rubrica dicit. v. li. Causa3 romani impii & oīm regnoꝝ nec fortuitā esse: nec in stellaꝝ positione ꝯsistere sed in uniuersali prouidentia dei cuius legibus oīa ꝯtinent̄: Et Sanctus Thomas de aquino aptissime ꝓbat ꝙ omne dominiū & oīs creatura ē a deo: In libro de regimine principū & hoc triplici rōne. s. ētis motus & rōe finis Vnde dicit Apostolus ad hebreos Deus portat oīa uerbo uirtutis sue: Et in eclesiastico scribit̄ ꝙ unus est altissimus creator dn̄s oīpotens metuendus nimis sedens sup tronum dominans deus. In quibus uerbis dicit Beatus Thomas Satis apparet a quo oīs creatura habet esse uirtutem & opationem: Et in ꝓuerbiis per Salomonē dr̄ ꝙ sapientia dei dicit Meu3 est consiliū & equitas mea est mea est prudētia & mea est fortitudo per me reges regnāt & legū conditores iusta decernūt: per me principes impant & potentes decernūt iustitiam: Et sic māifestū est dicit Beatus Thomas: qualiter omne dominiū est a deo rōne motus. Et idem postea subdit ratōe finis. Et ex his oībus clarissime p3 ꝙ deus ē unū solū uniuersoꝝ principiū creator

omnium uisibiliū & inuisibiliū spiritualiū & cor poraliū zc. ut in. c. i. de su. tri. & fi. ca. Et in Io. ubi dicit Oīa per ipm̄ facta sunt & sine ipo fcm̄ est nihil Et xp̄s in euangelio suo dicit sine me ni hil potestis facere: Et Beatus Seuerinus de phi. conso. dicit: Omniū geneneratio rez cuntusq; mutabiliū naturaꝝ progressus: & quicquid ali quo mouet᷑ mō causas ordinē modum formas: ex diuine mentis stabilitate sortitur. Credāt er go oēs fideles xp̄iani illud quod sancta mr̄ ecl̄ia confitet᷑ & docet videlicet in unu3 deū patrem omnipotentem factorem celi & terre uisibiliu3 omnium & inuisibilium.

¶ Qui sunt illi qui non credūt ꝙ deus statuerit unicuiq3 tps mortis. C. viii.

Vm aūt oīa supradicta sint uerissima qs audebit dicere ꝙ a deo nō sit cōstitutus terminus mortis unicuiq3 & ꝙ mutari nō possit nisi illi soli: qui putant deū cura3 mūdi nequaq̄ habere: ueluti Aristotiles cu3 suis discipulis qui asserit usq3 ad lunam eius descendere prouiden tiam ut refert Ambrosius in li. de officiis. Et ni si illi qui dicunt sufficere uoluntatem liberi arbi trii ad adimplenda mandata dei: anteponentes liberū arbitriū diuine gr̄e: ut Pelagiani qui sūt ab ecclesia reprobati: ut in. c. quidam heretici. xxiiii. q. ul. & nisi illi qui dicunt ꝙ mundus non gubernatur dei prouidentia: sed per ꝯtingentia

& casus fortuitos: & per libertatem arbitrii: & etiam per influentiam planetarum: seu astrorū seu corporum celestium. Et omnes illi qui magis diligunt mundum quam deum: & magis diligunt uitam temporalem quam uitam eternā & magis desiderāt regnarē: & diuites esse in hoc mundo: quam in celo. Isti omnes credunt ꝙ nō sit statutus terminus mortis unicuiqꝫ a deo: & ꝙ terminus mortis mutari possit: & non sit statutus: Et ꝙ per fugam elongari possit: Et omēs isti tales de loco ad locum fugiunt: & infirmos ex peste non uisitant: & propter hunc timorem mortis corporalis multa & multa peccata committunt: contra caritatem dei & proximi. De morte eterna & anime salute nihil curantes.

¶ ꝙ unicuiqꝫ a deo ꝯstitutus est terminus mortis & mutari non pōt. C. ix.

SAncta uero mater ecclesia tenet ꝙ deus per potentiam creat: per suam sapientiā gubernat: & per suam benignitatem conseruat & per suam iusticiaꝫ dat penas & punit peccata & per suam misericordiam remittit peccata: Et fidelibus xp̄ianis uere penitentibus & confessis dat perpetuam gloriam: Et ipse deus qui est uita semper uiuens: dat uitam omnibus uiuētibus Audi & actende tu qui non credis: ꝙ dies mortis: nō sit statutus unicuiqꝫ a deo: & ꝙ mutari nō potest: ea que deus loquitur Leuitici. xxvi. c. et

ea que promittit se contra non obseruantes pre
cepta domini: Ego sum dominus deus uester Si
non audieritis me: nec feceritis omnia precepta
mea multa mala & multas penas promittit se da
turum non obseruantibus legem & mādata sua
Et inter alia dicit peccatoribus: Ponam faciem
meam contra uos : & corruetis coram hostibus
uestris: & subiciemini his qui oderunt uos: & fu
gitis nemine persequente: Et pōt multa alia ma
la dicit: Inducam super uos gladium ultorem fe
deris mei: Cumqꝫ confugeritis in urbes mittam
pestilentiam in medio uestri: & trademini hosti
um manibus: Et hec omnia facit deus: Item di
cit deus in deutronomio. xxxii. c. Ego dn̄s ego
occidam & ego uiuere faciam percutiam & ego
sanabo: & non est qui de manu mea possit erue
re. Propter que uerba dicit Thomas de aquino
in secūda de uita: uita est quoddam bonū diui
nitus homini attributuꝫ: & eius potestati subie
ctum: qui occidit uiuere facit Et subdit Ad solū
enim deū ꝑtinet iudiciū mortis & uite. Hoīes er
go uixerunt & uiuūt ꝯm bn̄placitum diuine uo
luntatis Vnde in ecclesiastico. xvi. scribitur que
super uentura sunt tibi in beneplacito altissimi
sunt: siue decem : siue centum : siue mille anni:
Adam uixit noningentis triginta annis Seth ui
xit noningētis duodecim Enos nonīgētis quinqꝫ
Thare pr̄ Habrahā centū septuagīta qnqꝫ ānis.

Hodie pauci centesimum annũ attingũt: Quis ergo põt dicere ꝙ a deo non sit statutus unicuiq; terminus uite & mortis. Nam ex. xvii. ecle. scribit᷑ deus de terra creauit hoiem secũdum imaginem suã fecit illũ & numeꝝ dieꝝ & tps dedit illi Et Iob: aptissime dicit. xiiii. c. ꝙ a deo unicuiq; statutus est terminus uite & mortis et p̃teriri nõ põt. Audi quomõ clare loquit᷑ Breues dies hõis sunt & numerus mensiũ eius apud te est Constituisti terminos eius qui p̃teriri nõ poterũt: Gregorius in moralibus li: xii. hec uerba declarãdo aptissime dicit: Nulla q̃ in hoc mũdo hoibus fiunt: absq; oĩpotentis dei occulto ꝯsilio ueniunt: Nam cũcta deus sequtura presciens ante secula decreuit: qualiter p secula disponãtur. Statutũ quippe iã hõi est: uel q̃ntum hũc mũdi prosperitas sequat᷑: uel quãtum aduersitas feriat: ne electos eius: aut ĩmoderata ꝓsperitas eleuet: aut nimia aduersitas grauet. Quãuis oĩpotens deus illud tps uniuscuiusq; ad mortẽ pcipiat quo eius uita termĩatur: nec in alio tpe quisq̃ mori potuit nisi in ipso quo morit᷑. Statutũ quoq; ẽ quantum in ipsa uita mortali tpaliter uiuat: Et Idem Grego. in. xvi. moraliũ dicit ꝙ tps a diuina nobis ꝓuidentia est prefixũ sine aliquo dubio: Et subdit ops. n. deus & si plerũq; mutat sniam: cõsiliũ uero nũq̃: Ergo et eo tpe ex hac uita quisq; subtrahit᷑ quo ex diuina ꝓuidentia an̄ tps p̃scit᷑

Et subdit: Sed sciendũ quia creans & ordinans nos ops deus iuxta singulorũ merita disponit & terminũ: ut uł malus ille breuiter uiuat: ne multis bene agentibus noceat: uel bonus iste diutius in hac uita subsistat: uel rursus malus lõgius differatur in uita ut praua adhuc opa augeat ex quorũ temptatione purgati iusti uerius uiuant: vel bõus citius subtrahatur ne si hic diutius uixerit eius inocentia: malitia corrũpatur Et postea subdit Quãuis ops deus illud tps uniuscuiusq; ad morté presciat quo eius uita termĩatur: nec ĩ alio tpe quisq̃ mori potuit nisi in ipso quo moritur: Quis ergo poterit dicere: q̃ a deo non sit unicuiq; statutus terminus uite & mortis: & q̃ mutari non possit: nec per fugam de loco ad locum: nec aliquo modo per humanam industriam: Quam sententiam confirmat Gratianus in c. de thiris. xxiii. q. iiii. dicens: Quamuis certissime sciamus neminem ultra terminum a deo sibi prefixum esse uicturum: tamen omnibus lãguentibus: non incongrue medemur: Et Idem confirmat: Beatus Iheronimus ad eliodorum scribens Platonis sententia est: omnem sapientum uitam meditationem esse mortis Et subdit Debemus ergo & nos animo premeditari quid aliquando futuri sumus: & q̃ uelimus nolimus abesse longius non potest: Et sic apparet q̃ tps mortis determinatũ ẽ: & mutari non põt.

¶ q negari non pôt q a deo non sit statutus terminus mortis. C.x.

STat ergo firmus & sine aliqua dubitatõne primus articulus catholice fidei: Credo in unum deum patrem omnipotentem factorem celi & terre uisibiliũ & inuisibiliũ Scriptum est etiam ad confirmationem q deus est factor omnium uisibiliũ & inuisibiliu3. Illud quod scribitur in ecclesiastico.xi.c. bona & mala uita & mors paupertas & honestas a deo sunt sapiẽtia & disciplina & scientia legis apud deum & dilectio uie bonoru3 apud ipm. Si ergo uita & mors hominis a deo sunt a deo etiam habent tempus ordinatum in mensura & numero Scriptum est enim sapientie.xi. Omnia in mẽsura & numero & pondere disposuisti: Et in ecclesiastico dicit in.c.iii. Omnia tempus habẽt & suis spatiis trãseunt uniuersa sub celo Tempus est nascendi & tempus moriendi. Transit ergo uita hominis: & mors secundum mensuram & ordinatissima3 dispositionem temporum a deo preordinatam Vnde bene dixit Iob supra: Breues dies homĩs sunt: & numerus mensium eius apud te est Constituisti terminos eius qui preteriri non poterũt Quis ergo poterit dicere q tempus mortis non sit apud deũ determĩatũ & q mutari possit.

¶ q tempus mortis a deo prefixu3 mutari non potest.

Eus.n. ante secula immutabiliter tēpus uite & mortis pordinauit ꝑm uolūtatem suam que immutabilis est: Nam uolūtas dei de us est & inuariabilis & immutabilis est Et hec uolūtas dei in expleta esse nō pōt De qua uolūtate dei dicit Augustinus in li.iii. de trinitate Volūtas dei est pma & sūma cā oīm spēꝝ atq₃ motionū. Nil.n.fit ꝙ nō de interiori atq₃ intelligibili aula sūmi impatoris egrediat̄ ꝑm ineffabilem sapientiā eius atq₃ iusticia₃ Vbiq₃.n. opatur quod uult dei oīpotentis sapīa q̄ a fine usq₃ ad finē fortiter & disponit oīa suauiter & nō solū ea q̄ ꝓsenerātia ↄsuetudīs admirationē nō admittūt: S₃ etiā ea q̄ ppr̄ raritatē & insolitū euentū mira uident̄ ut sūt defectus lumīariū et terre motus et mōstruosi animantiū ptus z his sĩla quoꝝ nil fit nisi de uolūtate Sed plerisq₃ nō appet. Itaq₃ placuit uanitati phōꝝ ét causis aliis ea tribuere cu₃ oīo uidere non possent supiorem ceteris omnibus causam id est uoluntatem dei. Itaq₃ non nisi dei uolūtas causa pma est Sanitatis egritudinis premioꝝ atq₃ penaꝝ gratiaꝝ z retributionum: Nec igit̄ solum est unde ortum est quicquid est z ipsa non est orta sed eterna: Nec omnia dicit Magister sen.li.i.di.xlvi.c. voluntas ergo dei: Thōas de aqno dic̄ ꝓ uolūtas bn̄placiti dei cōsequēs ē: recta efficax & irrephensibilis: vn̄ qa recta ē nullus est rectus nisi ↄformetur ei. Item quia

efficax est: nihil sine illa potest fieri: seu effici: Nihil contra ipsam potest fieri per nullũ potest impediri. Item quia inreprehensibilis est: nihil ꝑcipit aut ꝑmittit nisi iuste: nihil agit aut consulit nisi bene. Et in libro hester scribit in oratõe Mardochei Dñe deus rex oĩpotens in dictione tua cũcta sunt posita & non est qui possit tue resistere uolũtati Tu fecisti celũ & terram: & quicquid celi ambitu cõtinet: dñs uniuersoꝝ tu es: nec est qui resistat maiestati tue Cuncta nosti: Quis ergo poterit uitare mortem: & elongare tempus mortis: per fugã de loco ad locũ. quod tps diuina uolũtas secũdum bñplacitũ suũ: unicuiq; añ secula statuit: ut supra pluribus sanctorũ auctoritatibus ac rõibus clarissĩe ꝓbatũ est.

¶ Q nõ credere q a deo sit ꝯstitutus ꝑminus mortis multa incõueniẽtia oriũtur. C. xii.

MAximũ inconueniens esse credere aut dicere q ꝓpter fugam de loco ad locũ elõgetur tempus mortis: Et ꝓpter adhesionem seu ad contactũ & gubernationem infirmoꝝ ex peste abreuietur tempus uite: & propter hoc hõ citius moriat. Hoc. n. esset dr̃e q a casu uiuimus & morimur & nõ p dei prouidentiã. Et q uita & mors est in potestate hominis: & in libero arbitrio hõis: Et q p libertatẽ arbitrii põt hõ mortẽ uitare: & p fugã a loco pestifero elõgar̃ sibi uitã & si sic esset aliqd eẽt ĩ m̃do quod ñ p ꝓuidentiã

dei gubernaretur sed a casu. Et esset cōtra illud quod dicit Augustinus in li. de. lxxxiiii. q. ubi probat nihil a casu fieri in mūdo Propter quod dicit Magr̄ sniāꝝ in .ii. li. d. xxxv. Quicquid casu fit temere fit: quicquid temere fit non fit prouidentia: si ergo casu aliqua fiūt in mundo: non prouidentia uniuersus mundus aministrat Si non prouidentia uniuersus mundus amistratur aliqua natura uel substātia est que ad opus diuine prouidentie nō ptinet quod cōtra catholicam fidem est que dicit quod deus est omnipotens creator & factor omniū uisibilium & inuisibiliū corporaliū & spiritualiū. Ut in simbolo fidei Et in. c. i. de fi. catho. Et apostolus dicit ꝙ ex ipso & in ipso & per ipm sunt oīa. Et ipse creat & gubernat omnia per sapientie sue potentiā atqꝫ bonitatem: Et nō gubernatur mūdus ꝑ casus fortuitos aut per fortunam: sed per dei prouidentiam atqꝫ dispositionem apud quem nihil est a casu: Quia etiā ipsi fortuiti casus qui quotidie eueniūt apud homines apud deum nō sūt fortuiti: & inopinati. Sed ordinatissima diuina dispositione & eterna ratōne preuisi dispositi & ordinati sunt Propter quod dicit beatus Seuerinus in li. de philo. consolatione ꝙ ordo fatalis procedit ex simplicitate diuine ꝓuidentie ꝑut & sicut añ secula diuina uolūtas in sua eternitate disposuit. Habet. n. eternitas suū simul in quo

que simul sunt loco uel tempore & que sunt in diuersis locis & temporibus: Et ut dicit Aposto lus Deus sanctos suos presciuit & predestinauit uocauit iustificauit magnificauit Nihil horum prius aut posterius apud deum est: sed omnia si mul eterno presenti intelligenda sunt.

¶ q̄ oīa futura predestinata uel prescita ita uēni ent sicut prescita sunt & mutari nō pn̄t. C.xiii.

Anselmus. Vnde dicit Beatus Anselmus ī li. de libe ro arbitrio Deus non fallitur nec uidet nisi ueritatem siue ex libertate siue ex necessita te eueniant. Vnde dicitur constituisse apud se ī mutabiliter quod apud homines priusq̄ fiat mu

Iob. tari nō pōt: Iuxta illud Iob Cōstituisti termīos

Magr. sent. eius qui p̄teriri non poterūt Vnde Magr̄ sent. in p̄mo di. xxxvii. Deus omnipotens incōmuta bilis eternitate uoluntate ueritate semper idem mouet per tempus creaturam spiritualem & per tempus & locū creaturam corpalem ut eo motu naturas quas condidit administrat: Et sic ut scri

ecle. bitur in ecle. Oīa tempus hn̄t & suis spatiis trā seunt uniuersa sub celo: Tempus est nascendi & tempus est moriendi. Statuit ergo deus ab eter no unicuiq; tempus uite & mortis: prout & sicut ab eterno sciuit p̄ordinauit & uoluit īmutabilr̄ prout ipse deus īmutabilis est. Istud.n. tps statu it deus unicuiq; cū iusticia & misericordia. dicit

Magr. sent. enim Mag. sen. in p̄mo di. xl. q̄ deus hȝ curam

uniuersaliter de oibus que condidit ut habeat unū quodq3 quod sibi debet & ɔuenit S3 spālez prouidentiā atq3 curā h3 de rōabilibus quibus p̄cepta tradidit recte uiuēdi legem p̄scripsit & premia promisit. Deo ergo adiutore creatore & gubernator̄ sumus & mouemur & uiuimus. Ipse. n ꝓm fidem catholicā est unus solus deus & trinus & in unitate pfcā oīpotens & eternus & icōmutabilis. Et ut dicit Apostolus Ex ip̄o & in ip̄o & p ip̄m sūt oīa. Ipse sine initio & an̄ secula scit & cognoscit qd et qn̄ ab illo perturi sumus & quos & de quibus rebus exauditurus ul' nō exauditurus sit Et quia oīa bona futura diuīa uolūtas ꝓm bn̄ placitum suum eternaliter preordinauit: dispo suit: & predestinauit. Ab ipso per orationes sanctorum: aut fidelium xp̄ianorum nihil obtineri potest: nisi sit ante secula preordinatum seu dispositum seu prescitum ab ipso deo: secundū bn̄ placitum eterne uoluntatis sue: Et sic bene & recte locutus est Iob: dicens Breues dies hominis sunt zc̄. Et super uerbis istis dicit Nico. de Lira ꝙ hec uerba intelligi debent prout est in diuina dispositione. Et sic termini uite hominis preteriri non possunt: anticipādo uel differendo quia prouidentia eius est infallibilis. Est ergo uerissima sententia supra posita: uidelicet ꝙ unicuiq3 a deo constitutus est terminus mortis et mutari non potest.

Iob.
Nico. de lira

ℂ De dilectoribus mundi & de opinione eorũ circa terminũ mortis. C.xiiii.

SEd contra hanc opinionem arguũt qui diligũt mundũ & qui non querũt dei sapientiã neq; precepta dei custodiũt & nec deũ nec seipsos nec proximos diligũt Et dicũt Si a deo p̃scita sunt oĩa futura hoc ordine uenient quo uenture esse prescita sũt: Et si hoc ordine ueniẽt certus est ordo rerũ p̃scienti deo: Et si ẽ certus ordo rerũ certus est ordo causarũ. Non.n. aliquid fieri põt quod nõ aliqua efficiens cã precesserit Si aũt est ordo cãrũ quo fit om̃e quod fit fato fiũt oĩa que fiũt. Quod si ita est nihil est in nr̃a potestate: nullũq; est arbitriũ uolũtatis. Quod si concedimus oĩs hũana uita subuertitur: frustra leges dant̃ frustra obiurgationes laudes uitupationes & exhortationes adhibentur neq; ulla iusticia bonis premia & malis suplicia constituta sũt. Ne ergo consequantur indigna absurda & pniciosa rebus humanis dicũt q̃ non est constitutus unicuiq; a deo terminus mortis: & tẽpus mortis abreuiari põt: Et tpe morbi per fugã de loco morboso ad locũ non morbosũ & non infectum tp̃s uite elongari põt per libertatẽ arbitrii cuiuscũq; fugientis & nõ ↄuersantis cũ infirmis ex peste. Et ad hanc fugam consentiũt dilectores mundi: Et ad conseruandam libertatem arbitrii dicunt sufficere libertatem arbitrii: ad

conseruanda & obseruanda precepta diuina: an
teponentes liberum arbitriū diuine grē: vt Pela
giani: Et pro conseruanda libertate arbitrii: tol
lūt dei pscientiam: Dicentes & credentes & pu
tantes deū nequaq̄ mūdi curam hre: veluti Ari
stotiles qui asserit usq; ad lunam eius descender
prouidentiam: vt refert Ambrosius in pmo offi
tio℞: & ibi post pauca subdit: Nam de Aristote
lis op. quid loquar: qui putat deū suis ꝯtentum
esse finibus: Et prescripto regni modo degere:
ut poeta℞ locūtur fabule: qui mundū ferūt int
tres esse diuisu;: & tollūt dei pscientiam futuro
rum pro conseruanda libertate arbitrii.

De responsione beati Augustini contra dilec
tores & sapientes mundi. C. xv.

Contra istos qui talia dicūt & credūt Di
cit Augustīus in. v. li. de ciuitate dei: nos
aduersus istos sacrilegos ausus atq; ipios Et deū
dicimus oīa scire anq̄ fiant: Et uoluntate nos fa
cere quicquid a nobis: non nisi uolentibus fieri
sentimus & uolumus: Oīa uero fato fieri non di
cimus: imo nulla fieri fato dicimus Non est aūt
consequēs: ut si deo certū est oio ordo cā℞ Ideo
nihil est in nr̄o uolūtatis arbitrio: Et ipse quip
pe nr̄e uolūtates in causa℞ ordine sūt qui certus
est deo: eiusq; pscientia ꝯtinet: qm̄ & hūane uo
lūtates huānoꝝ opū cause sūt: Atq; ita qui oēs
cās presciuit re℞ pfecto in eis causis etiam nr̄as

uoluntates ignorare non potuit quas nostrorum opum causas esse presciuit: Nos.n. eas cās q̄ dicuntur esse fortuite: vñ etiam fortuna nomē accepit nō esse dicimus nullas sed latentes easq; tribuimus: uel dei ueri: uel quorum libet spirituū volūtati Ipsasq; naturales cās nequaq̄ ab illis uolūtate se iūgimus: qui est auctor oīs cōditorq; nature Deus itaq; sūmus & uerus cū uerbo suo & spiritu sancto q̄ tria unū sūt deus unus oṗs creator & fcōr oīs aīe atq; oīs corpis: cuius sunt ꝑticipatōe felices: quicūq; sūt ueritate felices nō uanitate: qui fecit hoīem rōnale aīl ex aīa & corpe qui eū peccantē nō īpunitū esse ꝑmisit: nec sine mīa dereliquit: qui bōis & malis essentiā: etiā cuȝ lapidibus uitā seminalē: etiam cū arboribus uitaȝ sensualē: etiā cum peccoribus uitam intellectualem cuȝ solis angelis dedit: a quo est oīs motus oīs spēs oīs ordo: a quo est mēsura numerus pōdus: A quo est quicquid naturaliter ē cuiuscūq; gñis est: cuiuscūq; extimationis est: a quo sūt semina formarum motus seminū atq; formarum Qui dedit carni originem pulcritudinē ualitudinem propagōnis fecunditatem mēbrorum dispōem: salutem concordiā: qui & aīe irrōnali dedit mēoriam sensum appetitum: rōnali insup mentem ītelligentiā uoluntatē. qui nō solum celum & terram nec solum angelum & hoīem: sed nec exigui & contēptibilis aīantis uiscera: nec auis pen

niculam: nec herbe flosculum: nec arboris foli um sine suaꝝ ptium ꝯuenientia: & q̄dam ueluti pace dereliquit: Nullo mō est credendus regna hoīm eoꝝq; dn̄ationes & seruitutes a sue ꝑuidē tie legibus alienas esse uoluisse. Et sic clarissime p3 ꝙ cum deus sit ops & creator & factor oīm ꝛ nihil sit alienum a legibus sue ꝑuidentie: ꝙ unī cuiq; a deo ꝯstitutus est terminus uite & mortis: ꝭm suam sanctissimam & eternam uoluntatē In qua oīm reꝝ cause ab eterno sunt & mutari nō pōt qua ab ipso eterno ꝯsilio dei termīatus est.

¶ ꝙ dei predestinatio seu prescientia non impe dit libertatem arbitrii. C. xvi.

HÆc propter predestinationē aut p̄scientiā futuroꝝ tollitur aliquomō libertas arbi trii hoīs: nec seqtur aliquod incōueniens. Nam ut dicit Beatus Iheronimus contra Iouinianu3 Iheronymus. Liberi arbitrii nos cōdidit deus: ut nec ad uirtu tes: nec ad uitia necessitate trahamur: alioquin nec dannatio nec corona est Vnde dicit beatus Anselmus in libro de concordia prescientie dei Anselmus & liberi arbitrii: Si aliquid est futurum sine ne cessitate hoc ipm prescit deus qui prescit omnia futura: quod aūt prescit deus necessitate futuꝝ est sicut prescit: Necesse est ergo aliquid futuꝝ esse sine necessitate: quia deus p̄scit illud futuꝝ esse sine omni necessitate. Prescit enim deus ho minē peccatuꝝ uel nō peccatuꝝ sine necessitate

Peccabit ergo homo sine necessitate: uel nō peccabit homo sine necessitate quia ita fit sicut prescit deus: Deus oīa uidet: & oēm ueritatē et nō nisi ueritatē: et sicut sūt spōtanea uel necessaria sicut uidet ita sūt: Hac ergo ꝯsideratione palam est quia sine omni repugnātia & deus pscit oīa: & multa fiūt ex libera uolūtate que anq̄ sint fieri pñt ut nūq̄ sint et quodamō sūt ex necessitate q̄ necessitas ut dixi descendit a libera uolūtate: Deus.n. nō fallit̃ nec uidet nisi ueritatē siue ex libertate siue ex necessitate fiant Vñ dr̃ ꝯstituisse apud se īmutabiliter quod apud hoīes priusq̄ fiat mutari nō pōt Iuxta illud Iob zc. Predestinatio etiam nō tollit liberꝝ arbitriū seu libertatem arbitrii: nam dei pscientia: & dei pdestinatō nō discordant: sed sicut deus prescit: ita quoq3 predestinat Vñ ueritas euidens & rō dictat & docet pdestinari similiter aliqua per liberꝝ arbitriū futura absq3 omni incōuenientia: Nam neq3 pscit deus neq3 pdestinat quenq̄ iustū futurꝝ ex necessitate: sed predestinat eū qui iustus est ex libera uolūtate. Nam iustus uult per liberꝝ arbitrium & liberam uolūtatem seruare precepta diuina: Quāuis.n. deus aliquos predestinet hoc tamē non facit uoluntatem cogendo aut resistendo: sed sic illū in suo libero arbitrio dimittendo: Et sic prescientia seu pdestinatō non īpedit libertatem arbitrii Vñ Augu. in. c. Nabuchodonosor

Augu.

in uersiculo uires. xxiii. q. iiii. dic̃ vires utiq; obe
dientie: nec ideo cuiq̃ subtrahit deus: quia eum
nõ p̃destinauit Sed ideo eũ non p̃destinauit qa
recessuꝝ ab ipa obedientia esse preuidit: p̃desti
natio quoq; dei semp in bono est q̃ pcm̃ sola ho
minis uolũtate cõmissum: aut remittendũ nouit
cũ laude misericordie aut plectendũ cũ laude iu
sticie In malis aũt opibus nr̃is sola presciẽtia dei
intelligẽda est quia sicut p̃sciuit & p̃destinauit:
que ipse fecit & ut faceremus dedit ita presciuit
tm̃ nõ etiam predestinauit q̃ nec ipse fecit: nec
ut faceremus exegit. Et post pauca subdit Aug. Augus.
Non ergo necessitatem facit correctiõis: uel ob
durationis diuina predestinatio seu prescientia
cũ boni p gr̃am corrigant̃ libero arbitrio: mali
uero pereant. Neq;. n. quia p̃destinatõ seu p̃scia
dei falli nõ põt: necessario eueniũt q̃ predestinã
tur uel presciũtur sicut nõ necessario predestinã
tur uel presciũtur que futura sũt. Sed quia bõa
absq; eius gr̃a mala p̃t eius sciã; euenir̃ nõ pñt.
¶ Quomõ intelligi debet illud quod a deo pre
destĩata & p̃scita neccio ueniũt. C. xvii.

QVamuis ergo ꝯuenienter dicat̃ si hec pre
destinata sũt uel prescita neccio eueniẽt
q̃ predestinata sũt uel prescita. nõ tñ ideo abso
lute ueꝝ est necessario euenient q̃ predestinata
sũt ul̃ prescita. quia hec necessitas refert̃ ad reꝝ
euentũ ibi ad intuitum diuine prescĩe. Vñ dicit

Augu.

Augu. Due sunt necessitates Vna simplex uelu ti necesse est oēs hoīes mortales esse Altera ē ne cessitas ꝯditionis: ut si aliquē ambulare quis scit eū ambulaꝛ necesse ē: ꝙ.n.q͛sq; esse nouit id esse aliter q̄ notū sit: esse nō pōt S; hec nccitas ꝯditi onis nō trahit ad se illā simplicē nccitatē. Hanc n. nccitate; ꝯditionis nō ꝓpria facit natura. s. ui sionis sed ꝯditōis adiectō Nulla. n. nccitas cogit incedere gradientē ex uolūtate q̄uis tūc cū gra dit͛ eū incedere nccriū sit. Eodem igit͛ mō siquis alicuius ꝓuidētia pn̄s uidet id necesse ē esse q̄uis nature ullā habeat nccitatē: At qdem ea futura q̄ ex libertate arbitrii ꝓueniūt p̄scia dei ꝯtuetur Hec igit͛ ad intuitū relata diuinū necessario fiūt per dispōem diuine notionis p se uero ꝯsiderata absolutā nature sue libertatē nō deserūt: Fiunt igit͛ ꝓcul dubio cūcta q̄ futura deus esse p̄noscit Sed eoꝝ q̄dam de libero ꝓficiscūtur arbitrio q̄ q̄uis eueniāt existent tn̄ naturā ꝓpria; nō amit tūt: q̄ prius q̄ fierent etiā nō euenire potuissent. Nō ergo tollit͛ aut īpedit͛ libertas arbitrii hoīs in rebus ꝓp͛ p̄destinationē dei aut eius p̄sciam: Quia deus p̄scit oēm ueritatem oīm reꝝ siue ex necessitate fiāt siue ex libero uolūtatis arbitrio fiant. Et sic fiūt seu ueniūt ꝓut & sicut p̄destīata sūt uel prescita & mutari nō pn̄t. Tempus ergo mortis quod uicuiq; a deo an̄ secula preordīatū est & prescitū mutari nō pōt ut in supradictis au

ctoritatibus sanctorum & auctoritatibus fidelibus ac rõibus aptissime & clarissime ꝓbatũ est. Certissimus & indubitatus ẽ ergo articulus ꝑmus catholice fidei. v3 ꝙ deus est oӯs creator & fcór celi & terre uisibiliũ oĩm & inuisibiliũ Et ꝙ ex ipo & in ipso & ꝑ ipsu3 sũt oĩa ut dicit Apostolus & Io. in euãgelio oĩa ꝑ ipm fcã sũt & sine ipso. zc. Apostolus.

¶ ꝙ dici nõ põt ꝙ tps uite & mortis non sit ↄstitutum a deo. C. xviii.

Vomõ ergo põt dici ꝙ deus creauerit & fecerit hoĩem & non preordinauerit sibi tps uite & mortis cũ oĩa tempus habeãt & suis spatiis transeant cũcta sub celo: & tps est nascẽdi & tps moriendi ut scribitur in eclesiastico. Et propter hoc dicit beatus Gregorius in lib. xvi. moraliũ: Deus oĩpotens creans & ordinãs nos: iuxta singulorum merita disposuit & terminũ: ut uel malus ille breuiter uiuat: ne multis bñ agentibus noceat: vel bonus iste diutius in hac uita subsistat: ut multis boni opis adiutor existat: ul' rursũ malus longius differat' in uita: ut praua ad huc opa augeat: Ex quorum temptatõe purgati iusti uerius uiuãt: uel bonus citius subtrahat'. Ne si hic diu uixerit: eius innocentia malitia corrũpatur. Sciendum tamen est quia benignitas dei est peccatoribus spatium penitentie elargiri Et post pauca subdit: Omnipotens deus illud tempus uniuscuiusq3 ad mortem ꝑscit: quo eius uita Ecclesiastico Gregorius

terminatur: nec alio in tpe quisq̃ mori potuit ni
si in ipso quo morit᷑. Oĩa ergo a deo oĩpotente
facta sũt: Et Beatus Anselmus in li. de cõcordia
prescientie & liberi arbitrii ad ostendendũ ꝙ de
us oĩa facit dicit. Oĩs quippe q̃litas & oĩs actio
& quicquid aliquã hꝫ essentiam a deo est: a quo
est oĩs iusticia: & nulla iniusticia. Facit ergo de
us oĩa siue iusta siue iniusta uolũtate fiant. i. bo
na opa & mala. In bonis quidẽ facit ꝙ sũt: & ꝙ
bona sũt. In malis uero facit ꝙ sũt & nõ ꝙ mala
sũt. Vñ dicit Augu. in li. xii. de ciuitate dei De
us sicut naturaꝝ bonaꝝ optimus creator est Ita
malaꝝ uolũtatũ iustissimus ordinator: ut cũ ille
uolũtates male utantur naturis bonis Ipse etiaꝫ
bene utatur uoluntatibus malis.

¶ De causis pestilentie & de remediis secunduꝫ
magistꝝ gentilem de fulgineo. C. xix.

Xcellentissimus phũs atq; in arte medici
ne optimus medicus. Magr̃ gẽtilis de ful
gineo uolens dare tpe pestis optimũ ꝯsiliũ fide
libus cõtra pestem: putauit ꝑ ꝯseruãda corpis sa
nitate ac uita fore optimũ inuestigar̃ q̃ sint cau
se ꝓpter q̃s pestis uenit in ciuitatibus & castris:
& aliis locis ꝑ quam multi & infiniti hoĩes & mu
lieres & infĩti pueri masculi & femine moriũtur
in diuersis gẽtibus & populis. Nam inueniendo
uerã cãm seu ueras cãs facilius uitabit᷑ pestilẽtie
effectus. s. infirmitatis & mortis. Et ponit plures

causas: Dicit. n. ꝙ q̄dam sunt cause uniuersales & remote magis: q̄dam sũt ꝑticulares & magis propinque: Cause vniuersales & magis remote secundũ medicos sũt dispões dependentes a formis celi: facientes esse necessariũ id quod ignoratur a medico inq̄ntũ medicus. s. vñ ille. Immo oportet ut scias ꝙ cause ꝓme lõginque ad illud sũt figure celestes & ꝓpinque figure terrestres. Astrologi uero dixerũt hanc pestilentiã accidere maxĩe ex pluribus lumĩaribus celi: aut ex ↄiunctione planetaꝝ zc̄. Sed istis obmissis ipse Gentilis dixit cãm pestilentie esse mutationẽ q̄ndaꝫ in aere fcãm: Et plura subiũgit demõstrãdo plures & diuersas causas inferiores: & ut ipse putat urgentes & neccĩas. Et postea ponit multa & diuersa remedia naturalia & terrestria circa uitaꝫ hũanam. Et inter alia remedia dicit ꝙ cuꝫ nihil sit quod fortius mutet humanum corpus q̄ aer qui per os nares & artarias ad cor spirando peruenit: qm̃ ꝑ oẽs artarias miscet̃ spiritibus corpis ꝑ quos spũs oẽs actiones uite corpalis ꝑficiuntur. Fugiendus est aer sũmope ut nos ad talem uenositatem trahere non possit: fugiẽdo illum aerẽ de homine in hominem: de domo ad domum: de uico ad uicũ: de ciuitate ad ciuitatem Est aũt regula ista in ꝑticulari peste fugere cito lõge & tarde reuerti. Et multa alia remedia ponit circa modum uiuẽdi secundũ corpus nihil dicens de

Astrologi.

Gentilis.

uita anime. Nihil. n. cõsiderat gentilis de fulgi neo & alii phisici medici: nisi ualitudinẽ corpis & nisi uite ꝯseruationem: & nisi expulsionem febrium & aliorum morboꝝ atqꝫ infirmitatum nihil curando de salute animaꝝ.

¶ qꝛ sancta eclesia in oĩbus ꝑncipaliter cõsiderat honorem dei & aĩaꝝ salutem. C. xx.

Ancta ro. ecle. ꝯsiderat ꝑncipaliter & in oĩbus dei honorẽ: secundario uero aĩaꝝ salutem. Propter quã cãm districte precipit medicis corpoꝝ in. c. cũ cessante de pe. & re. vt cuꝫ fuerit ad curã infirmoꝝ uocati añ oĩa infirmos moneãt & inducãt ad medicos aĩaꝝ: qa infirmitas corpis sepe sepius cõtingit ꝓpter infirmitatẽ aĩaꝝ. i. propt pcã. Vt sic cessante cã infirmitatis citius liberẽtur infirmi. Itẽ precipit medicis sub anatematis in terminatõe: ne quis medicoꝝ pro corpali salute aliquid egroto suadeãt quod in ꝑiculũ aĩe ipsius infirmi ꝯuertat: quia preciosior est aĩa q̃ corpus. Quapropter sancta mr̃ eclesia & omnes sancti doctores eclesie obmissis causis inferioribus ꝯsiderãt illas omniũ reꝝ causas que ab eterno in deo sunt.

¶ qꝛ voluntas diuina est ꝑma & ꝑncipalis causa omnium reꝝ. C. xxi.

T cum in deo unũ sit diuina potentia diuina sapientia diuina bonitas: diuina iusticia diuina misericordia: ac etiã diuina uolũtas

Augustinus
Magr. sent.

Dicit Beatus Augustinus q̄ una oīm p̄ncipalis cā est diuina uoluntas. Vñ refert Magr̄ sen. li. i di. xlvii. in. c. uolūtas: Dicit Augu. q̄ uoluntas diuina est p̄ma & sūma cā oīm spēꝝ: & oīm motionū: Et q̄ nihil fit quod nō de interiori atq; intelligibili aula sūmi impatoris egrediat̄ s̄m ineffabilem iusticiā eius Vbiq;. n. opatur quod uult omnipotens dei sapientia que protēditur a fine usq; ad finez fortiter: & disponit omnia suauiter Et non solum ea que pseuerantia consuetudinis admirationem non amittūt: sed etiam ea que ꝑpter raritatem & insolitum euentuz mira uidentur: ut sunt defectus luminarium terremotus & similia quorum omnium non fit aliquid nisi uoluntate dei Et ideo placuit uanitati philosophorum: etiam causis aliis ea tribuere cum omnium rerum uidere nō possent superiorem ceteris causam idest uoluntatem dei. Itaq; non nisi uoluntas dei causa p̄ma est sanitatis egritudinis p̄miorum atq; penaꝝ gratiaꝝ & retributionum. Hec igitur dei uoluntas sola est unde ortum est quicquid naturaliter est & ipsa nō est orta: sed ē eterna. Nec multiplicitatem recipit nec mutabilitatem que inexpleta esse non potest: quia īmutabilis est. Nam sicut deus semper scit omnia que aliquando sciuit: & sicut semper uult que aliquādo uoluit & nunq̄ aliquam scientiaz amittit aut uoluntatem mutat quaz habuit. Ita oīa semper

potest que aliqñ potuit: nec unq̃ aliqua sua prudentia ꝓuatr̃ Illud ergo tps uite & mortis quod deus uniuscuiusq; ab eterno sciuit: uoluit & potuit ímutabile est & mutari nõ põt: quia sic ab eterno disposuit sicut sibi placuit: & cõtra uolũtatem dei hõ illud tps mutare nõ põt elongãdo uel abreuiando: nec per fugã nec per medicinã nec infirmos ex peste nõ uisitando nec expellendo pegrinos uenientes de locis infectis contra caritatem dei & proximi.

¶ q̄ cause omnium rerum & omnium motionũ ab eterno sunt in deo. C. xxii.

Magr sent.

Agister senté. in. ii. li. di. xviii. de causis oĩm rer̃ dicit hoc mõ Oĩm rer̃ cause ab eterno in deo sũt: Quarũdam ab eterno in deo sũt: q̃rundam rer̃ cause tm̃ in deo sũt. q̃runda; uero & in deo sũt & in creaturis. Quedam uero cause tm̃ in deo sũt & illar̃ rer̃ cause dicunt̃ abscondite in deo. quia ita est in diuina dispositõe ut hoc uel illud fiat quod nõ est in seminali rõe creature. Illa quidem que secundũ cãm seminalẽ fiũt dicunt̃ naturaliter fieri: quia ita cursus nature hoĩbus innotuit. Alia uero preter natura; quor̃ cause tm̃ in deo sũt. Hec aũt dicit Augu. esse illa q̃ fiũt p grãm uel ad ea significanda: q̃ non naturaliter sed mirabiliter fiũt. Omnis nature cursus. habet naturales leges & sup hũc naturalem cursũ deus creator h; apud se posse de

Augus.

omnibus facere aliud q̃ eorꝝ naturalis ratio hꝫ. vt uirga arida repente floreat & fructū gignat. Et ꝙ femina in iuuentute sterilis pariat in senectute: Et ꝙ asina loquatur & silia que sūt pter nostram. Dedit.n.deus naturis ut ex ipis naturis etiam hec fieri possint: non ut in naturali motu habetur. Habet ergo deus in se quorundam factorꝝ causas: quas rebus conditis nō inseruit easqꝫ implet nō ope puidentie quo ordine nature sub sistūt: ut sint sed eo ordine illas admīstrat: ut uoluerit quas ut uoluit condidit Oīm ergo rerum que ad grãm significandam non naturali motu rerꝝ sed mirabiliter facta sūt: abscondite cause ī deo fuerūt quorꝝ unū fuit ꝙ eua mulier de latere uiri dormientis facta sit. Nam non habuit pma rerꝝ ɔditio: ut femina sic fieret: sed habuit ut fieri posset. Ne contra causas quas deus uolūtarie instituit: mutabili uolūtate aliqd facere putaretur. Et per has causas latentes in deo tm̄ dr̄ in ecclesiastico ꝙ bona & mala uita & mors paupertas & honestas a deo sūt: et sapientia & disciplina & scia legis apud deū est & dilectio & uia bonorꝝ apud deū & sic in deo p has latentes causas que in eo sūt uolūtas eius cā pma est sanitatis: ī firmitatis seu egritudis cuiuscūqꝫ gn̄is seu pestilentie: & aliarꝝ penarꝝ & premioruꝫ & grãrꝝ atqꝫ retributionū. Et dn̄s Leuitici.xvi. pmittit se daturꝝ multa bōa obseruātibus legē suā & mādata

sua: videlicet pacem & habundantiam & multa alia bona & mirabilia. Illis aũt qui nõ obseruãt mãdata sua ꝓmittit dare multas & uarias penas propter pctã eoꝝ: vȝ famem guerras: pestilentiã malas bestias & promittit tradeř eos in mãibus inimicoꝝ suoꝝ: ꝓmittit terrores & fugam nemine ꝑsequente: & multa alia aduersa & cõtraria. Et sic deus ꝓpř pcã hoĩm & iniusticias mittit pestilentiã & guerras in populos: qui nolũt obseruare mãdata eius. Et in his oĩbus clarissime pȝ ꝙ uoluntas dei est ꝑma & ꝑncipalis cã: sup oẽs alias cãs infirmitatis & pestilentie & carestie: & guerre ꝓpter pcã populoꝝ ꝭm eius bñplacitum Sed ut clarius appeat & uideri & intelligi & credi possit: que sit cã efficiens & ꝑncipalis mortalitatis & pestilentie iam diximus ꝭm catholicaȝ fidem ꝙ diuina uolũtas est ꝑma & ꝑncipalis cã efficiens oĩm reꝝ. Ideo ecl'ia ꝯfiteť & credit deũ esse oĩpotenté fcõrem celi & terre uisibiliũ oĩm & inuisibiliũ. Et de hoc ꝑmo ꝑncipio: creatore oĩm reꝝ & gubernatore nullo mõ debet aut põt dici ꝯtrariũ Et qui aliť diceret esset infidelis ẽt si aliquo mõ dubitaret nã dubius in fide ẽ infidel'.

¶ De uariis opinionibus cãꝝ oĩm reꝝ ꝭm phõs & sanctos doctores. C. xxiii.

T quia phĩ hanc diuinam uoluntatẽ nõ intellexerunt & nõ cognouerũt: Placuit uanitati philosophoꝝ tribuere etiaȝ aliis causis

philosophi

inferioribus scilicet esse causas rerum futuraruз ut dicit Magister sen.c.uoluntas. Quidam dixerunt quedam esse causam fatalem. Nam id homines non aliud esse intelligunt: nisi uim positionis siderum qualis est quando quis nascitur siue concipit̃: quod aliqui alienant a dei uoluntate. Isti quideз qui sine dei uoluntate opinant̃ sidera decernere: quid agamus: uel quid bonorum habeamus: uel quid maloruз patiamur ab auribus omniuз repellendi sunt. Et contra istos dicit Augustinus.v.li.de ciuitate dei: Omnia fieri fato non dicimus: immo nulla fieri fato dicimus: & ibi rónem assignat. Alii dixerunt unam esse causam fortuitam: De quibus causis fortuitis dicit Augustinus ubi supra hoc modo: Nos enim eas causas: que dicunt̃ esse fortuite: Vnde etiam fortuna nomen accepit: non esse dicimus nullas: sed latentes: easq̧ tribuimus: uel dei ueri uel quorundam spirituum uoluntati. Alii dixerunt quasdam esse causas naturales: de quibus dixit idem Augustinus hoc modo: Ipsas causas naturales: nequaq̃ a dei uoluntate se iungimus q̃ é ɔditor oĩs nature Alii dixer̃t q̃daз esse causas uolũtarias: de q̃bus dić Augustinus supra Cause uolũtarie aut dei sunt angelorꝝ hoĩm aut quorum cũq̧ aĩaliũ rõnis si tm̃ appellãde sunt uoluntates aĩaliũ rõis exptiũ: motus illi q̃bus aliq̃ faciunt ꝑm naturã suam cũ q̃d ul' appetũt ul' euitãs.

Angelorum aũt uolũtates siue bonoꝝ quos an
gelos diabolos: uel etiam demones appellamus
Sic & hoĩm & bonoꝝ. s. & maloꝝ. Ac per hoc
colligitur non esse cãs efficientes oĩm que fiunt
nisi uolũtarias illius nature. s. que spũs uite est:
Nam aier iste siue uentus dr̃ spũs: Sed qm̃ cor
pus est non est spũs uite: Spũs ergo uite qui ui
uificat oĩa creator est oĩs corporis: & oĩs creati
spiritus: ipse deus utiq; spũs est non creans. In ei
us uolũtate cũcta sunt posita sũma ptãs in eo ẽ:
que creatoꝝ spirituũ uolũtates bonas adiuuat:
malas iudicat: oẽs ordinat. Et quibusdam tribu
it ptãtem quibusdam nõ tribuit. Sic. n. oĩm cre
aturaꝝ seu naturaꝝ creator est: Ita oĩm potesta
tum dator: non uoluntatũ malaꝝ Male quippe
uolũtates ab illo nõ sũt. qm̃ contra naturã sũt
que natura ab illo est. Corpora ergo magis sub
iacent uolũtatibus q̃dam nr̃is. i. oĩm animantiũ
& magis hoĩm q̃ bestiaꝝ. Quedam uero Ange
loꝝ sed oĩa maxime dei uolũtati subiecta sunt.
Cui etiam uolũtates oẽs subiciũtur: quia nõ ha
bent ptãtem nisi ille concedit: Caũa quã itaq;
reꝝ que facit nec fit deus est: Alie uero cause &
faciũt & fiũt: sicut sũt oẽs creati spũs: & maxĩe
rationales Corporales aũt cause que magis fiũt
q̃ faciũt non sũt inter causas efficiẽtes cõnumer
andos: qm̃ hoc pñt quod spirituũ uolũtates ex
ipsis faciũt. Quomodo igitur ordo causaꝝ qui

prescienti deo certus est id efficit: ut nihil sit in nr̃a uoluntate: cũ in ipso cã℞ ordine magnũ habeant locũ nr̃e uolũtates. Quapropt̃ & uolũtates nr̃e tm̃ ualent q̃ntũ deus ualere uoluit atqꝫ p̃sciuit. Et ideo quicquid ualent certissime ualent & quod facture sũt ipse oĩo facture sũt quas uolituras atqꝫ facturas deus p̃sciuit cuius presciẽtia falli nõ põt. Et ex his oĩbus supradictis clarissĩe appet ꝗ uolũtas dei est ꝑma cã oĩm cã℞: rerũqꝫ oĩm: quia ut dr̃ in simbolo fidei: Deus est pr̃ oĩpotens creator & fcõr celi & terre & oĩm uisibiliũ & inuisibiliũ. Et oẽs cause inferiores depẽdẽt & influentiã hñt ab illa cã ꝑma & supiori q̃ plus influit in suũ cã℞ q̃ cã secũdaria Cã aũt ꝑma est deus ergo si in uirtute ꝑme cause oĩa moueutur & influentiã sui motus oĩa recipiũt Ergo motus uniuscuiusqꝫ rei & tps uite: & mortis & bona & mala. i. comoda & incomoda & pestilentia: zc. erũt ab ip̃o deo Virtus. n. cuiuslibet mobilis dependet a uirtute ꝑmi mouentis: & eius ꝑme uirtutis instr̃m erit. Nam ut dicit Thomas q̃ntum cũqꝫ aliq̃ natura corpalis uel spũalis ponat̃ ꝗ sit pfecta nõ põt in suũ actũ ꝓcedere nisi moueat̃ a deo qui ẽ ꝑma & supma cã oĩm re℞: & oĩm motionũ que quidem motio est ꝫm rõnem sue ꝓuidentie nõ ꝫm necessitatẽ nature sicut motõ corporis celestis. A deo. n. non solum est oĩs motio sicut a primo mouente sed etiam ab ipso est oĩs

Thomas

formalis pfectio sicut a pmo actu. Item dicit be atus Thomas q actio intellectus & cuiuscunq entis creati dependet a deo qntu ad duo Vno mó inqntú ab ipso h formam p quá agit Alio mó inqntú ab ipo mouet ad agendú q qde mo tio est sm sue puidentie róem sicut ab eterno p sciuit & uoluit. Omnipotens ergo deus est fcór & creator & gubernator celi & terre & oím uisi biliú & inuisibiliú in celo & in terra & oím actó nú & motionú & oía que celi ambitu cótinent Et ex pdictis clarissime p ut dr ecle. xi. bona & mala. i. comoda & incomoda: uita & mors: pau ptas & honestas a deo sút Et ut dicit Magr sen. li. i. di. xlvi. Non nisi dei uoluntas cā pma est & pncipalis sanitatis egritudinis pmiorum atq pena rum gratiarum & retributionú. Hec sola est vñ or tú est quicquid est & ipsa nó est orta sed eterna.

Thomas

Magr. sent

¶ q non habenti fidem impossibile est deo pla cere. C. xxiiii.

Duerte & cum intellectu cósidera tu qui legis dicta sancte mrís eclesie & sanctam scripturam & doctrinā pphetarum: ac doctrinā & exempla dñi nrí Ihesu xpi & aplorum & sacroru doctorum: Et crede quia si nó credis & si nó habes catoholicā fidé uiuā ex opibus cú pposito bono & puro corde obseruādi pcepta dñi qntum tibi possibile est nūq recte atq pfecte intelligere po teris: q supra scripta sút & narrata Nam ut dicit

Apoſtolus ad hebreos. xi. Sine fide īpoſſibile ē quenq̄ placere deo Credere. n. oportet acceden tem ad deū: Si quis aūt nō credit & credere non uult infidelis eſt & nō cognoſcit deū nec pōt dili gere eū: Et fidē & caritatē nō h3 nullū īplet mā datū: nullū bonū opus facit et ē in pcō mortali: & extra gr̄am dei: Talibus. n. iudeis qui nō cre debāt xp̄s in pabolis loq̄bat̄: quia nō credebāt Et interrogatus xp̄s a diſcipulis: quare in pabo lis loq̄batur eis: reſpōdit eis Iheſus Math. xiii. dicens Ideo in pabolis eis loquor quia uidentes nō uident: et audientes non audiūt neq3 intelli gunt ut adimpleretur in eis prophetia yſaie dicē tis Auditu audietis & non intelligetis uidebitis & non uidebitis. Et Io. xii. dixit Cu3 tanta fecīſ ſet dominus Iheſus xp̄s coram iudeis: nō crede bant in eum Vt ſermo yſaie impleretur que3 di xit Domine quis credit auditui noſtro: Et bra chium domini cui reuelatum eſt: Propterea nō poterant credere: quia uerum dixit yſaias Exce cauit oculos eorum et indurauit cor eorum: ut uideant oculis & intelligant corde & conuertan tur & ſanem eos Qui ergo uult credere ea que in uolumine hoc ſeu tractatu ſcripta ſunt cōuer tantur ad dominum in toto corde et pfecte cre dant in deum patrem omnipotentem factore3 celi & terre uiſibilium omniū et inuiſibilium et in unum dominum Iheſum chriſtum. zc̄. que

Apoſtolus.

Ieſus math.

Iohannes.

in articulis fidei ↄtinent̃: quia sine fide ĩpossibi
le est placer̃ deo z eius hr̃e grãm q̃ gr̃a ↄsistit in
uera fide z caritate pfcã z in obſuãtia pceptoꝝ dñi
dei nr̃i de dilectione dei & pximi.

¶ De penis et maledictõibus quas deus pmittit peccatoribus. C.xxv.

E illis aũt qui nõ sũt in fide et nõ credũt
et nõ sũt in caritate & quotidie peccant
faciendo ↄtra p̃cepta dei. Audi et mente ↄsidera
et time maledictões q̃s dñs dat et dabit eis: De
quibus maledictõibus Moyses in deutro. xxviii
c. dixit: Si audire nolueris uocem dñi dei tui ut
audias et facias oĩa mandata eius et cerimonias
q̃s ego p̃cipio tibi hodie uenient sup te oms ma
ledictões iste et apphendent te Maledictus eris
in ciuitate: maledictus in agro: maledictuȝ hor
reũ tuum: Et maledicte reliquie tue: maledictus
fructus uentris tui Et fructus terre tue: armenta
bouũ tuoꝝ Et greges ouiũ tuaꝝ maledictus eris
egrediens Et maledictus ingrediens Mittet sup
te dñs famem et esuriem z increpatõem in oĩa o
pera tua q̃ tu facis donec ↄterat te et pdet uelocit̃
propt̃ adinuentões tuas pessimas in q̃bus r̃liqui
sti me Adiũge̾ tibi dñs pestilentiã donec consũ
met te de terra. Percuciet te dñs egestate febre
et frigore et ardore et estu et corrupto aere ac ru
bigine et pseq̃tur te donec peas. Et post multas
illas maledictões subdit dñs Nisi tu custodieris

& feceris oīa uerba legis huius q̄ scripta sunt in hoc uolumine: & timueris nomē eius gloriosu3 & terribile hoc est dn̄m deum tuum. Augebit dn̄s plagas suas & plagas seminis tui plagas magnas & pseuerātes & infirmitates pessimas. & ppetuas: Et ɔuertet in te oēs afflictōes egipti q̄s timuisti & adherebūt tibi Insup & oms langores & plagas q̄ nō sūt scripte in uolumine legis huius: q̄s inducet dn̄s sup te donec ɔterat te. Et post latam legem dixit Moyses populo: Cōsidera ꝙ proposuerim hodie in ɔspectu tuo uitā & bonū & ecōtrario mortē & malū Vt diligas dn̄m deū tuū & ābules in uiis eius. Testes inuoco celu3 & terram ꝙ ppposuerim uobis uitā & mortē bn̄dictionē & maledictōem: Elige ergo uitam: ut tu uiuas & semē tuū: & diligas dn̄m deū tuū atq3 obedies uoci eius: & illi adhereas. Ipse ē. n. uita tua & longitudo dieꝝ tuoꝝ: Et ut supra dixi dn̄s pmittit se datuꝝ peccatoribus: Leuitici oms istas penas & pestilentiam. Moyses. Leuitic.

¶ ꝙ deus dat penas & maledictōes hominibus propter eoꝝ peccata. C. xxvi.

T qm̄ oīm istaꝝ penaꝝ & aliaꝝ & pestilentie: & aliaꝝ infirmitatū cā pma & pncipalis est diuina uolūtas in q̄ oīm reꝝ cause ab eterno sunt: ut supra pbatū est. Et qm̄ ipe deus has penas dat ppter pcā Inuestigādū ē si aliquo mō nos mixi pcōres possumus fugere ac uitare

his multiplices et atrocissimas penas et horribi
les infirmitates & guerras & carestias & pestilē
tiam & tremendas maledictiōes quas dn̄s dixit
se daturꝫ transgredientibus preceptoꝫ suorum
ut supra demonstratum est.

¶ q̄p pcōres in ꝯtinuo timore stare debēt ꝓpt̄ pe
nas p̄ntes & futuras tribulatōes. C.xxvii.

Dilectissimi xp̄iani & frēs carissimi. Au
ditis his atrocissimis penis atq̧ terribili
bus maledictōibus dei ꝯtra nos miseros pcōres.
Timor & tremor maximus uenerīt sup me & cō
texerūt me tenebre: Audito uerbo Iohannis p̄
ma .c.ii. Nouissima hora est qa antexp̄s uenit.
Nunc aūt antexp̄i multi facti sunt. Et qm̄ ut ait
Apostolus ad thimoteum. In nouissimis tpibus
erūt hoīes se ip̄os amātes cupidi elati supbi blas
femi pentibus nō obedientes ingrati scelesti: si
ne affectione sine pace criminatores incōtinētes
inmites sine benignitate: proditores: proterui:
tumidi uoluptatū amatores magis q̄ dei Hn̄tes
quidem sp̄em pietatis: uirtutē aūt eius abnegan
tes: Et qm̄ hoīes multi & infiniti hodiernis tpi
bus tales sūt & multo peiores: merito timor: &
tremor app̄hendet me: qm̄ scimus: quia iam iā
hora nouissima appropinquat ad illud tps picu
losissimū in quo anni mille ꝯsūmati sūt. De qui
bus Io. in Apoca. xx. Et qm̄ solutus est satanas
de carcere abissi: & seducit gentes que sūt super

q̃tuor ãgulos terre & ↄgregabit eas in p̃liũ quo
rum numerus erit ſicut arena maris. Vñ iteꝝ at
q; iteꝝ timore magno atq; uehemẽti ↄcutior: ſup
peſſimos pc̃ores q regnãt hodiernis tp̃ibus Sed
in tanto timore atq; tremore & anxietate quis
defendet nos miſeros pc̃ores xp̃ianos ab his pe
nis quas dñs ꝑmittit ſe daturꝝ pc̃oribus. Iſte. n.
pene dependent ſolũ a iuſtiſſima uolũtate dei q̃
ĩmutabilis ẽ & inexpleta eſſe nõ põt. Iſta. n. uo
lũtas dei q̃ eſt ut pc̃ores faciẽtes cõtra eius uolũ
tatem puniãtur eſt uolũtas ſui bñplaciti que eſt
iuſta recta efficax & inrep̃henſibilis. Et qm̃ tal'
diuina uolũtas eſt recta nullus eſt rectus niſi cõ
formet' ei. Et quia eſt efficax nihil ſine illa põt fi
eri: nihil contra ip̃am põt effici: ꝑ nullũ põt ĩpe
diri. Etiam quia inrep̃henſibilis eſt nihil p̃cipit
aut ꝑmittit niſi iuſte nihil agit aut ↄſulit niſi be
ne. Quis ergo eſt ille cũ ſit peccator qui poſſit
aliquo mõ uitar' has penas q̃s dat deus unicuiq;
qñ uult ipſe deus & cũ uult & quales z quantas
uult & ad q̃ntũ tp̃s uult uel ad mortẽ. Et an a ſe
ipſo uel aliq̃bus mediis & ob quã cãm & ad quẽ
finẽ. Quiq;. n. modis deus flagellat pc̃ores ul' iu
ſtos. Aut enim flagellat iuſtos ut iuſti per pati
entiam acquirant merita: uel augeantur. Ali
quando flagellat uirtuoſos ad cuſtodiam uirtu
tum: ne ſuperbia temptet. Aliquando ad corri
genda peccata ut pc̃or ſe emendet & corrigat.

Quinq; mõis d. Flagellat iuste et pc̃ores

Aliqñ flagellat ad gloriam dei: ut in illis q̄ mir aculose liberant̄. Aliqñ flagellat ad initiū et̃ne pene q̄tenus hic uideat̄ qd i inferno seq̄tur Ista. oīa flagella q̄ deus dat oīa sūt p̄ter naturam aut ex grā: & istoꝝ oīm cause sūt abscondite in deo tm̄ z in sua tm̄ uolūtate ↄsistūt z nō sūt fm natu ralem rōem reꝝ aut naturalē instōem reꝝ tm̄ & hec cāe q̄ tm̄ in deo sūt & in deo abscōdite inui sibiles sūt & incōprehensibiles quia deus inuisi bilis & incōphensibilis est: Et de istis causis nul lus hō pōt aliquā aliā rōem reddere nisi istam. s quia sic placuit deo iusto equo & bono & sic uo luit & uult. De cuius uolūtate rō q̄renda nō est nisi tm̄ q̄ntū nobis p ꝓphetas suos & filiū suū z p alios sanctos suos reuelata & mãifesta sūt.

¶ Qꝫ nullus hō pōt impedire aut uitare penas q̄s dn̄s dat pcōribus ꝓpr̄ pcā. C. xxviii.

Vllus hō est ergo: qui possit has penas uel maledictōes ĩpedire seu uitare seu auf ferí z quas dn̄s dat: & se datuꝝ dixit. Cū iste pe ne et iste maledictōes dent̄ hoībus a deo z dn̄o nr̄o potentissimo fm suā liberam uolūtatē: cui uolūtati nullus aliquomō pōt ↄtradicere aut re sistere nec p fugam nec p medicinā nec p creatu ras alias: aut res medicinales ↄtra uolūtatē diui nam in qua ut dcm̄ est ab eterno abscōdite sūt cause oīm reꝝ et oīm futuroꝝ. Ipse. n. p poten tiam suam creat et facit oīa Et p sapientiā suam

oībus rebus dat modū tps et ordinem: in p̄ncipio medio & in fine uniuscuiusqȝ rei. Et qm̄ deus agit p̄ intellectū et uolūtatem: nihil fit a casu: sed oīa deus facit ad certū finem ſm suā ordinatissimam dispōeȝ tempoꝝ: ac suū etnū bn̄placitū: quod inuariabile est īmutabile atqȝ incōp̄hēsibile. Propter quod Aplus ad Ro. xi. de magnitudīe dei admirans z nrām puitatem ↄsiderās exclamās dicit: O altitudo diuitiaꝝ sapīe z scīe dei q̄ incōprehensibilia sūt iudicia eius: et inuestigabiles uie eius. Quis. n. cognouit sensū dn̄i aut quis ↄsiliarius eius fuit: aut qs p̄or dedit illi et retbuet̄ ei: qm̄ ex ipso et p ip̄m et in ipso sunt oīa: ipsi glr̄a in secula seculoꝝ. In deo. n. sumus: uiuimus et mouemur: A deo habemus omnem uirtutem nō solū essendi sed opandi cogitandi z motōis. q̄ quidem oīa habemus ſm suam iustissimam uolūtatem: sapientiam: scientiam: predestinationem: et prescientiam cum libera uolūtate Q ue omnia nobis incomprehensibilia sunt q̄ntum ad ipsam diuinitatem: seu diuinam uolūtatem: et quantum ad fienda circa hoīes: quoꝝ rōes nō pn̄t a nobis cōprehendi: quia ut dictum est in deo sunt: et incomprehensibilia sunt: et capacitatem nostre intelligentie excedunt.

¶ Qꝛ peccatores petūt ↄsiliū a fidelibus de mō uitandi penas et maledictōes dei. C. xxix.

Aplus

Fidelissimi xp̄iani ac deuotissimi sui dei
& ueri medici aīaꝝ ueri sacerdotes ac ue
ri religiosi: quibus a deo data est ptās in terra li
gandi atq; soluēdi peccatores & facti estis pasto
res atq; doctores aīaꝝ: & q̄bus data est ptās offe
rendi deo pro pcōribus ueꝝ corpus xp̄i. Quis
iuuabit nos miseros pcōres: quis docebit nos fu
gere ab hac uētura ira dei de celo. Quis nobis
dabit ꝯsiliū optimū a p̄n̄ti crudelissima guerra:
& ab hac presenti pestilentia: que quotidie nos
deuorat. Quis liberabit nos ab istis infinitis pe
nis ac maledictōibus quas dn̄s dicit & ꝑmittit se
daturꝝ pcōribus. Heu heu iam iam sumus in tpi
bus illis de quibus dixit Io. in apoca. xx. c. dicit
n. q̄ iam ꝯsumati sūt & ꝯpleti anni mille quibus
finitis soluēdus est Satanas de abisso: Et iam p
plures annos exiuit Satanas de carcere abissi &
data est ei ptās sup oēs pcōres: ut seducit gentes
que sūt sup q̄tuor angulos terre & congregabit
eas in preliū quaꝝ numerus erit sicut arena ma
ris. Et iā in pluribus ptibus mūdi cōgregauit et
cōgregat multos xp̄ianos in preliū ꝯtra alios cri
stianos. Et iam iam pluribus ānis ꝯgregauit infi
nitos Turcos atq; iufideles cristianos: & quoti
die ꝯgregat ꝯtra nos miseros pcōres Et iam totū
regnū grecoꝝ occupar̄t: extminauer̄t: & ad nihi
lū redegerūt. Et multas alias ꝓuīntias ac natōes
cristianoꝝ suo impio subdiderunt. Et quotidie

Iohannes

augentur & multiplicãtur contra nos: antiquis
simi ac maximi draconis astucia qui uocatur Sata
nas: quis aũt defendet nos a morsibus eius Me
dici & pastores aĩaꝝ: & maxĩe qui sũt diuites et
potentes & deũ nõ timẽtes qui multi sũt tpe pe
stis fugiũt de locis morbosis in quibus uiget pe
stis: & infirmis ex peste apropinq̃re nolũt dicen
tes tale morbũ esse ꝯtagiosũ. Et ꝓpter exemplũ
illoꝝ sacerdotũ qui curã hñt aĩaꝝ & fugiunt: Et
propť exẽplũ illoꝝ medicoꝝ: qui magne sc̃ie re
putanť: qui de loco morboso fugiũt: & talibus
infirmis apropinq̃re aut eoꝝ curã suscipe nolũt
Oẽs inferiores et ignorãtes ꝓpť eoꝝ exẽplũ fugi
unt ex nimio amore uite p̃ntis: et maxĩe diuites
de loco ad locũ: de castro ad castꝝ de ciuitate ad
ciuitatem: et quasi omnes fugiunt: propter ua
num timorem: et nemine persequente. Pater fu
git a filio: filius a patre: frater a fratre: Soror
a sorore: maritus ab uxore: uxor a marito: et ne
pos a nepote: et amicus ab amico: amica ab ami
ca: et consanguineus a consanguineo: Domini
ciuitatum seu castrorum: et prouinciarum non
recipiunt peregrinos: uenientes a locis infectis
et expellunt infirmos ex peste: de ciuitatibus de
castris: et de domibus propriis: Claudunt infir
mos in eorum domibus propriis: prohibentes:
ut nullus accedat ad eos: nec de domibus exeãt
illi: qui curaꝫ infirmorum ex caritate suscipiũt.

Quis posset narrare crudelitates magnas & multas atq; iniquitates z pcã q̃ fiũt solũ ꝑpter timorem mortis & sepatione aĩe a corpe & ꝑpter cõcupiscentiã uite tpalis: De morte aĩe nihil curãdo seu cogitãdo. Ex quibus oĩbus clare & manifeste appet ꝙ hodiernis tpibus in cordibus multoꝝ hoim fides in deũ prẽ; oĩpotẽtẽ nõ regnat nec caritas dei nec ꝓximi: nec aliq̃ spes in deo ꝑ Ihm̃ xp̃m dñm nr̃m : Nec iusticia nec aliq̃ uera uirtus regnat: Sed in corpibus plurimoꝝ hoim regnat supbia: uana gloria: pompa: auaritia gula: luxuria & oĩa mala atq; pcã. Et quasi oẽs xp̃iani a fide xp̃i sũt alieni: ambulãtes post cõcupiscentias carnis & post delectatões mũdi. Propt̃ quod ira dei uenit in filios diffidentie & iniquitatis & cadent in tẽbras inferiores in ignẽ etnũ.

¶ ꝙ fideles ꝯsulũt pcõribus ut currant pro ꝯsilio ad deum. C. xxx.

Stulti & insensati & crudelissimi xp̃iani & tardi corde ad credendũ in oĩbus que facta sunt: & que demõstrata sũt per Ihm̃ xp̃m dñm nr̃m : qui datus est nobis a deo tanq̃ optimus medicus aĩaꝝ & corpoꝝ Et datus est nobis ut ipse solus sit sapientia nr̃a & iusticia nr̃a z sãctificatõ nr̃a z redẽptio nr̃a: oblatio nostra: & ut ipse demõstret nobis uiam ueritatis & uite: & ut ipe sit mediator pacis int̃ deũ & pcõres & nos r̃dimat ab oĩbus pcĩs & iniqtatibus sãguine suo.

& ut per mortem suam crudelissimaʒ det uobis uitam eternam. Quid ergo facitis o miseri pcõres qui p sanctũ baptismũ facti fuistis filii dei ui ui & ueri Et per pcã uestra facti estis filii diaboli p imitationẽ Et supbi z elati uos ipsos amantes z cupidi z blassemi & pntibus nõ obedientes z ingrati z scelesti sine affectõe sine pace criminatores: incõtinentes inmites sine benignitate proditores hõicide fures raptores sine fide sine spe sine caritate. qui nec diligitis deuʒ nec pximos uestros nec uos ipsos Currite currite o pcões q̃ in xpo baptisati estis: spate in eo qui cũ esset iudex hñs ptãtem ad ɔdẽpnandũ pcões et fcũs est aduocatus pcoꝝ & redẽptor: et ɔtinnuus intcessor p pcõribus Audite & obseruate ɔsiliũ eius & nõ turbet cor uestꝝ neqꝫ formidet: sed cõtinue spate in dño deo uestro p dñm Ihesũ xpm: qui semp uiuit cuʒ eo in unitate spũs sancti. Ipse sit semper refugiũ uestꝝ Ipse. n. erit optimus ɔsiliarius & liberator nester Consiliũ aũt eius uerum est & certũ & eternũ & incõmutabile cõtra oẽs tribulationes & penas & cõtra oẽs infirmitates & maxie ɔtra pestilentiã & ɔtra omnes maledictiones & penas q̃s dñs dixit se datuꝝ homibus propter peccata eorum.

¶ De optimo & incõmutabili & eterno consilio dei ad peccatores. C. xxxi.

Joel.

Vdite cũ maxia deuotõe ɔsiliũ dei qui uo
cat nos ad pniã m dicens p Ioelem .ii.c.
Cõuertimini ad me in toto corde uřo in ieiunio
fletu & planctu et scindite corda uía & nõ uesti
méta & ɔuertimí ad deũ uestꝶ quia benignus z
misericors é et pstabilis sup malitia Et p ezechi
Ezechiel.
elé.xviii.c.dicit Ego dñs ɔuertimí & agite pnía ꝫ
ab oíbus iniqtatibus uřis Et nõ erit uobis in rui
nã iniquitas uřa Proicite a uobis oés íiquitates
uestras et puaricatióes uřas: Et facite uobis cor
nouũ et spm̃ nouũ Et q̃re moriemí domus israel
quia nolo morté pcõris sed ut ɔuertat̃ et uiuat:
Ezechiel.
Et p ezechielé.xxxiii.c. Viuo ego dić dñs nolo
morté ipii sed ut ɔuertat̃ a uia sua et uiuat: cõuer
timí a uiis uestris pessimis Et q̃re moriemini do
mus israel Iusticia iusti nõ liberabit eũ Et ípietas
ímpii nõ nocebit ei í q̃cũqꝫ die ɔuersus fuerit ab
impíetate sua: Et iustus nõ poterit uiuere in sua
iusticia in q̃cũqꝫ die peccauerit Et post pauca sub
dit: Et si dixero impio morte morieris et egerit
pniam a pcõ suo feceritqꝫ iudiciũ et iusticiã: pig
nusqꝫ restituerit: rapinãqꝫ reddiderit et in mãda
tis uite ãbulauerit: nec fecerit quicq̃ iniustũ uita
uiuet et nõ moriet̃ Oĩa pcã eius q̃ peccauerit nõ
íputabũt̃ ei Iudiciũ et iusticiã fecit uita uiuet et
nõ moriet̃. Audi nũc deuote xpiane quid ɔuer
Osee.
se aíe pmittit deus et cũ q̃nta caritate Osee.ii.c
dicens Arcũ et gladiũ et bellũ ɔterã de terra et

dormire faciam te fiducialit: et spõsabo te mihi in sempitnũ: et spõsabo te mihi in iudicio: et iusticia et mĩa et miseratõibus: et spõsabo te mihi in fide: et scies quia ego sum dominus.

¶ Exhortatio ad pcõres ut ↄuertant̃ ad dominũ et seq̃ntur eius consiliũ. C.xxxii.

Conuertimini ↄuertimini ergo frẽs carissimi ad dñm deũ uestrũ: et eius sanctissimũ cõsiliũ sequimini: qm̃ pius et misericors ẽ et mĩe eius nõ est fĩs: Nõne infĩitam caritatẽ et mĩaꝫ ostẽdit nobis pcõribus dñs mittẽs ad nos Ihesũ xp̃m filiũ eius: qui fcũs est nobis sapientia et uirtus a deo: iustificatio: sanctificatio: et redẽptio: q cũ tanta caritate crucifixus et mortuus est ꝓpt̃ pcã nr̃a: ut nos redimeret a miserabili seruitute. Et qui dicit ꝑ 10. in euangelio. Ego ueni ut uitã habeant: et habũdatius habeãt: Hec ↄsiderãs Dauid: cũ maxĩa fide et ardẽtissima caritate: et certissima spe dicebat: Diligã te dñe fortitudo mea: dñs firmamẽtũ et refugiũ meũ: et liberator meus: deus meus adiutor meus et sperabo in eum: Protector meus et cornu salutis mee: laudans ĩuocabo dominum: et ab inimicis meis saluus ero. Circumdederunt me dolores mortis: et terrores iniquitatis ↄturbauerũt me Dolores ĩferi circũdedert̃ me: ꝑoccupauert̃ me laq̃i mortis In tribulatõe inuocaui dñm et ad deũ meũ clamaui z exaudiuit de tẽplo sancto suo uocẽ meam:

Iohannes: Dauid

Ecce frẽs carissimi Dauid in suis necessitatibus & angustiis usus est ꝯsilio dei cũ maxima fide & spe & caritate: Et dñs exaudiuit uocem suã de tẽplo sancto suo Quare ergo pcõres nõ curritis ad eũ in necessitatibus & angustiis ur̃is: Dicite mihi o pcõres: quare tpe pestis cũ tanto timore & fide fugitis de loco ad locũ de domo ad domuꝫ ut uitetis mortem corpalem: & de ciuitate ad ciuitatem: ut longiori uiuatis tpe. Et quare cõtra caritatem dei & ꝓximi fugitis ab infirmis ex peste qui sũt ꝓximi uestri: certe ꝓpter ignorantiã hoc facitis quia nõ creditis in deũ prẽm oĩpotẽtem & in Ihesum xp̃m filiũ eius per quẽ oĩa fcã sũt: Et q solo uerbo restaurat uniuersa & in quo sumus uiuimus & mouemur & occidit & uiuere facit pcutit & sanat Vñ dr̃. i. regũ. ii. c. dñs mortificat & uiuificat deducit ad inferos & reducit. dñs paupem facit et ditat humiliat & sublimat Et sapientia dei in eclesiastico. xxiiii. de se dicit: Ego mr̃ pulcre dilectõis & timoris & agnitionis & sancte spei In me est gr̃a oĩs uie z ueritatis in me est oĩs spes uite & uirtutis Transite a me oẽs qui concupiscitis me.

i. regum.

¶ De maxima ignorantia pcõꝶ qui peccata nõ fugiunt. C. xxxiii.

Vomõ põt esse ꝙ in uobis sit tam crassa & tam supina ignorantia: ut uos pcõres timeatis illa q̃ timenda nõ sũt & q̃ ex sui natura

nocere nõ pñt nec ex natura ſua dare pñt uitaȝ nec mortẽ niſi deus talem dederit ptãtem: deus n. creator naturaꝝ eſt & dator oĩs uirtutis ꝛ oĩs potentie ſeu ptãtis unicuiq; ſm menſurã ſue prouidentie Oĩs.n. ptãs a deo eſt: & ut dicit Thomas Quãtũcũq; natura aliqua corpalis uel ſpũalis ponat̃ pfecta nõ põt in ſuũ actũ pcedere niſi moueat̃ a deo: q̃ qdem motio eſt ſm ſue puidẽtie rõem non ſm neceſſitatẽ nature ſicut motio corpis celeſtis. Non põt ergo mihi nocere: nec aer nec locus nec anhelitus ĩfirmi. nec aliq̃ creatura ſm rõem. & uim ſue nature: niſi oꝑs deus uoluerit. & per illas cauſas q̃ tm̃ in deo ſũt. Stulticia ergo magna eſt. & ignorãtia peſſima fugere a rebus illis q̃ nocere nõ pñt. Fuga aũt a pcĩs & a uitiis & iniqtatibus optĩa eſt: & p ueraȝ cordis ꝯtritionẽ ad dñm nr̃m Ihm̃ xp̃m Et p ueram & hũilem ꝯfeſſionẽ reaſſumẽdo uerã uiam & uitam cũ maxĩa fide & ſpe & caritate: Obſeruãdo p̃cepta dei & ſe ueris uirtutibus ex ornando: ſequẽdo ſemp ueſtigia Iheſu xp̃i. Hec ẽ aũt uera & ſãcta & optĩa fuga ab oĩbus malis piculis peccatis & ab oĩbus infirmitatibus ſm bñplacituȝ diuine uolũtatis. Freq̃ntando illaȝ deuotiſſimã or̃onem quã nos docuit dñs nr̃ Ihũs xp̃s. vȝ Pr̃ nr̃ qui es in celis: dicendo eã coram pr̃e cũ maxima fide & deuotõe. Per quã or̃oem dabit nobis dñs ueniaȝ oĩm pcõꝝ. Et donabit nobis ſeip̃m:

Thomas

& dabit nobis dona spũs sactni & oĩa alia bona nobis necessaria ad salutẽ corpis & aĩe & libera bit nos ab oĩbus malis a pestilentia & a guerris & liberabit nos a penis & maledictoĩbus q̃s pro misit deus seu datuꝝ pcõribus: Et infine dabit nobis uitam sempiternam. Illi. n. qui ɔuertunt ad dñm & pleno corde ac pfecto stant in uera fide: & pseuerant in fide Ihesu xp̃i sũt ueri iusti Et de tali iusto scribit sapientie. x. Iustũ dedux it dñs per uias rectas & oñdit illi regnũ dei: et dedit illi sciam sanctoꝝ: & honestauit illũ in la boribus suis & cõpleuit labores illius.

Guerra.

sapientia

¶ Exhortatio ad fidem spem & caritatem dei: & ꝓximi & ad uirtutes. C. xxxiiii.

Dilectissimi xp̃iani ac deuotissimi credi te in unũ deũ prẽm oĩpotentem fcõrem celi z terre: uisibiliũ oĩm & inuisibiliũ Et in Ihe sũ xp̃m filiũ eius natũ ex maria uirgine ſm car nem qui uiuit z regnat cũ prẽ in uirtute spũs sã cti: & diligite eũ toto corde & seruate precepta eius & sperate in eũ & timete eũ: qui. n: sperant in dño hẽbũt fortitudinẽ & assũment pennas ut aquile. i. uirtutes & dona spũs sancti: recte uola bũt et nõ deficient: Et ut ecle. dr̃ Nullus spauit in dño ut cõfusus est et pmansit in mãdatis eius & derelictus est: qui inuocauit illũz despexit eũ dñs: qm̃ pius z misericors est: qui dimittit in tpe tribulatõis pcã et ꝓtector est oĩbus exqrentibus

Aqle. i. uirtu tes. Ecle:

eum in ueritate: Ve ue illis qui duplici sunt cor de: & Ve ue dissolutis corde: z ue illis qui pdide rũt substinentũ & dereliq̃runt uias rectas: & di uerterũt in uias prauas: & ue uobis qui secũdum carnem ãbulatis z prudentiã carnis: Et ea q̃ mũ di huius sũt q̃ritis De q̃bus dicit Io. ep̃la. i. c. i. Nolite diligere mundũ neq3 ea q̃ in mũdo sunt Si quis aũt diligit mũdum nõ est caritas p̃ris in eo: q̃m om̃e quod ẽ in mũdo ɔcupiscentia carnis & oculoꝝ est sup̃bia uite q̃ nõ est ex p̃re: sed ex mũdo: Et mũdus transibit et ɔcupiscentia eius: Prudentia carnis mors est: et sapiẽtia stulticia ẽ apud deũ. Vñ dic̃ Ap̃lus ad Cor. i. Nõne stultã fecit deus sapientiã huius mũdi. Et quia mũdus p suam sapientiã nõ cognouit deũ placuit deo p stulticiã p̃dicatõis. s. crucis xp̃i saluos facere cre dentes q̃ crux xp̃i apud iudeos scandalũ erat & apud grecos stulticia putabatur.

¶ De modo standi & p̃seuerandi in fide et cari tate dei & p̃ximi. C. xxxv.

Temus ergo frẽs carissimi in deo p fide3 ueram et uiuam: et speremus omnino ue niam peccatorum: per merita domini nr̃i Ihesu xp̃i. Diligamus eum toto corde: tota mente: to ta aĩa: et totis uiribus: Et obseruemus eius p̃cep ta: oremus sp̃ ad dñm: intremus in cubiculo cor dis cũ fide spe z caritate deuote z fideliter oran do ad patrem sicut nos docuit Ihesus christus:

qui est sapientia patris: Deuote dicendo Pr̃ nr̃ qui es in celis. zc̃. recitemus & deuote dicamus oī die Credo in unū deuꝫ. zc̃. ut seqtur & credamus in oībus articulis catholice fidei: sine aliq̃ exitatione: Teneamus fidem uiuā ꝑ bona opa: Nam fides uiua illuminat uiuificat: & roborat aīam ut sciat uelit & possit bñ agere mandata z cōsilia eius adīplere. Teneamus in cordibus cōtinue diuina precepta. & nunq̃ recedant a cordibus nr̃is: Examinemus consciās nr̃as quotidie z si ī aliquo peccauimus ad spūales aīaꝶ medicos curramus & ꝑ ꝯfessionē & pn̄iam reuertamur ad dn̄m quia ipse dixit Conuertimini ad me in toto corde ur̃o: in ieiunio fletu & planctu: & ego conuertar ad uos. Ipse. n. semp est patus ad misericordiā pcōribus: quia pius & misericors est: & multe mīe & uerax. Ipse. n. benigne uocat nos dicendo Venite ad me uos om̄s qui laboratis & onerati estis: & ego reficiam uos. Tollite iugū meū sup uos: Discite a me quia mitis sum & humilis corde: & inuenietis requiem aīabus ur̃is. Iugum. n. meū suaue est: & onus meū leue.

¶ De Bñdictionibus dei ad obseruanda mandata eius. C. xxxvi.

Vdite & intelligite uos pcōres & mund dilectores: iniqui: stulti: insensati: dulcedinem leuitatem suauitatem: et infinitaꝫ utilitatem iugi domini dicit. n. dn̄s Hoc est precepti

meum & iugum meum quod hoibus impono:
pro eoꝝ utilitate & gloria. Diliges dn̄m deū tu
um toto corde mente aīa & totis viribus tuis &
proximū tuū sicut te ip̄m. In istis dobus māda
tis tota lex pēdet & ꝓphete: In isto solo p̄cepto
dilectōis oīa alia p̄cepta ꝯtinent᷑: qui.n.diligit
deū & ꝓximū suū cū puro & pfcō corde oīa alia
mādata leuite & dulciter implet. Et cū maximo
gaudio & suauitate uiuit & ad sūmam & eternā
gl'am ꝑuenit. Conuertimini cōuertimini o pcō
res nolite diliger̄ mundū & carnis spurcitias nō
amate Cōuertimī ad dn̄m deū ur̄m q pius & mi
sericors est & multe mīe & uerax: Suscipite sua
ue & leue onus p̄ceptoꝝ & mādatoꝝ dei audite
& obseruate uoceꝫ dn̄i dei ur̄i. Et audite q̄ dicit
Moyses ex precepto dn̄i in deutro.c.xxviii. Si
audieris uocem dn̄i tui ut facias: atqꝫ custodias
oīa mandata eius faciet te dn̄s deus tuus excelsi
orem cūctis gentibus q̄ uersant᷑ in terra Veniēt
qꝫ sup te uniuerse bn̄dictōes iste & apphendent
te si tn̄ precepta eius audieris: benedictus eris in
ciuitate: bn̄dictus in agro: & bn̄dictus fructus
uentris tui: fructus terre tue: fructus iumentoꝝ
tuoꝝ: greges armentoꝝ tuoꝝ & ouium tuarum
Et benedicta horrea tua & bn̄dicte reliquie tue
Benedictus eris ingrediens & egrediens: dabit
dn̄s inimicos tuos qui consurgent aduersum te
corruentes in ꝯspectu tuo. Per unā uiam uenīet

contra te & per septem fugiẽt a facie tua: Et mittet dominus benedictõem sup cellaria tua & super oĩa opa manuũ tuar̃. Benedicet te in terraʒ quam accepis: suscitabitq̃ te dominus sibi in populũ sanctum sicut iurauit tibi si custodieris mãdata domini dei tui & ambulaueris in uiis eius Videbũtq̃ te oẽs terrar̃ populi q̃ nomen domini inuocatũ sit sup te & timebũt te. Et abundare te faciet dominus oĩbus bonis: Et multas alias benedictiones promittit obseruantibus legẽ suam ibi uidere poteris qm̃ multe sunt. Cõuertimini ergo conuertimini fratres carissimi ad oĩpotentissimũ & piissimũ dñm nr̃m Ihm̃ xp̃m cuius sapientia ut scribit' eclesiastici. xxiiii. Est mr̃ pulcre dilectionis et timoris & agnitionis & sãcte spei: Et in eo est gratia uie & ueritatis: et in eo est omnis spes uite & uirtutis. Et spiritus eius ẽ super mel dulcis: & hereditas eius dulcis super mel & fauum Et memoria eius est in generatiõe seculorum: Qui edunt eum adhuc esurient: Et qui bibunt eum adhuc sitient: Et qui audiũt eũ non confundentur: Et qui operantur in eo non peccabunt: Et qui elucidant eum uitam eternaʒ habebunt. Hec omnia liber uite: & testamentum altissimi.

¶ De modo uisitandi infirmos de peste: & q̃ tales infirmi non sunt uitãdi. C. xxxvii.

Vgiamus ergo fr̄es tp̄e pestis nō de loco
ad locū: neq3 fugiamus a xp̄o qui nobis
appet in infirmo ꝓxio nr̄o. Visitemus ꝓximum
nr̄m ex caritate & nō timeamus quia neq3 locus
nec aer neq3 anhelitus fratris morbosi sūt cause
eff̄ntes uite ul' mortis ex sua natura aut ex natu
ra sue ꝓp̄e instōis: Nam deus est ille qui est crea
tor oīm gubernator & ꝯseruator: Nā ut dr̄ ecle.
xi. bona et mala. i. comoda & incomoda uita z
mors pauptas & honestas a deo sūt: & dilectio
& uia bonoꝝ: Et ut finem dicēdi faciamus dica
mus cum Apostolo Ex ip̄o et per ip̄m & in ipso
sunt oīa. Et cū sancta mater eclesia publice can
tet: Credo in unum deum patrem omnipoten
tem fcōrem celi & terre uisibiliū oīm & inuisibi
liū Nos cōtinue & sp̄ in hac fide accedamus ad
prēm dn̄i nr̄i Ihesu xp̄i: sicut docuit nos ipse di
cendo Pater nr̄ qui es in celis sanctificet' nomē
tuū. zc̄. Hanc aūt orōnem docuit nos sapientia
prīs ad acqrendū p grām oīa bōa p̄ntia z futura
& ad uitādū oīa mala. Cōfidamus nos metip̄os
in uirtute & ꝓmissiōibus xp̄i & diligamus eū to
to corde seruādo p̄cepta et stemus in timor̄ eius
usq3 ad mortē: nō diligamus mūdū amor. n. mū
di & uite p̄ntis īpediūt distrahūt nos a diuino a
more & ab amore ꝓximoꝝ suoꝝ. Debemus. n.
diligere deū z desiderar̄ separi a uanitate mūdi
& a uanitate tpalis uite: dicit. n. dn̄s Luce. xiiii.

Si quis uenit ad me & nō odit prēm suū & mrē3 suā & uxorem suā & filios frēs & sorores adhuc aūt & aīam suā nō pōt meus esse discipls. Istud odiū intelligi d3 qn ppr carnalē copulā & inor dinatū amorē pris mris uxoris filiorū frm sororū & uite pntis tpalis retrahit hō ab amore honoř diuino & ab obseruātia preceptorū dei tūc oms consanguineos odire d3: Et Mathei. x. q amat prēm aut mrēm plusq̄ me nō est me dignus Et q amat filiū aut filiā sup me nō ē me dignus Et qui nō accipit crucē suā & seqt me nō est me dignus Qui inuenerit aīam suā pdet eā: et qui pdiderit eam ppr me inueniet illā: Qui ergo uitā corpa lem 9suat faciendo 9tra caritatē dei & pxi & fa ciendo 9tra preceptū pdet aīam suā Et qui uita3 ponat in piculo mortis corpalis ppr amorē dei & ppr caritatē pxi inueniet uitā etnā in gla sēm piterna. Si quis ergo uisitaret infirmū ex peste timdo contagiū aut mortē corpalem quā stulti amatores mūdi indebite timent. Et ppr hoc deo pmittēte moreret. vir bonus btūs esset & uita3 ppetuā acquireret: Et qui pximū suum cui obli gatus esset & eū infirmū ex peste nō uisitaret & ei subuenire posset circa ncēitatē corpis & aīe sa lutem ppr timorem mortis fugeret ab eo & nō subueniret ei hōicida esset et dānatus si se nō cō uerteret ad pnīam. Carissimi frēs ac fideles xpi ani nō fugiamus nō fugiamus a frībus nris zin

firmis ex peste z uisitemus xp̄m in talibus infir
mis cū oī caritate nō expellamus eos a domibus
eoꝝ nō claudamus eos in domibus ꝓpriis nō ꝓ
hibeamus trāseūtibus p uias publicas ut transirē
nō possint: nō inferamus ꝓxis nr̄is iniuriā ꝓpter
timorem ꝯtagii & ꝓpr̄ timorem mortis corpalis
S3 subueniamus eis in infirmitatibus eoꝝ sicut
nobis infirmis subueniri cupimus. Nō cessemus
aliquo mō ab opibus caritatis qbus opibus ob
ligati sumus. Nā dn̄s cū uenerit ad iudicandum
dicet obſuātibus opa caritatis. Venite benedic
ti prēs mei possidete patū uobis regnū a ꝯstōne
mūdi. S3 nō obſuātibus opa caritatis & mīe di
cet dn̄s Discedite a me maledicti in ignem etnū
qui paratus est diabolo & angelis eius. Exuriui
enim & non dedistis mihi manducare. Sitiui &
non dedistis mihi bibere. Hospes eram et non
collegistis me: Nudus eram et non cooperuistis
me Infirmus & in carcerem: et non uisitastis me
Tunc respondebunt ei et ipsi dicentes. Quan
do te uidimus exurientem aut sitientem. aut ho
spitem: aut nudum aut infirmum: aut in carcer
em. et non ministrauimus tibi. Tunc responde
bit omnipotens et iustus deus illis dicens: Amē
dico uobis quamdiu non fecistis uni ex minori
bus istis: nec mihi fecistis: Et ibunt in suppliciu3
eternum. Iusti autem in perpetuum uiuent: in
uitam eternam.

¶Exhortatio ad uisitandũ infirmos de peste ex caritate nõ timendo mortem. C.xxxviii.

Vm ergo unicuiq; hoĩm a deo sit statu tum certũ & determinatũ tempus uite & mortis et mutari nõ possit aliqñ aut aliqua uia: & cu3 hec uita temporalis sit odibilis et detesta bilis Et cũ mors ista corpalis toto corde & totis uiribus desiderãda sit nõ fugiamus frẽs: nõ fugi amus morte quã nemo sapiens uitare potuit. di cit Cassiodorus Mors.n.necessariũ munus est: Fiat uolũtariũ quod futuꝝ est necessariũ Offer amus deo ꝓ muneř quod ꝓ debito tenemur red dere. Visitemus xp̃m in infirmis ex peste: Iuue mus illos ex caritate ĩ oĩbus eoꝝ necessitatibus Non terreat nos timor mortis nõ morbi ɔtagiũ Subueniamus infirmis Inducamus illos ad pcõ rum pñiam: Exhortemur eos ad uirtutes & bo nos mores ad desideria caritatis dei & ꝓximi Et bonũ quod nobis uolumus uelimus & ꝓxĩo: cer te qui tali mõ uisitabit xp̃m in infirmũ ex peste l3 cũ uano timore mortis: ꝓpt̃ hoc citius ad per fectã deueniet caritatẽ: qm̃ ut dixit ueritas mai orẽ caritatẽ nemo h3 ut aĩam suã ponat.zc̃. hu ius.n.caritatis calor extinguit uenenũ et ĩpetũ ignis obdurat ora leonũ: fugat aciem gladii. In fide tñ dñi nostri. Vñ apl's ad hebreos dic̃ San cti ꝑ fidem uicerũt regna opati sunt iusticiã ad epti sũt repromissiões: Obdurauerũt ora leonũ

Cassiodor9.

Extinxerunt impetum ignis Effugauerūt aciem gladii. Conualuerunt de infirmitate fortes facti sunt in bello. Caritatis autem feruor ipse deus est: et qui manet in caritate in deo manet & deus in eo. De his enim qui in caritate sunt: dicit dominus per Marcū: In nomine meo demonia eicient: linguis loquentur nouis: serpentes tollent: Et si mortiferum quid biberint non eis nocebit. Sup egros manus imponent: et bene habebunt. Timeamus deum: quia ut dicit Ihūs sirach eclesiastici pmo Timor domini gloria et gloriatio: et leticia et corona exultatōis timor dñi delectabit cor et dabit leticiaꝫ et gaudiū in lōgitudinē dierꝫ Timēti deū bñ erit in extremis Et in die defunctionis sue benedicetur. Marcus. Ihūs sirach.

¶ Exhortatio ad caritatē dei et pximi et ad opa misericordie. C.xxxix.

Xerceamus frēs nos ipsos in opibus caritatis et pietatis Tante.n.uirtutis est caritas ut resistat dño irato ꝯtra supbos pcōres tenet aūt eū ne seuiāt ꝯtra eos ꝫ ne eis faciat malū facere quod eis dixit. p ezechiel. dicit: q̄siui de eis uirꝫ q interponeret se septem ꝫ staret in oppositū ꝯtra me ne disipem eā et nō inueni Et Moysi dicebat Dimitte me ut irascatur furor meus contra eos Quot miracula fecerunt sancti per caritatem: Infinita certe. Siquis aūt infirmum ex peste uisitauerit: et pcepta domini seruauerit iustus erit. Dns p ezech.

Iusti autē in perpetuū uiuent & apud dominū est merces eorū. Et ut ait psalmista oculi domini sup iustos & aures eius in preces eorū. Et iustum deduxit dominus per uias rectas & ōndit illi regnū dei. Et uidebit filios filiorū suorū. Et beatus & uere beatus erit: qui in uita sua sollicite & uiua fide cū pximo suo exercuerit opa misericordie. In domino enim morietur & in pace requiescet. Finē dicendi faciamus: Infinita enim esset materia scribendi: Vnus quisqꝫ enim timeat et diligat deū & mandata eius obseruet. Quia in his duobus ɔsistit felicitas hominis in hac uita & facilius puenit ad gloriam sempiternam.

¶ De pfectissimo mō acqrendi grām dei & sanitatis aīe & corpis. C.xl.

Vi ergo uoluerit infirmitatē uitare aut de infirmitate cōualescere: Primo ad dominū deū optimum medicū: qui solo uerbo restaurat uniuersa humiliter & deuote recurrat & se ad deum conuertat credens plena fide a dn̄o obtiner quod q̄rit aut melius put sūmo medico uisū fuerit expedire. Deinde se in māibus medicorū corporū trader dꝫ: Et hīc ē qꝛ eccl'a medicis p̄cipit sub pēa anatematis ut infirmis p̄mū suadeant qꝛ p pniam ad dn̄m reuertant: deinde medicis: dic. n. dn̄s in ecle. Onora medicū ppr̄ necessitatē & enī illū creauit deus altissimus ꝛ ab eo est oīs medicīa a rege icepit & dic altissimus creauit

medicinam & uir prudens nō abhorrebit illam Debemus nihilominus & sperare & credere ꝙ tm̄ opabit᷑ medicus & medicina: q̄ntū placuerit altissimo a quo solo & nō ab alio medicus sciaꝫ intellectū medicinā uirtuteꝫ & infirmi sanitatē suscipiūt. Et hinc est ꝙ nō semp infirmitateꝫ ex pellūt Nec alicui tps uite ul᷑ mortis suo ingenio cōsilio uel arte elōgare aut breuiare pn̄t: Istud enim tempus ut dictum est non est in potestate hoīs sed solius dei: qui uiuoꝝ & mortuoꝝ dn̄s ē & conducit ad inferos & reducit Amen.

¶ Vnusquisqꝫ ergo positus ī libero arbitrio seu in libertate arbitrii eligat illam uiam quā uult: aut uicioꝝ cum pena eterna: aut uirtutū cū gl'a & gaudio sempiterno in secula seculoꝝ Amen.

¶ Pateat omnibus qualiter ego Anthonius de Senis de paupibus Ihesuatis Et eps fulginatēsis submitto me correctioni san. Ro. ecle. Et oīa q̄ cunqꝫ aliq̄n dixi aut scripsi uel dicam uel scribā quia semp credidi & firmiter credo omne illud quod san. Ro. tenet ecl'ia iubet & precipit.

¶ Ego frater Cherubinus de Spoleto ordīs mi noꝝ diuini uerbi predicator indignus: legi dili genter totū hunc tractatū seu opusculū & meo iudicio omnes cōclusiones atqꝫ sn̄ie in eo cōten te sane sunt catholice atqꝫ uere: ac tales sensio: Et in his scriptis manu propria sic fateor: saluo tamen semper saniori iudicio.

¶ Reuerendo in xp̄o pr̄i et dn̄o .d. Anthonio senensi ep̄o fulginatensi: Fr̄ Gabriel de Brunis de Barulo ꝓuincie regni ordinis p̄dicatoꝝ sacre theologie ꝓfessor lꝫ insuffn̄s. S.d. Cū breue op pusculū de diuina ꝓuidentia t̄minū hūane uite prefigente nō hūana sapientia sed diuino spira mi̅e fretus edideris: instant̄ me rogasti ut de his q̄ in prefato libro ꝯtinent̄ quid sentirē: quidue sapem indicar̄ uellem. Ego aūt mei ipsius ꝯscius et iperitie mee non ignarus cū tenuis et exilis in genii sim Veritus sum hoc attēptare uelle Sꝫ de his ⁊ sup his quid sentiat quid ue sapiat p̄nceps theologoꝝ diuus ille Tomas aquinas: totius ec clesie singulare lumen in mediū adducam.

¶ Quid cōtinet̄ sūmatim in hoc tractatu.

Vamuis in libello hoc ꝯtineant̄ ꝯclusiōes ue re ac theologice tamē p̄ncipaliter sunt tres.

¶ Prima conclusio: Deus non solum presciuit t̄ minū uniuscuiusqꝫ ueꝝ etiā statuit atqꝫ prefixit.

¶ Secunda Terminus a deo prescitus statutus ⁊ prefixus: nec anticipari nec differri potest.

¶ Tertia fugiētes pestē nō subt̄fugiēt qn nō mo riant̄ tempore prestito statuto & prefixo a deo.

¶ Prima conclusio ꝯtinet duo mēbra: p̄mū ꝙ de us presciuit t̄minū cuiusqꝫ.⁊c̄. Secundū ꝙ illū p̄ fixit & statuit: Primū mēbꝝ p̄me cōclusionis sic declarat̄ & ꝓbat̄: Oīa entia p̄ntia preťita ⁊ fu tura: oīa loca tp̄a et q̄ in prefatis locis et tp̄ibus

facta sunt fiũt et fient deus presciuit ab eterno: et ꝙ plus est q̃ nunq̃ fuerũt nec sunt nec erũt deus presciuit: Sed uita sanitas infirmitas et mors fiunt et fient loco et tpe ergo deus.zc̃: Minor est nota et maior declarat̃ p Tomã i ꝑma pte qõe xiiii.arti.ix.in corpe qõis dñtem: q̃cunq; igitur pñt per creaturã fieri cogitari dici ul' etiam quecunq; ipse facere põt oĩa cognoscit deus etiã si actu nõ sint: Et pro tanto dici põt ꝙ hȝ etiã nõ entium sciam. Sed horũ que non sunt actu Actẽdenda est quedam diuersitas. Quuedam enim licet non sint in actu nunc: tamen uel fuerunt: uel erunt: Et omnia ista dicitur deus scire: scientia uisionis. Quare est intelligere: de quod est eius essentia eternitate mensuretur: que sine successione existens totum tempus comprehendit presens intuitus dei fertur in totum tempus: etiam omnia que sunt quocunq; tempore sunt: subiecta sunt sibi presencialiter: Et sic habes probatum ꝑmum membrum prime conclusionis: per lumen ecclesie sanctum Tomam aquinatem predicatorum ordinis. Secundum membrum prime cõclusionis: sic declaratur et probatur: Omne causans aliquod statuit illud: sed omnipotentis eterni dei scientia causat omnia scita a b eo: Ergo cum deus omnipotens creator omnium uisibiliũ et inuisibiliũ terminũ uite ꝑsciuerit ut declaratũ est sequit̃ ꝙ etiã terminum uite statuerit

Maior est manifesta & minor ꝓbatur per sãctũ Thomã ꝑma pte.q.xiiii.articulo.viii.dñtem: Manifestũ ẽ aũt ꝙ deus ꝑ intellectũ suũ causat res cũ suũ esse sit suũ intelligere. vnde necesse ẽ ꝙ sua scía sit cã reꝝ secundũ ꝙ hꝫ uolũtatem cõiũctam. Et pꝫ ꝑ Augu.v.de trinitate.d. Vniuersas creaturas & spũales & corpales nõ quia sunt nouit deus sed ĩ deo sũt qa nouit. ¶ Secũda conclusio ꝙ terminus uite a deo ꝑscitus statutus et prefixus nec anticipari nec differri possit declaratur: dcm̃ est.n.ꝙ scía dei est cã reꝝ secundũ ꝙ hꝫ uolũtatem ꝯiũctam. uolũtas aũt dei semp & infallibiliter ĩpletᷣ: ut declarat.s.Tho. in ꝑma pte.q.ix.arti.vi.in corpe q̃stionis dicens Cum uolũtas dei sit cã uľis oĩm reꝝ. Impossibile ẽ ꝙ diuina uolũtas suũ effcm̃ nõ ꝯsequatᷣ. Cũ ergo deus uolũtate sua statuerit t̃minũ uite uniuscuiusqꝫ: tũc igitᷣ morientᷣ quo tpe deus statuerit: & sic nec preueniri nec differi poterit mors.

¶ Tertia cõclusio fugiẽtes pestẽ nõ subterfugiẽt quin nõ morientᷣ tpe prescito statuto & ꝑfixo a deo.ꝙ sic declaratᷣ: quia ut ex premissis hẽtur deus ꝑsciuit oĩa loca tpa & q̃ in ipsis fiũt & fiẽt: Tũc sic deus presciuit Petꝝ morituꝝ fore in ciuitate senaꝝ die.viii.decẽbris hora.xv. Petrus fugiens ciuitatem senensem tempore pestis: aut redibit senas & ibi morietᷣ die.viii.decẽbris hora.xv.aut non: Si redibit & morietᷣ loco & tpe

predictis habetur propositum. s. q aufugere nō
potest: Sin aūt non redibit & non morietur:
loco & tempore prestitis a deo: ergo aliter eue
niet q̈ deus presciuerit. ergo per consequens sci
entia dei erit fallibilis q non solū est absurdum
uerum etiam hereticū ergo potius standū est in
pmo: u3 q si deus psciuerit petrū fore moriturū
peste senis. viii. decembris hora. xv. q fugiat uł
non fugiat infallanter morietᷣ peste senis. viii.
decembris hora. xv. ¶ Sed Reuerende pr̄ Ista
conclusio trahit post se magnam caudam quia
dicet aliquis stante casu posito q deus presciue
rit petrū fore moriturū infirmitate loco et tpe:
supra seq̄retur q petrus non posset aufugere se
nas Et per ↄsequens q prescia dei necessitaret li
berū arbitriū petri quod est contra omnem sco
lam theologorū. Qua de re optime mi Antoni
quia ista materia longiorem reqrit inqsitione3
q̈citius opam ocio dabo ad tuam dn̄atione brē
uem ↄficiam tractatulū Qualiter ifallibilis pre
scia dei stat cū his q̈ ↄtingūt & ↄtingenter se ha
bent ex pte liberi arbitrii. Et qualiter infallibi
lis prescia dei non necessitat liberū arbitrium.
¶ Pro nūc ergo dicamus q si deus presciuit Pe
trum moriturū peste senis. viii. decembris hora
xv. q petrus infallanter morietᷣ peste senis. viii
decēbris hora. xv. remanēte libera nolūtate pe
tri ad fugiendū uel non: ad redeundū post fugā

uel non redeundũ poſt fugam. Et iſta eſt cõclu ſio theologalis uera ſancta & inuiolabilis. zc. Vtrum aũt ſit licitũ fugere tpe peſtis loca ɔtagi oſa & hoĩes morbo epidimie laborantes & utrũ ſit pcm̃ nõ eſt pñtis ſpeculõis. Et ita p3 ꝓpoſitu3 pro quo orõnum ſuffragia Reuerende pr̃ & do mine repetatis ſi placet. Vale feliciter.

Ego fr̃ Iuus de ſenis frm̃ ſuoꝝ ſãcte mar ie in theologia uocatus magr̃ & ſi indig nus: uolens ueritati ꝑbere teſtimoniũ ɔtra ĩpug nãtes & ueritati detrahẽtes Dico totũ ſupraſcri ptũ tractatũ per. R. p. d. A. epm̃ fulginatẽſem cõpoſitum uidi & pũctatim legi: nec repi aliqd maledcm̃ in eo: aut nõ ɔſonũ ueritati: ſed oĩa ca tholice dicta ꝓut Reuerendi prẽs Peritiſſimus doctor & eximius magiſter Gabriel de regno ſa cri ordinis frm̃ ꝑdicatoꝝ Et uerbi euãgelizator ꝑcipuus fr̃ cheurubinus ordinis minoꝝ ſuis ſub ſcriptionibus affirmar̃t ut patet ſupra Miror tñ non parum de illis qui contradicunt: dicentes ꝙ ex proceſſu concluſionum: & ſententiarum predicti tractatus: tollitur liberum arbitriũ ho minis cum nullo modo hoc ſequatur: ex ſupra ſcriptis in ſupradicto tractatu: Et propter hoc: ego prenominatus frater Iuus me ſubſcripſi ſal uo tamen ſemper meliori & ꝑitiori iudicio: ſub mittens hec & omnia mea dicta determinatõni ſancte matris ecleſie catholice.

¶Responsio contra Magr̃m Petrum

D laudem & gloriam oĩpotentis dei & gl'ose uirgis marie totiusq; celestis curie triũphantis & ad salutem aĩa℞. Ego Anthonius fulginatensis eps . Intendo rñdere cuidã olim mgro petro qui in quodam suo tractatu seu ope formaliter ita scribit. Periculo sam op. ego repi inter hoĩes cum de infortuniis hoĩm locũtur ut dicãt ita determĩatũ fuerat futu℞ esse aut a celis aut a deo: Et preserti de morte hoĩs arbitrant' statutũ esse terminũ uite ut neq; elõgari possit neq; accellerari. Et ĩnitũt' q̃plures huiõi hoĩm sup illud Iob: Breues dies hoĩs sũt & numerus mẽsiũ eius apud te ẽ Cõstituisti terminos eius: qui preteriri non poterunt: Accedit etiam illud Iheronimi ad eliodorum Platonis sententia est: omnem sapientis uitam meditationem esse mortis: Debemus ergo & nos animo premeditari: quid aliquando futuri simus: & quod uelimus nolimus abesse longius non potest: Et etĩam id idem patet per Beatum Gregorium in moralibus. xii. Quamuis omnipotens & eterne deus: illud tempus uniuscuiusq; ad mortem percipiat: quo eius uita terminatur: nec in alio tempore quisquam mori potuit nisi in ipso quo moritur. Statutum etenim est: q̃ntum in ipsa uita mortali temporaliter uiuat.

Iob. Jeronym9. Gregori9.

Item est & illud gratiani. xxiii. q. iiii. c. nabuch odonosor in. ℂ. sed in his ubi clare pdcās snias approbare ur̃ dicens. q̃uis certissime sciamus ne miné ultra t̃minū a deo sibi p̄fixū esse uicturuꝫ tñ oībus lāguentibus nō in ꝯgrue medemur: di cit etiam Aug. in li. de con. & gr̃a. In ptāte dei est q̃ diu quisqꝫ in hac uita maneat: nec moritur hō absqꝫ dei ordinatissima dispōe. Verꝝ mihi di cit Petrus. Hec assertio uisa est piculosissima & falsissima. Periculosissima qdem quia si deus di sposuit me mori tali die & tali hora: q̃q̃ ego ne sciam determiate illā Sequit̃ ꝙ ego possū auda ct̃er aggredi om̄e piculū quia si deus ordinauit ꝙ ego nō moriar in illis piculis nō nocebūt mi hi. Et isto mō ego possem ꝯuersari cū peste affec tis: & possem me mergere in ꝓfundū pelagi: Et proicere me de altissima turri: quia ex nullo eo rum moriar si deus ordinauit ꝙ ego tūc nō mo riar: & si deus ordiauit ꝙ ego tūc moriar uelim nolim opportebit me sic mori. Secūdo loco di cit Petrus Volo ꝓbare ꝙ hec op. sit flā ad quod probandū allegat Apl̄m dn̄tem Si dn̄m glorie cognouissent nūq̃ crucifixissent q̃si dicat Cruci fixio uenit ex incognitōe quia nō cognouerunt dn̄m glorie iō crucifixer̃t. aut opꝫ dr̃e ꝙ non ha buerūt crucifixiōis libertatē: & p hāc auctem a postoli: Petrus sophistice arguit improp̄ando uerba apostoli Item allegat xp̄m dicentē Tēpus

meum non dum uenit tps aũt ueſtꝝ ſemp eſt pa ratũ: Sed auctoritas iſta nihil ꝓbat quia non lo quitur de tpe mortis ſed de tpe glorie xp̄i & de tempore glorie mũdane quam gloriam munda nam ipſi iudei q̄rebant. Vñ dixit xp̄s: Tempus meũ. i. glorie mee non dũ uenit Tempus aute3 uр̄m qui queritis gloriã mundi ſemp paratũ eſt uobis quia gl̄a mũdi per libertatem arbitrii ſp uelle q̄rere poteſtis Et iſto mõ intelligit ſup illo loco euãgelii Nicolaus de Lira. Tertia auctori tas quam magr̄ petrus allegat eſt ut dicit dñs: Nolite timere eos qui occidũt corpus aĩam aũt nõ pñt occidere: q̄ſi dicat Corpus pñt occidere ſed nõ aĩam ergo mors eſt in ptãte hominis ſed hoc eſt fl̃m quia ut infra dicet̃ & demonſtrabit̃ malignitas hominis per libertatem arbitrii põt habere cupiditatem occidendi ſed non h3 pote ſtatem niſi dominus dederit: omnis enim ptãs a deo eſt. Quarta auctoritas quam allegat ma giſter petrus eſt Auguſtini dicentis Nouerat de us mutare ſnĩam ſi noueris mutare uitam hoc ĩ telligitur de ſententia cõminatoria & antecedẽ ti non de illa que eſt ſecundũ conſequente3 uo luntatem dei. & ſecundũ eius conſiliũ: Et ſecun dum illud quod deus conſequenter uult: quia uoluntas dei conſequens eſt immutabilis: & in reprehenſibilis. Et pro concluſione ſubdit dicẽ do: In nr̄a ptãte eſt: aut ꝙ ipſe met hõ ſe ipſum

Nicolaus

Dns.

Augs.

interficiat aut ut alium interficiat : quasi uelit dicere : ex hoc & ex omnibus supradictis clare patet ꝙ tempus mortis uniuscuiusq; non est determinatū a deo. Magister Petrus uolens ostendere ꝙ terminus mortis non sit unicuiq; a deo constitutus : & ꝙ mutari possit & ꝙ infortunia hominum non sint a deo: Superbe & presumptuose dicit multa contra catholicam fidem : & contra sacram scripturam: contra dicta prophetarum : contra doctrinam domini nostri Ihesu xpi: contra apostolos: Et contra sacros doctoꝝ eclesie. Et ꝙ Magister Petrus loquatur contra fidem probat᷑: Fides catholica firmiter & inuiolabiliter tenet in simbolo fidei ꝙ deus est pater omnipotens & factor celi & terre & omnium uisibiliū & inuisibiliū: Et Apostolus. xi ad Romanos dicit ex ipso & per ipsum & in ipso sunt oīa Et Io. euangelista in ꝑncipio sui euangelii: deus erat uerbum hoc erat in principio apud deum: omnia per ipsum facta sunt & sine ipso factum est nihil. Et Augustius de ciuitate dei li. v. c. xi. dicit Deus est omnipotens creator & factor oīs anime atq; omnis corporis & post pauca subdit A quo est omnis modus omnis spēs oīs ordo: a quo est mensura numerus & pondus: a quo est quicquid naturaliter est cuiuscunq; generis est: cuiuscunq; extimationis est. Quomodo ergo: qua superba audacia dicis tu Magister petre ꝙ

infortunia hominum & mors hominis & tẽpus mortis non sunt a deo. Et maxime cum Iob & Iheronimus & Gregorius & Augustinus expres se dicant ꝙ tempus mortis hominis sit constitu tus a deo & mutari non põt: Et tenent firmiter ꝙ omnia uisibilia & inuisibilia sunt facta a deo prout & sicut in simbolo fidei continet̃. Et ecle siastici dicitur: Bona & mala: uita & mors: pau pertas & honestas a deo sunt: Sapientia & disci plina & scientia legis est apud deum: & dilectio uite bonoꝝ est a deo: Et Gregorius. xvi. mora lium dicit: Nulla que in hoc mũdo hominibus fiũt absq; omnipotentis dei occulto consilio ue niunt: Nam cũcta deus presciens ante secula de creuit qualiter per secula disponãtur: Statutuȝ quippe iam homini est uel q̃ntum huius mundi prosperitas eleuet uel q̃ntum aduersitas feriat: ne electos eius aut ĩmoderata prospitas eleuet: aut nimia aduersitas grauet. Omnia ergo secũ dum catholicam fidem facit & fecit deus: uisibi lia & inuisibilia. Et sic Magister petrus cõtra ca tholicam fidem locutus est: quam nisi quisq; in tegram inuiolatamq; seruauerit: ut dicit Atha nasius absq; dubio ineternum peribit. Credo ta men ꝙ magr̃ Petrus ĩ fine uite sue se correxerit quia ut dicunt fratres nostri Ihesuati: qui in fi ne uite sue uisitarunt eum: ꝙ diligenter confes sus est pcã sua & accepit sanctissimũ corpus xp̃i.

eccle:

Gregorius

Nota.

Athanasius.

Dicit etiam magr̄ Petrus ꝙ in ptāte hoīs est se iactare in ꝓfundo pelagi & de altissima turri & se ipm̄ interficere. & etiam hoīes pn̄t se ipsos int̄ficere & pn̄t uitare mortem tpe pestis: fugiendo ab infirmis ex peste: & fugiēdo de loco ad locū Et per libertatē arbitrii pn̄t facere bonū & malum. Vult ergo magister petrus ꝙ homo ꝑ libertatem arbitrii a deo sibi datā possit facere multa sine deo quasi deus nō se impediat. Hec tenēdo in suo opusculo & scribendo incidit in heresim pelagianoꝝ qui an̄ponūt liberꝫ arbitriū diuine gr̄e dicentes sufficere uolūtatem adimplenda diuina mandata. Et ista opinio fuit reprobata tanq̄ heretica ut ꝓbatur in. c. quidā heretici in. ℂ. pelagiani. xxiiii. q. iii. In hāc. n. heresim īcidit magr̄ petrus: quia nō intellexit qd sit liberum arbitriū hoīs & in quo cōsistat ista libertas arbitrii grōse data hōi ab ipō deo. Dicebat. n. pelagius hoīem per libertatē arbitrii posse ꝑ̄uare mandata diuina contra illud quod dic̄ Aplūs Velle adiacet mihi. ꝑficere aūt nō inuenio: ac si diceret habeo libertatē nature sed nō habeo potestatem seu libertatē gr̄e: ideo nō est apud me ꝑfectio boni. Nam ut dicit Bernardus in li. de gr̄a & libero arbitrio. Ad liberꝫ arbitriū q̄ntuꝫ in se est nō ꝑtinet: aut aliq̄n ꝑtinuit posse uel sapere sed tm̄ uelle. Et liberꝫ arbitriū nō facit creaturam potentem nec sapientē sed tm̄ uolentem

pelagius

Apts

Bernard9

Vnde dicit Augustinus in suo soliloquio Stulta psumptio oĩs carnis: nõ est hoĩs posse quod uelit: aut scire quod possit & uelit: sed a te potius gressus hõis dirigũtur Non hȝ ergo hõ ptãtem per suũ liberꝝ arbitriũ demergẽdi se in pfundo pelagi: aut se iactandi de alta turri: aut se ipsum interficiendi: aut aliũ hoĩem nisi dñs deus talẽ ptãtem hõi dederit. ut sibi uel alteri noceat Dicit. n. Aplus ad Romãos Nõ est ptãs nisi a deo quod nõ tm̃ de ptãte boni sed etiã de ptãte mali intelligi oportet: ut dicit mgr̃ sen. li. ii. c. sed pluribus scõꝝ uersiculo cũ pilato ueritas dicat. Nõ haberes ptãtem in me nisi esset datũ tibi desup. Naȝ ut dic̃ Augu. Malitia nempe hoĩm cupiditatẽ nocendi p se hȝ ptãteȝ aũt si ille nõ dat non hȝ. Ideo diabolus anteq̃ aliqd tolleret Iob dicebat dño: Mitte manũ tuã. i. da ptãtem quia nocentiũ ptãs nõ est nisi a deo sicut sapĩa dicit. Per me reges regnãt & tirãni p me tenent terrã Vnde Iob de dño ait: qui facit regnare ypocritã propter puersitatẽ populi: Et de populo ysrael dicit deus dedi eis regem in ira mea: Augu. sup geñ. dicit: Nocendi. n. uolũtas põt esse ab hoĩs aĩo: ptãs aũt nocendi nõ est nisi a deo. & hec abdita aptq; iusticia. Nam p ptãtem diabolo datã iusto deus facit suos: De hoc etiam Gregorius in moralibus ait Tumoris elatio nõ ptãtis ordo in crimine est: potentiam deus tribuit: elatõem

uero penitentie malitia nostre mentis inuenit: Tollamus ergo quod de nostro est quia nō potētia iusta sed actō praua dāpnatur. His auctoritatibus aliisq; pluribus euidenter ostēditur q̄ non est potestas boni: uł mali cuicūq; nisi a deo equo & si te lateat equitas. Et Sapiētie. xvi. scriptum est Tu es domine qui uite & mortis habes imperium & deducis ad portas mortis & reducis: Et ecle. x. c. scribitur Bōa & mala uita & mors paupertas & honestas a deo sūt. Falsa est ergo cōclusio Magistri Petri & contra sacram & sanctam scripturam: Nam potestas hominis ut possit se mergere in profundo pelagi & se iactare de alta turri & se ipsu; interficere: & q̄ unus homo possit aliū interficere & q̄ tempore pestis possit homo illud tempus uite quod sibi statutū est a deo elongare per fuga; aut aliquo modo abreuiare per propriam industriam. Talis. n. potestas uite & mortis non est in homine neq; hoc habet ex libertate arbitrii. Sed oīs potestas ut supra probatum est a solo deo est qui omnia uisibilia & inuisibilia facit ut in simbolo fidei continetur: Et ut dicit Augustinus in. v. de ciuitate dei. Et Beatus Anselmus in li. de concordia prescie dei & liberi arbitrii dicit: Omnis quippe qualitas: & oīs actio & q̄cquid aliquā h; essentiam a deo est a quo est omnis iusticia & nulla iniusticia: Facit ergo deus omnia siue iusta siue iniusta uolū

sapiētia

Eccle:

Augustinus

Anselmus

tate fiant: Idest bona opa & mala: In bonis quidem facit deus ꝙ sunt & ꝙ bona sunt: In malis uero facit ꝙ sunt & non ꝙ mala sūt. Nam omni rei esse iustam uel bonam est aliquid esse: Nulli uero rei est esse aliquid: iniustam uel malam esse Et ut finem in hac parte faciamus: Incōcusse & incunctanter teneamus liberꝝ arbitriū hominis sine grā ꝑueniente coopante & adiuuante non sufficere ad iusticiam & salutem obtinendaꝫ: Et ita tenet Beatus Thomas in quodam tractatu de grā: Et Beatus Bernardus de libero arbitrio dicit etiaꝫ Thomas ꝙ nulla creatura nulla natura q̄ntumcūq; ponat᷑ ꝑfecta non pōt in suū actū procedere nisi moueat᷑ a deo que quidem motō est secundū sue ꝓuidentie ratōnem non secundū necessitateꝫ nature sicut motio corporis celestis Et dominus noster Ihesus xp̄s filius dei dicit de se Io. xi. Filius nō potest a se quicq̄ facere. Item dicit non possū ego a me ipso facere quicq̄: Item dicit Ego ex me ip̄o nō sum locutus sed qui misit me pater ipse mihi mandatuꝫ dedit quid dicam & quid loquar. Et Io. xiiii. dicit Verba que ego loquor uobis: a me ipso non loquor: pater autem in me manēs: ipse facit opera: Non creditis quia ego in patre: & pater in me est: Si ergo Ihesus Christus: qui est filius dei: qui tanquam homo habet liberꝝ arbitrium: dicit ꝙ non pōt quicquā facere sine deo patre suo. Tu magister petre

Nota liberꝝ arbitri[um]

Thomas.

B[er]nard[us].

Iohannes.

quomodo dicis possũ me ipm interficere possũ
etiam aliũ occidere uel alteri nocere: si uoluero
possum fugere a loco pestifero & uitare morte3
Cum uita & mors hoīs sit in ptāte dei Dicit.n.
Moysen dñs deus per Moysen in deutro.xxii. de mãda
to dñi loqntem populo in psona dñi: videre ꝙ
ego su3 solus & nõ sit alius deus preter me Ego
occidam & ego uiuere faciam: pcutiam & ego sa
nabo. Et nõ est qui de manu mea possit eruere:
Leuabo ad celũ manũ meam & dicam uiuo ego
ineternũ. Si acuero ut fulgur gladiũ meũ & ar
ripuerit iudiciũ manus mea Reddam ultionem
hostibus meis & his qui odert me retribuã. Ine
briabo sagittas meas sanguine & gladius meus
deuorabit carnes. Et ut dicit Nicolaus de Lira
Nicolaus. sup yonam pphetam oīa qntumcũq3 minima di
Ps. uina puidentia disponũtur. Nõne ut dicit ps:
dominus mortificat & uiuificat deducit ad infe
ros & reducit: dominus paupem facit & ditat:
humiliat & sublimat & subleuat. Iam clarissime
cognoscere pñt defensores Magistri petri p ea
que supradicta sunt ꝙ eius opinio est contra ca
tholicam fidem: & est in parte illa de libertate
arbitrii heresis pelagianorum qui anteponunt
libertatem arbitrii gratie dei. Alia est falsa op
pinio Magistri Petri quia dicit ꝙ infortunia ho
minum non sunt a deo: & reprehendit oēs illos
qui sm catholicam fidem dicunt ꝙ oīa uisibilia

& inuisibilia sunt a deo Cũ maxima ignorantia
sanctarꝝ scripturarꝝ locutus est Petrus: quia nõ
legit illud quod scribitᷣ ecle.x.c. Bona & mala
uita & mors pauptas & hõestas a deo sũt: Et nõ
legit Leuitici.c.xvi. Infinitas penas & tribulatõ
nes q̃s deus ꝑmittit se daturꝝ pcõribus. qui non
obseruabũt mãdata dei. & nõ legit in deutro.c.
xxviii. maledictões & tribulatões & ĩfirmitates
pessimas & alia multa & infita mala: q̃ ꝑmittit
deus ꝓpᷣ eorꝝ pcã. Et Anselmus in li. de ꝯcordia
p̃scie dei & libe. arbi. dicit ꝙ deus facit oĩa siue
iusta siue iniusta uoluntate fiant.i. bona opa &
mala. In bonis qdem facit ꝙ sũt & ꝙ bona sunt
In malis uero facit ꝙ sũt & nõ ꝙ mala sũt. Non
amplius dicamus in istis: qm̃ articulus fidei ẽ ꝙ
oĩa uisibilia & inuisibilia sunt a deo: & satis su
pra ꝓbata sunt hec. Nam uoluntas dei ẽ cã oĩm
rerꝝ: Et uniuersus mũdus dei ꝓuidẽtia guberna
tur: Et nulla est cã fatalis nec fortuita Sʒ uolun
tas & potentia dei oĩa creat facit gubernat ordi
nat & ad debitũ finem pducit: & p suam bonita
tem ꝯseruat: & p suam iusticiã punit pcã: & p suã
mĩam pcit & pcã remittit. Et p suam benignita
tem atq; liberalitatem: & caritatẽ ad uitã et glo
riam pducit eternam. Et certe ut supra dixi Oĩa
q̃ntumcũq; minima diuina ꝓuidentia disposuit
secundũ suã ordinatissimã dispõem temporꝝ: Et
ab ipso oĩa tps hñt & suis spaciis trãseũt omnia

Tempus est nascendi & tempus moriendi: & tẽ
pus occidendi & tempus sanandi. Et omnia legi
bus prouidentie dei gubernantur: & non sunt
aliqua infortunia uel causalia quantum ad deũ
q̃uis nos homines propter ueritatis ignorantiá
non ita dicamus. Dixit etiã Magr̃ petrus ꝙ au
ctoritates sanctoꝝ nõ sunt negande sed exponẽ
de. Et primo intendit exponere uerba sanctissi
mi Iob dicentis deo Breues dies hominis sunt:
& numerus mensiũ eius apud te est: constituisti
terminos eius qui preteriri non pñt. Et dicit ꝙ
hec uerba secundũ Nicolaũ de Lira debẽt intel
ligi prout est in diuina ordinatõe Et sic termini
uite hominis preteriri nõ pñt nec anticipando
nec differendo quia eius ꝓuidentia est infallibi
lis. Et subdit Magr̃ petrus: Vult dicere Nicola
us ꝙ deus uidit omne futuꝝ. Et ponit exemplũ
Deus uidit sorté morituꝝ cras ergo necessario
morietur: quia presupposita diuina prescientia
nõ potest esse quin cras morietur: Et sic uult Pe
trus ꝙ Iob & Nicolaus secundũ solã dei p̃sciã
loquatur Sed Iob clare loqtur: Nam nõ solum
p̃sciuit. sed ꝯstituit deus terminos hoĩs: Et Nico
laus clare imo clarissime loquitur dicens non so
lum secundũ prescientiam dei sed prout termi
ni uite hominis sũt in diuina ordinatiõe. Ita ꝙ
deus p̃sciuit & constituit & ordinauit terminos
uite: Et sic termini uite preteriri non pñt: neq̃

Iob

Nicolag.

anticipari neq differendo quia eius prouidētia est infallibilis: Et optime & uere loquuntur Beatus Iob & Nicolaus de Lira: & Iheronimus et Gregorius: Et Beatus Augustinus in libro de concordia et gratia prout eū allegat Magister Petrus: dicit apertissime contra eum Magistrū Petrum. In potestate est dei quamdiu quisq in hac uita maneat: nec moritur homo absq dei occulto consilio: & absq dei ordinatissima dispositione. Et ex his omnibus clarissime constat ꝙ deus prescit & constituit: & in dei potestate sunt termini mortis hominum: nec moritur homo absq dei occulto consilio: & absq ordinatissima dispositione: Et sic termini uite hominis preteriri non possunt nec anticipando nec differendo: quia eius prouidentia est infallibilis: Et hec est uera opinio quam tenet dominus Antonius Episcopus fulginatensis in quodam suo libello de diuina preordinatōe uite & mortis hominis. Sed ut clarius cognoscamus ꝙ terminus uite sit a deo constitutus: & ꝙ per humanam industriam abreuiari uel elongari nō potest. Tria tpa distinguātur. Primū tps est quoqs naturalr̄ uixisset si mortalr̄ nō peccasset & regulate & discrete uixisset ꝭm diuinā legē obseruādo ꝑcepta Vt Iob Iohānes baptista & btā maria: & istud ē tp̄s quo deus uult hoīem uiuere secundū añtem uolūtatem bn̄placiti sui que qdem antecedens

uoluntas dei constituit unicuiq; tps uite ꝭm illā ꝓmam ɔsideratōem si mortalr̄ nō peccasset: Et istud tps coīter nō explet̄ ꝓpr̄ pcā & demerita in qbus labūtur hoīes ꝓpr̄ q̄ ꝭm ɔseq̄ntem uolū tatem bn̄placiti dei tale tps mutat̄ & abreuiat̄ ꝭm dei iusticiā & mīa3. Vn̄ ꝓuerbioꝝ.xx. scrip tū est dies pcōris breuiabūtur Et illud ps̄. Viri sanguinū nō dimidiabūt dies suos Et istud tps tm̄ abreuiat̄ q̄tum deo placuerit ꝭm cōseq̄ntem uolūtatem bn̄placiti dei. Abreuiat̄ etiā istud ꝓ mū tps ꝭm uolūtatem dei ɔseq̄ntem ne malicia mutet intellectū eius hoīs: & ne fictio decipiat aīam eius Vn̄ scriptū est Sap.v.raptus ē ne ma licia mutaret intellectū eius & ne fictio decipet aīam eius Vn̄ istud ꝓmū tps raro uel nūq̄ exple tur. Secundū tps est in quo qs ꝓpr̄ pcā sua mori deberet s3m iusticiā dei. Nam cū quis mortalr̄ peccat statim penam mortis incurrit Et istud tē pus aliqn̄ a deo mutatū & elōgatū est ꝓpr̄ cōse quētem emdatōe3 & correctōem. ut in ezechia cui a dn̄o additi sūt āni.xv. Et ut in Ninniuitis & in Nabuchodonosor & in Acab: q̄ elōgatio uite sp fit ꝓpr̄ futuꝝ bonū quod inde seq̄tur l3 aliqn̄ a nobis ignoret̄. Et de isto tpe quod ꝓpr̄ pcm̄ abreuiat̄ uel ꝓpr̄ aliquod bonū elōgatur a dn̄o: Dicit Gregorius in moralibus li.xii. ꝑfixi dies singulis ab interna dei prescīa: nec augeri possūt nec minui nisi contingat ut ita presciat̄

Vt aut cũ optimis opibus longiores sint: aut cũ pessimis breuiores. Tertiũ tps est quo quis oĩo morit᷑ & mori debet ꝯm ordinatissimã tempoꝝ dispõem a deo ordinatã Et ꝯm eius ꝯseq̃ntez bñ placiti uolũtatẽ q̃ est ꝯm dei iusticiã & miam: Et ut dicit Thomas uolũtas bñplaciti dei ꝯseqns ẽ recta & efficax & inrep̃hensibilis Vñ quia recta est nullus est rectus nisi ꝯformet᷑ ei: Item qa effi cax est nihil sine illa põt fieri: nihil ꝯtra eam põt fieri p nullũ põt impediri Item qa inrep̃hensibi lis ẽ nihil p̃cipit aut pmittit nisi iuste nihil agit aut ꝯsulit nisi bñ. Et de isto tpe in quo quis non morit᷑ dicit Augu. in li. de con. & gr̃a. in ptãte dei est q̃diu qsq; in hac uita maneat: nec morit᷑ hõ absq; dei occulto ꝯsilio: & absq; dei ordinatis sima dispõe. Et de isto tpe locũtur Iob Iheroni mus Gregorius Thomas Nicolaus de Lira z mul ti alii doctores. Preter ea q̃ dicta sũt: nõne dñs Ihesus xp̃s z eternus dñs est iudex uiuoꝝ & mor tuoꝝ & ipse punit & remittit pcã Volũtas. n. iu dicis nr̃i dei dat sanitates & infirmitates p̃mia z penas dat grãs retributões & penam mortis. Ali qñ p se ip̃m sine aliquo medio: aliqñ p angelos aliqñ per homines: aliqñ per demones: aliqñ p bestias: aliqñ p diuersas suas creaturas: & diuer sis & infinitis modis & diuersis tpibus. Et ip̃e so lus pius & misericors deus & iustus iudex: q oĩa p̃terita & p̃ñtia et futura sp et eternaliter uidet.

Thomas

Augu

Et ipse est qui per intellectũ agit & scit & intelli
git cõdignã mensurã penaꝝ & retributõm oĩm
pcõꝝ nroꝝ: Et bñ nouit oĩa merita & demerita
nr̃a: & unicuiq; ꝯsideratis oĩbus circũstantiis sta
tuit & ordinauit tps uite & mortis secundũ iusti
ciã & mĩam suaꝫ: Et huius iudicis sn̄ia preueniri
nõ põt nec illi aufferri põt: exercende pene ptãs
ĩn pcõreꝫ q magnũ pcm̃ magnis diuturnisq; cru
ciatibus: & puũ pcm̃ minoribus breuibusq; cru
ciatibus punit: ut ait Iheronimus in. c. qd ergo
xxiii. q. v. Vñ clarissime pꝫ recte intelligenti ꝙ
tps mortis a deo ꝯstitutũ & p̃ordĩatũ nullus mu
tare põt anticipando uel differendo: quia tpa z
mom̃ta nõ sũt in ptãte hoĩs: quia dies & tpa so
la ordĩatõe diuina ꝓcedũt. Vñ dixit Ihesus apo
stolis suis Non est ur̃m nosse tpa uel mom̃ta: q̃
pr̃ posuit in ptãte sua: Et in p̃s: dauid dic̃ Ordĩa
tõe sua pseuerat dies: qm̃ oĩa seruiũt tibi: Deus
n. ordinatissime sꝫm suã ꝯseq̃ntẽ uolũtatem sui
bñplaciti cõstituit unicuiq; tps mortis: facit. n.
hoĩes uiuere q̃ntũ uult & mori qñ uult. Sꝫ scien
dũ dicit Grego. ꝙ deus creans & ordinans nos
iuxta singuloꝝ merita disponit & t̃minũ: ut uel
ille malus breuiter uiuat ne multis bñ agẽtibus
noceat: ul' bonus iste diutius ĩ hac uita subsistat
ut multis boni opis adiutor existat Vel rursum
malus longius differatur in uita ut praua adhuc
opa augeat ex quoꝝ temptatione iusti purgati

uerius uiuant: uel ut bonus citius ſubtrahat̃ ne ſi hic diutius uixerit eius innocentiam: malitia corrũpat: Et poſt pauca ſubdit dicens: q̃uis deus illud tps uniuſcuiuſq3 ad mortem preſciat: quo eius uita terminat̃: nec in alio tpe quiſq̃ mori potuit: niſi in ipſo quo moritur: Quis ergo poterit dicere ꝙ a deo non ſit unicuiq3 ſtatutus terminus mortis & uite: & ꝙ mutari poſſit p fuga3 de loco ad locum: uel aliquo modo per hũana3 induſtriam Niſi illi qui putant deũ curam mundi non habere: Veluti Ariſtotiles cũ ſuis diſcipulis idem tenentibus qui aſſerit uſq3 ad lunam dei deſcendere ꝓuidentiam: Vt refert Ambroſius ĩ li. de officiis: Et niſi illi qui dicũt ſufficere liberi arbitrii uoluntatem: ad adimplendũ mandata diuina, anteponentes libeꝝ arbitriũ diuine gratie: ut pelagiani qui ſunt heretici iudicati: ut in c. quida3 heretici. ✓. Pelagiani. xxiiii. q. ultima Et niſi illi qui dicunt duo eſſe principia ut Manicei: Et niſi qui dicunt ꝙ mundus non gubernatur dei prouidentia: ſed per liberum arbitrium hominis: & per contingentia: & per caſus fortuitos: & per influentiam planetarum ſeu aſtroꝝ: ſeu corporum celeſtium: Et omnes illi: qui magis diligunt mundum q̃ deum & q̃ proximos & ſe ipſos: & magis diligunt uitam temporalem q̃ uitam eternam: Et magis deſiderant & appetũt regnare & diuites eſſe in hoc mundo q̃ in celo:

Ariſtoteles. Ambroſius. Pelagiani. Manicei

Et magis affectant et diligūt sciam mundanā q̄ sciam dei: Nam ut dic ysidorus de sūmo bono q̄ secundū seculū sapiens est secundū deū stultus ē Oēs isti tales credūt q̄ nō sit statutus terminus mortis unicuiq3 a deo & q̄ terminus mortis mu tari possit per fugā de loco ad locū uel p huma nā industriā. et oēs isti tales fugiūt de loco ad lo cū et pxios suos infirmos ex peste nō uisitāt: Et propt̄ hūc timorē mortis corpalis multa grauia pcā cōmittūt et mortal̄r peccāt faciendo ɔtra ca ritatē dei & pxi: de morte et̄na et aīe dāpnatōe nihil curantes. O pessima ignorantia credūt fu gere et uitare mortē corpalem et incidūt in mor tem eternā si in tali statu sine uera pnia moriūt̄ Hec aūt fuga tpe pestis de loco ad locū et ab in firmis ex peste nō est uera fuga: nisi fiat secundū cōsiliū dñi quod est ɔsiliū ue℞ eternū et incōmu tabile ɔtra oēs tribulōes: et maxīe ɔtra pestilētiā et ɔtra oēs penas et maledictōes q̄s dñs dixit se datu℞ hoībus ꝓp̄r eo℞ pcā: Pcā. n. hoīm sūt cā propt̄ quā deus dat penas tribulōes et pestilētiā Fuga aūt de loco ad locū: et cessatio ab infirmis ex peste nō est uera fuga nec utilis: q̄a nec locus nec infirmus pn̄t dar̄ mortē ex sue nature instō ne. Vera aūt fuga ē fugere a pcis: et uitiis: quia pcā et uitia ꝓp̄r q̄ deus dat penas: flagella: t̄bu latōes et pestilentiā sūt cā mortis: Na3 remota cā remouet̄ effectus. Optima aūt fuga utilis et

ysidorus

honesta est: remotis uitiis & pcis fugere ad deũ qui ptãtem hꝫ uite & mortis: qui occidit & uiuere facit: ut plenissime ɔtinet̃ in libello de diuina preordinatõe uite & mortis hoís: & ibi q̃re .zc. Credere aũt ꝙ tpe pestis hõ possit fugere ex ꝓpria libertate mortem corpaleꝫ fugiendo de loco ad locũ: & nõ uisitãdo infirmos ex peste: hec est op. falsissima & periculosissima: Nam cũ hõ credat posse per se ipsũ fugere mortem corporalem: fugiendo de loco ad locũ: uel per q̃mcunqꝫ aliam industriam nõ curat hõ fugere peccata: & nõ ɔuertit se ad deũ: qui ẽ dominus uite & mortis: & est deus uiuens: per quem oĩa uiuũt: Et q de se dicit: Ego sum uia: ueritas & uita. Et qui dicit: Cõuertimi ad me: & ego ɔuertar ad uos: Et qui dicit Venite ad me oẽs qui laboratis & onerati estis: & ego reficiam uos: & xp̃s dicit Ego ueni ut uitam habeant: & habũdantius habeant: Et ecle. dr̃: nullus spauit in dño: & ɔfusus est per mansit in mandatis eius: & derelictus est: quis ĩuocauit illũ: & dñs despexit eũ: q̃m pius & misericors est deus: & dimittit in tpe tribulõis pcã & protector est oĩbus exquirentibus se in ueritate Taceant ergo defensores erroris Magistri petri Nam qui aliorum errorem defendunt: in maiorem incidunt errorem: quia non solũ ipsi errant Sed etiam aliis offendicula erroris preparant: Et cõfirmant: ut in. c. qui aliorum. xxiiii. q. iii.

xp̃s
eccl̃i

Multi sūt arguentes & dicētes ꝙ terminus mortis unicuiqꝫ a deo ꝓuisus prescitus seu ꝑfixus tpe pestis elongari pōt per fugā uel ꝑ medicinā & alia hūana remedia: & maxīe fugiendo ab infirmis ex peste: & ꝙ uita hoīs abreuiari pōt ꝑ liberū arbitrium homicide: hoīes.n.qn̄ uolūt pn̄t hoīes occidere diuersis tpibus & diuersis modis & argumētis seu instr̄is Et hec oīa continue uidemus oculis nr̄is fieri in hoc mūdo. Sꝫ ↄtra istos clare locūtur ip̄e deus & catholica fides: Et Iob Gregorius & Iheronimus & Augu. & Thomas & Nico. de Lira & multi alii ut supra demōstratū ē: Et oēs dicūt cū Iob. vꝫ ꝙ breues dies hoīs sūt & numerus mensiū eius apud deū & ꝙ deus constituit t̄minos eius qui ꝑteriri nō pn̄t augendo uel minuendo. In quoꝝ uerboꝝ expositōne

Gregorius·

dicit Gregorius: q̄uis op̄s deus illud tps uniuscuiuscūqꝫ ad mortē ꝑcipiat quo eius uita t̄minat̄ nec in alio tpe q̄sq̄ mori potuit nisi in ip̄o quo morit̄. Statutū quoqꝫ q̄ntū in ip̄a uita mortali tpaliter uiuat. Et ad clarius ꝓbandū ꝙ unicuiqꝫ a deo ↄstitutus est terminus mortis & ꝙ mutari nō possit: neqꝫ per fugā neqꝫ alio mō: ꝑ hūanā industriā: neqꝫ ꝑ libertatem arbitrii: neqꝫ ꝑ uirtutem ꝗ̄cuiuscūqꝫ inferioris agentis: probat̄ hoc mō. Omne agens nō pōt esse agens sup id uel ī id quod est supra se sed supra oēm uirtutem cuiuscūqꝫ inferioris agentis est dare aīe spirituales

pſcões ſecundũ eoꝝ ꝑportõem & ſecundũ meri
ta oĩs hoĩs: hoc.n. ſolũ ad diuinã bonitatem iu
ſticiã & mĩam dei ptinet. Item ſupra om̃em uir
tutem inferioris agentis: eſt iudicare impios et
penas dare ſ3m demerita hoĩm & inordĩatões
aĩe: Iſta.n. fiũt a ſolo deo & ſ3m ordinatiſſima3
diſpõem tempoꝝ: & maxĩe tpe mortis cuiuſcũq3
ſingularis pſone: Ergo nulla uirtus cuiuſcũq3 in
ferioris agentis põt tps mortis hõis detminare:
abreuiare uel elõgare Solũ ergo ꝑmũ agens.ſ.
deus hoc facere põt. Maior nõ indiget ꝓbõe qa
nota eſt. Minor ꝓbat̃ quia cauſe inferiores cum
ſint corpales & ordinate ad gubernatõe3 hũani
corpis nõ pñt iꝓmere uirtutem ſuã in aĩam q̃ eſt
incorpea: nec hñt uirtutem ĩmutãdi hoĩs uolun
tatem: licet ĩmutent cõplexione3 hoĩs nec ĩflu
ere pñt in liberꝝ arbitriũ hoĩs: Nõ pñt ergo ĩfe
riores cauſe acõmodare & ordinar̃ tempus mor
tis: actũ & congruu3 circa operationes ſpiritua
les: Nec etiam ipſe hõ põt hoc facere licet ex ſpi
ritu & corpore ſit cõpoſitus ſeu conſtet: Et ratõ
eſt quia ad eum nõ ſpectat nec talem habet po
teſtatem ut ſciat & poſſit congruu3 tp̃s accõmo
dare ad id quod anime cõpetit ſecundũ iuſticiã
dei: aut ſ3m mĩam dei: aut ſecundũ diuina3 libe
ralitatem. Iſta.n. ſpectãt ad ſolũ deũ: ait.n. dñs
per Ieremiã.ix.c. Ego ſum dñs qui facio mĩam
& iudiciũ & iuſticiam in terra Iſta.n. facit deus

Ieremia.

& dat hoibus ex sua sola bonitate Ad diuinā.n
bonitatē ptinet largiri pfcōes rebus. Cum ergo
deus p opatōez sue bonitatis iusticie & mie mul
ta bona opetur in morte hōis : & in tpe mortis
eius sm merita & demerita hōis: Ipse solus eter
naliter ↄstituit terminū mortis put simplr & cō
seqnter uoluit: & sm q opat diuina bōitas ul p
infusionē gre in aia uel p motū liberi arbitrii in
pcm p ↄtritōem uel remissionē culpe: uel p iusti
ficatōem impii in morte: q̄ oia maxie sūt nccria
hōi in puncto mortis ad finalē salutē: & ad obti
nendū post mortē ipm deū sūmū bonū. Claris
sima et certissima ē ergo cōclusio nra: vz q uni
cuiqz a deo ↄstitutus est tminus mortis: et muta
ri nō pōt anticipādo uel differendo: Nā uita &
mors hois est in ptāte solius dei Vt Augu. in li.
de con. & gra In ptāte dei est q̄diu qsqz in hac ui
ta maneat: nec morit hō absqz dei occulto ↄsilio
& dei ordiatissima dispōe. deus. n. est ille sm ca
tholicā fidē q fecit oia uisibilia & iuisibilia : cor
palia & spūalia: ut in articlis fidei: Et Augu. in
v. de ciuitate dei. c. xi. deus ē a quo ē ois motus
spēs ordo: a quo est mēsura numerus & pondus
a quo est quicquid naturalr est cuiuscūqz gnis ē
cuiuscūqz extimatōis est Vt dicit aplus deus op
atur oia in oibus: ubi dic Nico. de Lira q huius
dicti rō est quia effectus pme cāe q̄ deus est: sūt
necessarii et necessario requirūtur in oi effectu

Augustinus
Augustinus
Xpts.
Nico.

aliarum causarum: Vñ dicit aplus: neq; qui plãtat est aliquid: neq; q inrigat: sed qui incremtũ dat deus. Et Io. in euãgelio dicit de uerbo dei oĩa per ipm fcã sũt: Vbi dicit Origenes oĩa fcã sũt. s. nõ solũ naturalia sed etiã q̃ ab inrõabilibus fiũt: & propt̃ hoc dicit aplus: Ex ipo & p ipm & in ipso sũt oĩa. Thomas in li. de grã ait: q̃tũcũq; aliq̃ natura corpalis ul̃ spũalis ponat̃ pfcã nõ põt in suum actũ pcedere nisi moueat̃ a deo q̃ qdem motio est ꝑm sue puidentie rõem & nõ ꝑm nccitatẽ nature sicut motõ corpis celestis. A deo. n. non solũ est oĩs motõ sicut a pmo mouẽte: sed etiam ab ipo ẽ oĩs formalis pfectio: Et ĩ li. de reg. pn. dicit ꝙ oĩs creatura h3 a deo esse. i. essentiam z uirtutem z opatõe3: Cũ ergo oẽs creature habeant a deo eẽ z uirtutẽ z opatõe3: Et cũ ꝑm aplm deus opetur oĩa in oĩbus rebus: Oĩa ergo bõa z oẽs bonas opatõesz actões opat̃ hõ p essentiã z uirtutem z libertatẽ arbitrii z opatõem a deo sibi datã per dei grãm In quibus omnibus cũ ipo hoĩe coopat̃ deus infũdendo sibi naturale lũen et mouendo eũ ad intelligendũ loq̃ndũ et operandũ suã uirtutem et suã grãm hõi infũdendo: Vñ ait Anselmus in li de grã et libero arbitrio: ꝙ deus in nr̃is bonis operibus h3 ꝙ bõa sũt per essentiã et ꝙ bona sũt per iusticiã: In malis uero nr̃is deus h3 dũtaxat ꝙ bona sũt per essentiam: Et nõ ꝙ mala sũt per absentia3 iusticie: q̃ abñtia

Apls.
Io.
Origenes.
Thomas.
Anselmus.

iusticie non est aliquid: hō aūt habet in bonis: ꝙ mala non sunt quia cū posset deserere iusticiā & mala facere non deseruit iusticiam sed seruat per liberꝝ arbitriū dante & subseq̄nte & cooperante gr̄a dei cū ipso: In malis uero hoc solū hō h; ꝙ mala sunt: quia illa sua ꝓpria & iniusta uolūtate facit: Deus ergo opat̄ oīa in oibus Et sic qn̄ hō inficit & occidit hoiem & dat penā mortis qūocunq; occidit dei instr̄m est & mister eius est & deus talem penā mortis dat ad quem solū spectat: nam ipse creat penas & incōmoda q̄bus purgat iustos & punit iniustos Et facit per se & creaturas suas actōes & motus oīs: quia ipse facit res a quibus & ex quibus per quas: & in quibus fiunt: et nulla res h; ptātem uolendi aut faciendi nisi deo dante: Ita dicit Anselmus de concordia pscie dei & liberi arbitrii. Et ex oibus supradictis clarissime demonstratū est ꝙ unicuiq; a deo constitutus est terminus mortis: & ꝙ mutari non potest neq; per fugam: neq; aliquo modo per humanam industriam: neq; per libertatem arbitrii: neq; per uirtutem cuiuscunq; inferioris agentis. Et ratio oīm supradictoꝝ est quia in uoluntate dei cuncta sunt posita: & nemo est qui possit resistere uoluntati sue: Ipse.n. est pater omnipotens qui fecit celum et terram: Et fecit & facit omnia uisibilia et inuisibilia: Et ipse est iustus et pius et misericors: omnibus speran

Anselmus

tibus in eũʒ per fidem & caritateʒ. Finem dicen di faciamus: Deum time: & mandata eius obser ua: hoc est enim oĩs homo. Quid nequius est q̃ impia sapere: & sapientioribus doctoribus non credere. Sed in hanc insipientiam cadunt qui cum ad cognoscendam ueritatem aliquo impe diuntur obscuro impedimento: non ad prophe ticas uoces: non ad apostolicas litteras: nec ad euangelicas auctoritates: sed ad semetipsos re currunt: Et ideo Magistri erroris existunt: falsi ficatores: et deceptores fidei: et detractatores existimantur: quia ueritatis discipuli nõ aliquo modo fuerunt: ut habetur in .c. quid autem ne quius. xxiiii. q. iii. ibi plenissime inuenietis. zc. Clarissimus autem & doctissimus uir frater An thonius de sacratissimo ordine predicatorum sacre theologie doctor excellentissimus: et Ar chiepiscopus Florentinus apertissime et clarissi me dicit: in secunda parte sue summe in tractatu de superbia: ꝙ cum deus sit ꝑmus actor omniuʒ actionum et ꝑmus motor oĩm motionuʒ: nec in telligere nec uelle nec sentire uiuere nec operari possumus sine eius influxu: Et in libro de causis dr̃ ꝙ oĩs ꝑma cã plus influit in causaꝝ secũde cãe q̃ ipsa cã secundã: Vñ ysaias. xxvi. dicit oĩa opa nr̃a operatus es in nobis. Et aplus ad Corin. iii. dicit nõ sumus sufficientes cogitare aliquid a no bis quasi ex nobis: sed suffñа nostra ex deo est.

F. Ant.
Archiepus Flor
Ysaias
Apts.

Iohannes cassianus dicit in li. collōm sanctoru3 prīm collōne. iii. Non liberꝝ arbitriū sed dn̄s sol uit cōpeditos: nō nr̄a uirtus sed dn̄s erigit elisos Nō lc̄tōis instantia seu industria: sed dn̄s illūiat cecos: nō nostra cautio: sed dn̄s custodit aduēas Nō nr̄a fortitudo sed dn̄s alleuiat oēs q corruūt Augu. in suo soliloquio dicit: Deus si uis potes me saluare Ego aūt si uelī nō possum: magna est ml̄titudo miseriaꝝ meaꝝ: velle qppe adiacet mi hi: pficere aūt nō inuenio: velle etiā ꝙ bonū est nō possū: nisi tu uelis: nec quod uolo possū: nisi potentia tua me ꝯfortet: & quod possū aliqn̄ no lo nisi uolūtas tua fiat sicut in celo & in terra & quod uolo & possū: ignoro: nisi sapīa tua me il lustret: Et si sciā qn̄q3 nolēs: qn̄q3 nō ualēs: īpscā & uacua transit sapīa mea: nisi adiuuet᷑ a sapīa tua uera: In tua aūt uolūtate cūcta sūt posita: & nō ē q possit tue resistere uolūtati: dn̄e uniuerso rū ꝑncipatū tenens oīs carnis: q̄cūq3 uis facis in celo & ī terra: in mari & in oībus abissis. Et sub dit post pauca dicēs Stulta ꝑsumptio oīs carnis nō ē hōis uelle ꝙ possit aut posse quod uelit aut scire quod possit & uelit: sed potius a te gressus hōis dirigūtur. Thomas de regimine ꝑncipū ꝑ bat quod oīe dominiū & oīs creatura h3 a deo essentiam uirtutem & operationem: tribus rati onibus seu modis: Primo inquantū deus est ꝑ mū ens qa oīe ens a ꝑmo ēte depēdet. Secūdo

inq̄ntum deus est p̄mus motor a quo est oīs mo
tus Tertio inq̄ntū deus agit & facit oīa ꝓpt̄ finē
Cum ergo deus sit sua intelligentia & purus ac
tus intelligendi oꝫ necessario dr̄e ꝙ in uno quo
ꝗ fine p̄eligat̄ actio intellectus dinini uniuscui
usꝗ rei create: quā intelligentiā & nos diuinam
prouidentiaꝫ uocamus: p quā ꝓuidentaim deus
cūcta disponit & in debitū finē deducit ſm quā
rōem dr̄ in li. sapie ꝙ diuina sapīa attingit a fine
usꝗ ad finē fortiter & disponit oīa sua uirtute:
Inde dicit Thomas in tractatu de diuina gr̄a ꝙ
q̄ntūcūꝗ aliq̄ natura corpalis uel spūalis ponat̄
ꝙ sit pfecta nō pōt in suū actū ꝓcedere: nisi mo
ueat̄ a deo: q̄ qdem motio est ſm diuine ꝓuidē
tie rōeꝫ nō ſm nature nc̄citatē sicut motō corpis
celestis. Bernardus in libro de gr̄a et libero arbi
trio dicit: ꝙ ad liberꝝ arbitriū q̄ntū in se est non
ptinet aut aliqn̄ ptinuit posse ul̄ sape sed tm̄ uel
le: nec facit creaturā potentē nec sapientē sed tā
tum uolentē. Item dicit ꝙ ad merita creanda de
us dignat̄ sibi adherere creaturaꝝ misteria nō q
bus egeat sed qbus uel de quibus ꝑsit: Vn̄ dic̄ ꝙ
deus opat̄ illoꝝ salutē quoꝝ noīa sūt in libro ui
te: aliqn̄ p creaturā sine ipsa uel ꝯtra ipam: mul
ta ꝑfecto fiūt hoībus salubria p creaturā insen
sibilē Itē p creaturā inrōabilē: multa saluti mul
toꝝ utilia facit deus p malos siue āgelos siue ho
mines. Itē p bonos āgelos siue bonos hoīes: vn̄

sapīa.

Thomas.

Bnardus

Apts. Nico. Apostolus ad Cor. xii. dicit ꝙ deus operat͛ oĩa in oĩbus & rõem assignat Nicolaus de Lira quia effectus ꝑme cause q̃ deus est necessarii sũt & ne cessario requirũtur in oĩ effectu aliaꝝ causaꝝ: &
Origenes. Origenes sup illo uerbo Iohannis .i. vȝ oĩa per uerbũ facta sũt: oĩa: s. non solum naturalia sed etiam q̃ ab inrationabilibus fiũt: Et Thomas in
Thomas. li. iii. de regimine ꝑncipũ dicit ꝙ uirtus cuiusli bet mobilis dependet a uirtute primi mouentis dei & eius instr̃m erit: Omnes creature sunt in strumenta diuina per quas creaturas deus oper atur oĩa in oĩbus ut supra aptissime ꝓbatũ est.
Aug. Tñ Augu. in li. de cor. & gr̃a: In potestate dei ẽ q̃diu quisq͂ in hac uita maneat: nec moritur hõ absq͂ dei occulto ꝯsilio & ordĩatissĩa eius dispõe
Ihero. Et Ihero. ad egrotũ ait Sic nec nr̃m fuerat nasci Ita nec nr̃e ptãtis est mori: alioqn si in nr̃a ptãte mori ꝯsisteret eẽt etiam in ptãte nõ mori Vnicu iq͂ ergo ꝯstitutus t̃minus uite & mortis: Vñ ait Ego occidaȝ & uiuere faciaȝ Ego pcutiã & sana bo Vide exẽpla signatoꝝ. vii. apoca. & in li. iiii.
Gregs. dialogoꝝ Gregorii. & de tpe mortis xp̃i a deo statutum: Quomodo ergo aut qua fronte dicis tu defensor Magistri Petri per libertatem liberi arbitrii: quam libertatem dedit mihi deus: pos sũ me iactare de alta turri: possuȝ me iactare in profundo pelagi: possum interficere me ipsum possũ intficere aliũ: possũ uitar̃ mortẽ tpe pestis

fugiendo ab infirmis ex peste : fugiendo de domo in domũ & de loco ad locũ. Cũ ista sint oĩa in sola uolũtate & ptãte dei & non in ptãte hoĩs Et quia sumus supbi pcõres Confiteamur peccata nr̃a: ɔuertamur ad dñm toto corde & oremus ad dñm sicut nos docuit Ihesus xp̃s piissimus filius dei: dicendo Pr̃ nr̃ qui es in celis. zc̃. cum oĩ deuotõe fide spe & caritate & cũ Aue maria: Et cum sancta mr̃ ecl̃ia clarissime cognoscat p scã fidem catholicam & sacratissimam doctrinam: & exempla dñi nr̃i Ihesu xp̃i & acerbissimã passionem suam Maximã miseriam hoĩm pcõꝝ: Et ꝙ saluari hõ nõ põt nisi per grãm et merita Ihesu xp̃i. Semp diebus ac noctibus continuas preces et orões offert domino deo nr̃o pro toto populo xp̃iano: petens exaudiri : per merita Ihesu christi qui uiuit et regnat cum deo pr̃e in unitate spũs sancti deus per oĩa secula seculoꝝ: Et int̃ alia dicit: Dirigere sanctificare regere gubernare dignare dñe rex celi & terre : hodie corda et corpa nr̃a sensus sermones et actus nr̃os in lege tua & in oĩbus opibus mandatoꝝ tuoꝝ: ut hic & ineternũ te auxiliante salui et liberi esse mereamur saluator mundi: salua nos qui uiuis & regnas in secula seculoꝝ Amen.

¶ Finis pulcherimi Tractatus de diuina ꝑordinatõe uite & mortis hũane.

BIBLIOTECA NAZIONALE CENTRALE
FIRENZE
XV

